

АРМИЯ — ДАВЛАТ ТАЯНЧИ, ТИНЧЛИК КАФОЛАТИ

**«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ—2004**

М а с ъ у л м у ҳ а р р и р:

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирининг тарбиявий ишлар бўйича ўринбосари, полковник **М.А. АҲМЕДОВ**

Армия — давлат таянчи, тинчлик кафолати / Тупламни тайёрловчилар: Ҳ.Ж. Содиқов, И.Ю. Иноятов ва бошқ. Масъул муҳаррир: М.А. Аҳмедов. — Т.: «Шарқ», 2004.— 176 б.

Ушбу тупламда Ўзбекистон Республикаси Президенти, Қуролли Кучлар Олий Бош Қумондони И.А.Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари вужудга келиши, шаклланиш тарихи, унинг жамиятда тутган урни ҳамда армия ислохотларининг назарий ва амалий асослари баён этилган асарлари, халқаро учрашувларда сузлаган нутқлари, мухбирларнинг саволларига жавоблари ўрин олган.

Туплам кенг китобхонлар оммасига мўлжалланган.

ББК 68.49(5У)

СЎЗБОШИ

Азалдан нотинч дунё одам болаларига аскарлик хизматини ҳам фарз қилиб қуйган. Буюк шоиримиз Алишер Навоий ҳазратлари ёзганларидек:

Иёлу Ватан узра то жони бор,
Киши ҳарб этар токи имкони бор.

Дарҳақиқат, бу ёруғ оламда она-Ватанни ҳимоя қилишдан муқаддасроқ бурч, халқ осойишталигини қуриқлашдан ҳам эзгуроқ юмуш йўқдир.

Жаҳонга не-не бетакрор аллома-ю шоирларни етиштириб берган халқимиз узининг машаққатларга тула тарихи давомида беназир саркардаларни ҳам вояга етказди. Юртимизни bosқинчилардан муҳофаза қилиш каби олижаноб мақсад йулида мардонавор қўшинлар шаклланди. Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик сингари жасур лашкарбошилارнинг номлари миннатдор халқимиз юрагидан абадий жой олди. Айниқса, дунёда биринчи мунтазам армия тузган Соҳибқирон бобомиз Амир Темурнинг ҳарбий даҳоси яққол кўзга ташланади. Бу зотнинг ҳарб илмидаги бетакрор заковати ҳанузгача жаҳон саркардалари учун сабоқ мактаби бўлиб келмоқда. Амир Темур уз жанговар ҳаракатларини доимо бунёдкорлик билан боғлиқ ҳолда олиб борган. Чунончи, Соҳибқирон: «Қайданким бир гишт олган бўлсам, урнига ун гишт тикладим», деганлар.

Тарих суронлари кейинги асрларда бизни эркимиздан жудо қилиб, демакким миллий лашкар имкониятидан ҳам мосуво этган эди.

Ватанимиз мустақилликка эришгач, ҳеч шубҳасиз, Ватан ва истиқлолни ҳимоя қилиш учун мустақил армия тузиш зарурати туғилган эди. Мамлакатимиз Президенти, Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондони Ислом Каримов раҳбарлигида Ўзбекистоннинг янги, миллий армияси шаклланди ва у кундан-кунга такомиллашиб бораётир. Бизнинг армиямиз жаҳондаги энг етук армияларнинг тажрибаларини урганган ҳолда замон та-

лабига мос профессионал қушин сифатида шакллан-
моқда.

Президентимиз ҳар бир оддий аскар ҳарбий техни-
кани мукамал эгаллаши баробарида унинг қалбида,
идрокида, онгида юксак маънавий, ахлоқий фазилат-
лар ҳам мужассам бўлиши зарурлигини алоҳида таъ-
кидлайдилар: «...Юрагида ўти бор, ориятли баҳодирла-
римиз бугун ортимда Ватаним бор, эл-юртим, ота-онам,
севимли ёрим бор, деб ёвга мардона зарба беришга
тайёр бўлиб тургани барчамизга куч-қувват бағишлаб,
руҳимизни кутармоқда».

Ушбу тўпلامда Ўзбекистон Республикаси Прези-
денти, Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондони Ислом
Каримовнинг Мудофаа Доктринаси ижодкори сифати-
да билдирилган фикр-мулоҳазалари, ҳарбий сиёсатга
доир назарий қарашлари, Ўзбек Миллий қушини стра-
тегияси ва тактикаси хусусидаги тавсиялари ва ёш ас-
карларимизга уғитлари жамланган.

Уйлайманки, ушбу китоб наинки ҳарбий хизматчи-
лар ва балким Ватанимизнинг ҳар бир фидойи фарзан-
ди учун ҳам гоятда эъзозли ва зарур дастур бўлиб қо-
лади.

Дўстим, ҳақ деганни қўллагин фақат,
Парвоз қилар бўлса — осмони бўлгил.
Ёвузликка қарши қудратинг кўрсат,
Мудом эзгуликнинг посбони бўлгил!

Абдулла ОРИПОВ,
Ўзбекистон Қаҳрамони.
2003 йил 4 ноябрь

МИЛЛИЙ АРМИЯМИЗ — МУСТАҚИЛЛИГИМИЗНИНГ, ТИНЧ ВА ОСОЙИШТА ҲАЁТИМИЗНИНГ МУСТАҲКАМ КАФОЛАТИДИР

ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИМИЗДА МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ ТАРБИЯ ИШЛАРИНИ КУЧАЙТИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ ВА МОҲИЯТИ ҲАҚИДА

Куни кеча биз Қуrolли Кучларимиз сафларида хизмат қилаётган аскар ва сержантлар, офицер ва генераллар, она юртимизни ҳимоя қилишдек шарафли ишга умрини бағишлаган барча ҳамюртларимиз билан биргаликда 14 январь — Ватан ҳимоячилари кунини нишонладик. Нафақат пойтахтимиз Тошкентда, балки барча вилоятларда уз соҳасида ибрат ва намуна курсатиб келаётган энг муносиб ҳарбий хизматчилар давлатимизнинг олий мукофотлари билан тақдирланди. Бир сўз билан айтганда, Ватан ҳимоячилари куни деб ном олган байрамни бутун халқимиз катта мамнуният ва хурсандчилик билан утказганига гувоҳ бўлдик.

Ҳаммамиз яхши тушунамиз, ҳар қандай тантана, байрамона сана замирида ҳаётий, айтиш мумкинки, тарихий бир асос булиши табиий. Шу маънода, мамлакатимизда Ватан ҳимоячилари кунини нишонлаш тобора қутлуг анъанага айланиб бораётгани, бу байрамнинг ҳар йили айнан шу кунда тантанали равишда утказилиши, албатта, бежиз эмас.

Шунинг учун ҳам 14 январь кунини умумхалқ байрами сифатида нишонлар эканмиз, бу воқеанинг тарихий илдизлари, Қуrolли Кучларимизнинг шаклланиши қандай кечгани, бу жараёнлар билан боғлиқ қандай огир ва мураккаб кунларни бошимиздан утказганимизни яна бир бор эслашни уринли деб биламан.

Вақт утиши билан узоқ ва яқин тарихда руй берган кўпгина воқеа-ҳодисалар унутилиши, инсон ёдидан

кўтарилиши мумкин ва бу ҳам табиий ҳол. Лекин одамнинг ўзи бевосита иштирокчи бўлган, унинг қалби ва хаёлига чуқур урнашиб, муҳрланиб қолган шундай кунлар ҳам бўладики, улар ҳеч қачон хотирадан учмайди.

Бугун биз яқин ўтмишимизни сарҳисоб қилар эканмиз, ҳеч иккиланмасдан, миллий армиямизни барпо этиш жараёнлари Ўзбекистоннинг ўз мустақиллигини қўлга киритиши билан узвий боғланган, деб айтишимиз мумкин. Ва ишончим комилки, орадан йиллар, асрлар утади — халқимизнинг истиқлолга эришиш тарихини урганадиган, бу тарихни авлодларимизга ҳужжатлар ва китоблар орқали етказадиган тадқиқотчилар бу икки буюк воқеа бир-бири билан боғлиқ эканлигининг тасдиғини ҳар қадамда кўради.

Бу фикрларни янада чуқурроқ тушуниб олиш учун бир саволга жавоб излайлик: яъни, бугун умумхалқ байрамига айланиб бораётган, 14 январь Ватан ҳимоячилари куни деб ном олган байрамнинг эски замонда нишонлаб келинган 23 февраль — Совет армияси ва ҳарбий денгиз флоти кунидан нима фарқи бор?

Кўпчилик ёши улуғ одамлар эсласа керак, шурулар даврида мамлакатдаги барча эркакларнинг махсус байрами сифатида нишонланадиган бу кун 8 март — Хотин-қизлар байрамига гуё жавоб тариқасида таъсис этилгандек таассурот қолдирар эди. Бу кун худдики одамларнинг ҳаёт-мамотини ҳал қиладиган ута муҳим воқеа сифатида талқин этилар, совет мафкурачилари томонидан «тарих саҳифаларига зарҳал ҳарфлар билан ёзиладиган нутилмас сана» деб таърифланар эди.

Аслида, тагини суриштирсангиз, бу байрамга фуқаролар уруши даврида — 1918 йил 23 февраль куни Нарва ва Псков шаҳарлари остонасида қизил аскарларнинг немис қўшинлари билан бўлиб ўтган тўқнашуви асос қилиб олинган эди. Бу бутун бошли бир давлат тарихида оламшумул из қолдирган том маънодаги тарихий воқеа эмас эди, албатта. Лекин ҳукмрон тузум уз қулида бўлган турли мафкура воситалари ёрдамида бу кунни минг-минглаб одамларнинг байрами, фахр-ифтихори рамзига айлантиришни алоҳида мақсад

қилиб қўйганини, чуқурроқ қараганда эса, ушбу сана замирида, унинг маъно-мазмунида бунинг учун ҳеч қандай асос булмаганини англаш қийин эмас.

Шуро давридаги барча байрамларнинг маъноси мана шу империя қул остидаги ҳамма халқларни, шу жумладан, ўзбек халқининг ҳам совет халқининг ажралмас бир қисми деб кўрсатишга, шундай тадбирлар орқали Иттифоқдош республикаларда яшайдиган миллатларнинг гуёки бирлигини, уларнинг Марказга буйсуниши ва садоқатини намойиш этишга қаратилган эди.

Аммо жиддий таҳлил қиладиган бўлсак, бу саналарнинг бирортаси ҳам собиқ Иттифоқ таркибида бўлган халқларнинг тарихи ва тақдири, қадри ва қадриятларига алоқаси йўқлиги, уларнинг туб манфаатларини ифода қилмаслиги аён булади.

Қисқача айтганда, бу байрамлар замирида фақат коммунистик мафкура мужассам эди, холос.

Гарчи 23 февраль байрами собиқ шуро ҳудудидаги барча эл-элатларни, армия сафида турли миллатга мансуб йигитларни янада жипслаштиришга хизмат қиладди, деб оламга жар солинса-да, аслида ҳаётда бунинг мутлақо тескарисини кузатиш мумкин эди. Айтайлик, уша пайтларда Ўзбекистондан армияга чақирилган аскарларимизнинг қаерларда, қандай шароитларда хизмат қилганини, уларга муносабат қандай бўлганини эсласак, бугун ҳам одамнинг кунгли беихтиёр гаш тортади.

Фарзандларимиздан асосан қурилиш батальонларида, оғир ишларда фойдаланилганини, уларга бамисоли қандайдир «яккинчи сорт одамлар» деб қаралганини ўша даврда ҳарбий хизматни ўтаганлар ва кўпгина ота-оналар ҳозир ҳам эслаши мумкин.

Бундай беписанд қараш мана шу Ўрта Осиё минтақасидан чиққан барча йигитларнинг қисмати эди, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Уша замондаги носоғлом муҳит оқибатида ҳарбий хизматдаги қанча болалар ҳалок бўлиб, уйларига «қорахат» келганида, уларнинг мусибат эзиб ташлаган отоналарига ҳамдарад бўлган кунларимни мен бугун ҳам изтироб билан эслайман.

Биргина 1989 йилнинг ўзида, тинчлик даврида 430 нафар ўзбекистонлик аскарнинг нобуд бўлгани шунинг исботи эмасми?

Мана шундай фожиали, хунук ҳолатларнинг руй бериши, кўп ишларнинг сузда, тарғибот-ташвиқотда бошқа-ю, амалда эса тескари булгани сохта коммунистик мафкура ҳукмронлигининг оқибати эмасмиди?

Биз мана шундай оғир, ҳеч кимга раво кўрмайдиган даҳшатли кунларни бошимиздан кечирдик. Лекин шундан кейин ҳам кимдир ўша замонларни кўмсаётган бўлса, ёқани ушлаб, тавба дейишдан бошқа илож йўқ.

75 йил давом этган шўро ҳукмронлиги даврида ана шу мафкура таъсири остида уч-тўрт авлод яшаб утди. Афсуски, буни очиқ тан олиб айтиш керак, эски замондан қолиб келаётган номаъқул тартиб-интизомни ва умуман, инсон зотига ҳурматсизлик намойишларини ҳозир ҳам гоҳ-гоҳ учратиш мумкин.

Бундай асоратларни таг-томири билан йўқотиш биз учун миллий армиямизни ҳақиқатан ҳам мутлақо янги-гича, замонавий негизда, авваламбор, юксак маънавий асосда ташкил қилмоқдамиз.

Бу масаланинг ечими ва калити, чуқур уйлаб кўрсак, нафақат фарзандларимизга армияда тарбия берадиган ва Қуролли Кучларимизни бошқарадиган ҳарбий раҳбарларимиз қўлида, балки давлатимиз, бутун жамиятимиз қўлида эканига ишонч ҳосил қиламиз.

Агарки мендан, янги армиянинг эски армиядан фарқи нимада, деб сўраса, ҳарбий қурилиш соҳасида амалга оширилаётган мутлақ принципиал узгаришлар, мақсад ва вазифалар билан бир қаторда Қуролли Кучларимизда ҳукм сураётган соғлом муҳит, тартиб-интизом, узаро ҳурмат, янада аниқроқ айтадиган бўлсак, машаққатли синовлар, ҳарбий машғулотларнинг оғир юкини елкасида кутариб юрган оддий аскар ва сержантларга булган эътибор ва эҳтиромда, деб айтган булардим.

Шу билан боғлиқ яна бир масала.

Нима учун биз мустақиллик ҳақида, уни асраб-авайлаш, халқимизнинг хоҳиш-иродаси билан танланган тараққиёт йулимизни изчил давом эттириш ҳақида гапирганда, доимо армиямизни эслаймиз, уни мустақ-

камлаш, куч-қудратини ошириш ҳақида сўз юритишни табиий, деб ҳисоблаймиз?

Нега деганда, бу ҳеч кимга сир бўлмаслиги керак: мустақиллик бу аввало ҳуқуқдир. Яъни, ҳар қайси халқ ва жамиятнинг ўз кучи ва қудратига суяниб, ота-боболарининг асрий орзу-умидларини рўёбга чиқариш, ўзи истаган тарзда ҳаёт қуриш, ҳеч кимга қарам ва тобе бўлмай яшаш ҳуқуқидир.

Бу ҳуқуқни ҳимоя қилиш учун Ватанимизни кўз қорачиғидай асраш, эл-юртимизни ҳар қандай хавф-хатардан сақлаш, бизга ёвуз ният билан кўз олайтириб қарайдиган ганим ва душманларимизга қақшатқич зарба беришга қодир бўлган қудратли Қуроли Кучларга эга бўлишимиз керак.

Нега деганда, ўз истиқлоли ва озодлигининг қадрини билмайдиган, уни ҳимоя қила олмайдиган, бунга куч-қудрати етмайдиган миллат ҳеч қачон эркин яшай олмайди, кимгадир итоат қилишга, бўйин эгишга мажбур бўлади.

Шу борада мана шундай фикрларнинг тарихий бир исботи тариқасида донишмандлар айтган: «Агар кимки ўз армиясини боқмаса, эртага ўзгалар армиясини боқишга мажбур бўлади», деган ҳикматни ҳеч қачон унутмаслик зарур, деб уйлайман. Бу сузларда нафақат чуқур маъно, балки ўта аччиқ ҳақиқат ҳам бор.

Энди Қуроли Кучларимизни барпо этиш билан боғлиқ баъзи бир тарихий воқеаларга тўхталиб ўтсак.

Бу ҳақда гапирганда, аввало шуни таъкидлаш керакки, Қуроли Кучларимизни ташкил этиш фикри менда илк бор 1991 йил август ойида — Москвада ГКЧП бош кутарган таҳлитли кунларда пайдо булган эди.

Эҳтимол, бугунги ёшларимиз буни яхши билмас, аммо 1991 йил 18 август кунини Москвада марказий бошқарув ва ҳарбий идораларда энг юқори лавозимларни эгаллаб утирган бир гуруҳ амалпараст, фитначи шахслар СССРнинг амалдаги президенти М.Горбачёвни ўз вазифасидан четлатиш учун давлат тўнтариши уюштирган ва бутун ҳокимият ГКЧП — Фавқулодда ҳолат давлат комитети тасарруфига ўтди, деб эълон қилган эди.

Уша кунларда мен Ўзбекистон раҳбари сифатида расмий ташриф билан Ҳиндистонда сафарда эдим.

1991 йил 19 август куни кечқурун сафардан қайтиб келганимда, мени Тошкент аэропортида биринчилар қаторида Туркистон ҳарбий округи қумондонлари ва Москва йуллаган бир неча генераллар кутиб олди.

Агарки, хаёлан уша дамларга қайтиб, уша вазиятни бир сўз билан ифода қилиб айтадиган булсак, аэропортнинг узидаёқ қандайдир бир кескинлик, таҳлика ва хавф-хатар нафаси ҳавода кезиб юргандек туюларди.

Бу генералларнинг кўриниши, вазоҳати, гап-сўзлари битта маънони англатар эди. Яъни, уларнинг қиёфаси, фавқулодда шахдам қадам ташлашидан, худди, булди энди, узини эркин тутиш, эркин фикр юритиш, марказнинг буйруқларини муҳокама қилиш замони утди, энди бизнинг айтганимизни бажарадиган вақт келди ва мана шундай тартиб-интизомни биз урнатамиз, деган очиқ таҳдидни ҳис қилиш мумкин эди.

Улардан баъзиларининг ҳовлиқиб, упкасини босолмай, Ўзбекистонни бошқа республикалар қаторида ана шундай ҳаракатларни қўллаб-қувватлаш учун шошилинич равишда қарорлар қабул қилиш ва амалга оширишга тезлагани ҳали-бери ёдимда турибди.

Шундай қалтис дамларда ҳарбийларнинг майдонга чиқиши, ўз қудрати ва ҳукмронлигини намойиш этиши ва, керак булса, ҳеч нарсадан тап тортмай куч ишлатишга тайёрлигини сезиш, бундай вазиятда армиянинг нақадар даҳшатли кучга айланиши мумкинлигини тасаввур қилиш қийин эмас эди.

Ва албатта, бундай дақиқаларда одамнинг хаёлига ҳар хил фикрлар келади.

Хусусан, ҳарбий куч назорат остида ушлаб турилмаса, армия эл-юртнинг нафақат кайфияти, балки интилишларини ифода қилмаса, кимларнингдир гаразли, пасткаш ва ёвуз ниятларини амалга оширишда нечоғлиқ хавфли қуролга айланишини сиёсатдан йироқ бўлган одам ҳам сезиши мумкин эди.

Бундай пайтларда энг муҳими — кимнингдир таҳдиди, қурқитиши ва таъсири остида мавжуд вазиятни ақл тарозисига солмасдан, охирини уйламасдан, шош-

ма-шошарлик билан қарор қабул қилмаслик эди. Чунки, бундай вазиятда қабул қилинган қарорларнинг бахоси ва оқибатини олдиндан билиш қийин бўлади.

Шундай хавфли дамларда яккаю-ягона тўғри қарор — бу авваламбор, пойтахтимиз Тошкент ва умуман, юртимизда тинчлик-осойишталикни сақлаш, ҳар хил сиёсий уйинларга қушилмаслик эди.

20 август куни эрталаб шу масала бўйича Вазирлар Маҳкамаси ва Республика фаолларининг йиғилишини ўтказдик. Бу йиғилишда мен Ўзбекистоннинг узига хос, узига мос тарраққиёт йули бор ва биз шу йулдан қайтмасдан, бошқалардан кур-курона урнак олмасдан, юқоридан келаётган турли курсатмаларга вазминлик билан муносабатда бўлишимиз керак, ҳозирги таҳликали бир пайтда асосий вазифамиз — ҳар хил игволарга учмасдан, мамлакатимизда тинчлик ва барқарорликни таъминлашдан иборат, деган қатъий фикрни баён этдим.

Бундай қатъий фикрларни ўзида мужассам этган шу расмий мажлисда ва кейинги йиғилишларда сўзлаган нутқларим, халқимизга, жамоатчилигимизга қарата қилган даъватим ана шу хавф-хатарли кунларда ўтказилган ўша учрашувларда қатнашган одамларнинг ҳаёлидан ҳали-бери кутарилгани йўқ ва тарихий ҳужжатларда, мажлис стенограммаларида сақланиб қолган, деб ўйлайман.

Табиийки, бу гаплар Марказга ҳам, унинг юртимизда катта-катта лавозимларда утирган гумашта ва югурдакларга ҳам ёқмас эди.

Бир дақиқа ўзимизча фараз қилайлик: мана шундай ноаниқ, таҳликали дамларда мамлакатимиз ҳудудида, аввало пойтахтимиз Тошкент ва унинг атрофида жойлашган совет армияси қисмларини, уларнинг қомандирларини кимдир тепадан туриб қупорувчилик мақсадида турли игво-найранглар билан йулдан урса, куча ва майдонларга чиқарса, бунинг қандай даҳшатли оқибатларга олиб келишини тасаввур қилиш қийин эмасди.

Айнан шу воқеалар ва ундан кейин бизга, Ўзбекистон олиб бораётган мустақил сиёсатга қарши билди-

рилган огоҳлантириш ва дуқ-пуписалар, амалда намо-йиш этилган тазйиқлар, бир суз билан айтганда, Узбекистонни ўзи танлаган тараққиёт йўлидан қайтаришга қаратилган жиддий ҳаракатлар — миллий армиямизни шаклантириш ҳақидаги фикр ва мақсадларни уйғотишга ва бу борада амалий ишларга утишга сабаб бўлди, десам, ҳақиқатни айтган буламан.

Дастлаб, бунга қадар тузилган Мудофаа ишлари қўмитаси негизда 1991 йил 6 сентябрда Мудофаа ишлари вазирлигини ташкил этдик. Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1991 йил 25 октябрдаги қарорига биноан Мудофаа ишлари вазирлигининг ҳуқуқий мақоми, таркибий тузилиши ва низомлари тасдиқланди. Туркистон ҳарбий округининг бошқарув органлари негизда Мудофаа ишлари вазирлигининг Бош штаби ва бошқармалари тузилди.

Мудофаа ишлари вазирлиги зиммасига умумий сарфарбарлик, Миллий гвардияни тузиш, фуқаролар мудофаасини амалга ошириш, ҳарбий таълим соҳасини бошқариш, ҳарбийга чақириш ва муқобил хизматни ташкил қилиш, қўшинларни жойлаштириш, ҳарбий техника ва қурол-яроғларни сақлаш ва такомиллаштириш каби вазифалар юклатилди.

Иттифоқ парчаланиб кетаётган мураккаб бир вазиятда, мустақил суверен давлат қурилишининг дастлабки босқичида Узбекистонда Мудофаа ишлари вазирлигининг ташкил этилиши том маънодаги тарихий воқеа, асло кечиктириб бўлмайдиган ҳаётий зарурият бўлганини бугун, орадан маълум вақт ўтганидан кейин яққол сезиш ва баҳолаш мумкин.

Бу борада биз дуч келган энг мураккаб муаммо — армиядаги кадрлар масаласи эди. У пайтда ҳарбийлар сафида маҳаллий кадрлар жуда оз эди. Буни 1990 йилда маҳаллий офицерлар юртимиздаги ҳарбий кадрларнинг атиги 0,6 фоизини ташкил этгани ҳам тасдиқлаб турибди.

Биз бу масалани ҳал этиш учун бир қатор янги ҳарбий билим юртлари, Қуролли Кучлар академиясини барпо этиб, уларда ҳарбий ишга салоҳияти бўлган уз фарзандларимизни тайёрлай бошладик.

90-йиллардаги мураккаб иқтисодий вазиятга қарамасдан, биз ҳарбий қурилиш соҳасида олдимизда турган долзарб ва улкан вазифаларни ҳал этиш, ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларини ижтимоий ҳимоя қилиш учун зарур бўлган моддий ва молиявий манбаларни излаб топиш мақсадида қаттиқ иш олиб бордик.

Ўз вақтида амалга ошириладиган мана шундай тадбирлар билан бир қаторда собиқ Иттифоқ таркибида бўлган бошқа давлатларда хизматни утаётган узбекистонлик ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқларини имкон доирасида ҳимоя қилишга ҳам алоҳида эътибор қаратдик.

Шу маънода, уша пайтда жойларга махсус делегациялар юбориб, Россиядаги Ички қўшинларда хизмат қилаётган, асли узбекистонлик бўлган, энди ўз миллий армиямизда хизмат қиламиз, деб истак билдирган 300 га яқин ҳарбий хизматчини юртимизга олиб келганимизни кечагидек эслайман.

Ва ниҳоят, 1992 йил 14 январ куни мамлакатимиз ҳудудидаги барча Қуроли Кучларни Ўзбекистон юрисдикциясига ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилганимиз бу йўлда бошланган катта ишларимизнинг мантқиқий якуни бўлди, десак, ҳар томонлама тўғри бўлади.

Бу қарорга биноан мамлакатимиз ҳудудида жойлашган собиқ Иттифоқ Қуроли Кучларининг барча қисмлари, ҳарбий ўқув юртлари, муассасалар ва ташкилотлар, уларнинг қаршилигига қарамасдан, Ўзбекистон Республикаси тасарруфига олинди.

1992 йил 24 мартда Миллий хавфсизлик хизмати қошида Чегара қўшинлари бошқармаси ташкил этилди ва мамлакатимиз ҳудудида чегара қўшинлари булинмалари унинг тасарруфига ўтказилди.

1992 йил 18 майдан эътиборан эса ҳаво десанти қўшинлари, ҳарбий транспорт авиацияси, разведка қўшинлари, таъминот қисмлари, 12 ноябрдан ҳаво ҳужумига қарши ҳарбий қисмлар, 13 ноябрдан эса кимёвий ҳарбий қисмлар давлатимиз тасарруфига олинди.

Бу ишлар 1991 йил 31 августда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг асослари тўғрисида»ги тарихий қонуннинг 6-моддасига

биноан давлатимиз, халқаро ҳуқуқ субъекти сифатида, уз Қуролли Кучларини ташкил этиш ҳуқуқига эга бўлгани ва бу ҳуқуқни изчил амалга ошира бошлаганидан далолат берар эди.

Қуролли Кучларнинг мамлакат суверенитети ва ҳудудий яхлитлигини сақлаш, халқимизнинг тинчлигини ҳамда бунёдкорлик меҳнاتини ҳимоялаш, ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялашдаги аҳамиятини инобатга олиб ҳамда 1992 йил 14 январда мамлакат ҳудудидаги ҳарбий қисм ва бўлинмаларнинг давлатимиз тасарруфига утказилиши муносабати билан **Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 29 декабрдаги қонунига биноан 14 январь юртимизда «Ватан ҳимоячилари куни» деб эълон қилинди.**

Албатта, бу оғир ва мураккаб жараёнлар осон кечгани йўқ. Бошимиздан ўтган бу воқеа-ҳодисалар замирида қанчадан-қанча ташвиш-изтироблар, юртимизга ташқаридан бўладиган кўп-кўп тазйиқлар ва таҳдидлар ҳақида узоқ гапириш мумкин. Мен ҳозир уларнинг айрим тафсилотларини эслаб ўтдим, холос.

Йиллар ўтади, замонлар ўтади, аммо, ҳеч шубҳасиз, миллий армиямизни ташкил этиш билан боглиқ жараёнлар мустақил Ўзбекистонимиз солномасида, янги тарихимиз саҳифаларида ўчмас ҳарфлар билан ёзилган буюк воқеалардан бири бўлиб қолади.

Биз бугун янги ҳаёт, янги жамият қуриш, халқаро ҳамжамиятда ўзимизга муносиб нуфузли ўрин эгаллашдек улуг мақсад билан яшамоқдамиз.

Шу ўринда мен мамлакатимиз тақдири учун гоят муҳим аҳамиятга эга бўлган бир ҳақиқатни айтиш ва юртдошларимизни шунга даъват этишни ўзимнинг бурчим, деб биламан: **халқимизнинг тинчлиги ва хавфсизлиги, сарҳадларимиз дахлсизлигининг мустақам қалқони бўлмиш армиямиз ҳар жиҳатдан қудратли, қурол-яроғ ва ҳарбий маҳорат борасида ҳеч кимдан кам бўлмаслиги лозим.**

Албатта, бу жуда муҳим масала. Лекин армиянинг куч-қудратини тула намоён этиш учун аввало ҳарбийларимиз, аскар ва офицерларимиз — Ватан ва халқ уз хавфсизлигини ишониб топширган мард ўғлонларимиз-

нинг маънавий-маърифий тарбиясига алоҳида эътибор қаратиш энг долзарб вазифамизга айланиши даркор. Токи улар мана шу кенг далалар, қадрдон қир-адирлар, мусаффо осмон, шу гузал ҳаётни узи ва оиласи, келажак авлод учун ҳам беғубор ва боқий сақлашга масъул эканини теран ҳис эта олсин.

Шубҳа йўқки, шахсий таркиби ана шундай хусусиятлар ва мустаҳкам ирода соҳиби бўлган, энг замонавий талаб ва андозаларга жавоб берадиган армия қаршисида ҳеч қандай ёвуз куч дош беролмайди.

Мана шундай фикр ва гоёларни жамоатчилик уртасида кенг тарғиб-ташвиқ этиш учун биз 14 январь санасини фақат ҳарбий хизматчилар эмас, балки айна вақтда армия сафларида уз бурчини утаб қайтган ватандошларимиз ва эртага хизматга борадиган минг-минглаб навқирон фарзандларимизнинг қутлуг байрами деб қабул қилишимиз, уни энг улуг, энг азиз айём — Мустақиллик байрами сингари юксак даражада нишонлашимиз лозим.

Шу билан бирга миллий армиямиз ташкил топган бу санани байрам қилганда, Куролли Кучларимизнинг тамал тошини қўйган инсонларни, мард ва фидоий юртдошларимизни миннатдорлик туйғулари билан эсга олиш нафақат тарихий, айна пайтда тарбиявий нуқтаи назардан ҳам ҳар томонлама ўринли бўлади.

Бу борада, аввало матбуот, радио-телевидениямиз, маданият ва санъат намояндалари, ижодкор зиёлилар, таълим соҳаси ходимлари фаоллик курсатиши, Ватан ҳимоячилари куни эркин ва озод халқнинг янги, муқаддас байрами эканини таъсирчан воситалар орқали очиб бериши зарур. Чунки, байрам руҳи ва қувончи аввало одамнинг кўнглидан, ички дунёсидан чуқур жой олган тақдирдагина у ҳақиқий байрамга айланади.

Яна ута муҳим бир масалага эътиборингизни жалб этмоқчиман. Уз-узидан равшанки, янги ҳаёт, янги жамият қуриш бир кунлик иш эмас. Замонлар утиб бораверади, лекин давр қўйган муаммолар, уларни ечиш йўлидаги ишлар давом этаверади.

Шу нуқтаи назардан қараганда, миллий армиямизни барпо этиш масаласи давлат ва жамият қурилиши-

нинг ғоят муҳим, узвий бир қисми экан, бугунги кунда Қуролли Кучларимиз, унинг шаклланиш тарихи, бугунги ҳаёти қандай акс эттирилаётгани, бу хусусда болаларимизга қандай дарслик ва китоблар орқали қай йўсинда маълумот берилаётгани ҳам доимий эътиборимиз марказида бўлиши зарур.

Маълумки, ҳозирги пайтда иқтисодий жиҳатдан қудратли баъзи давлатлар ўз армиясини қуришда катта пул сарфлаб, асосан четдан ёлланадиган ҳарбийларга таянади. Аммо бундай ёндашув бизга туғри келмайди.

Биз замонавий, профессионал асосдаги армияни барпо этишда, авваламбор, миллати, тили ва динидан қатъи назар, шу юртнинг сувини ичиб, тузини татиган, шу заминда тарбия топган, вояга етган ватанпарвар фуқароларимизга таянамиз.

Шу боис ўз тақдири ва ҳаётини Қуролли Кучларимиз билан боғлаган юртдошларимизни қадрлашимиз, уларнинг келажаги ёруғ бўлиши учун йўлини очиб беришимиз, бунинг учун бор куч ва имкониятларимизни сафарбар этишимиз керак.

Бошқача айтганда, ўз ҳаётини армиясиз тасаввур этолмайдиган, ҳарбий хизматни шунчаки иш эмас, Ватан ва халқ олдидаги муқаддас бурч, деб биладиган мард жангчиларимизнинг оғир ва масъулиятли меҳнати муносиб тақдирланиши лозим.

Ҳаммамизга аёнки, бугунги кунда замонавий армияда хизмат қилиш учун жисмоний тайёргарлик, айтишлик, турникка тортилиш, тусиқдан ошиб утиш, нишонга беҳато отишнинг узигина камлик қилади. Армия сафларида ўғлонларимиз нафақат жисмонан бақувват, энг замонавий ҳарбий техника ва технологияларнинг сир-асрорларини пухта эгаллаган бўлиши, айна вақтда юксак ақл-заковати, интеллектуал салоҳияти, мустақкам иродаси, ўз халқига садоқати каби олижаноб хусусият ва фазилатлари билан ҳам ажралиб туриши лозим.

Бунинг учун ҳарбий соҳадаги маънавий тарбия ишларини тубдан яхшилашимиз, аскарларимиз, ҳарбий хизматчилар онгу тафаккурига миллий истиқлол ғояси тамойилларини чуқур сингдиришимиз керак.

Ҳарбий хизмат жараёнида ҳар бир ёш аскар билан алоҳида иш олиб боришимиз, уларни, аввало, Жалолиддин Мангуберди ва Амир Темур каби жасур аждодларимизнинг муносиб ворислари, она Ватанимизнинг ҳақиқий ҳимоячилари этиб тарбиялашимиз даркор.

Нега деганда, армияни том маънода армия қиладиган, ҳар қандай мураккаб вазият ва синовлардан ёруғ юз билан чиқишга асос буладиган, унинг жанговар қудрати ва ҳарбий маҳоратини юксалтирадиган куч — бу армия сафларида хизмат қилаётган инсонлардир.

Шуни унутмаслик керакки, ҳар бир хизматчи — у генералми ёки офицер буладими, сержант ёки оддий аскар буладими — бундан қатъий назар, уларнинг барчаси дунёда ягона бўлмиш Ўзбекистонимизнинг фарзандларидир. Уларнинг зиммасидаги масъулиятли ва муқаддас вазифа ҳам битта — она юртимизни, халқимизни ишончли ҳимоя қилишдан иборат.

Маънавий тарбия соҳасида олдимизда турган мана шундай муҳим вазифаларни бажаришда биз, аввало, эл-юртимизга фидоий ва садоқатли, ҳақиқий ватанпарвар, чуқур билим ва катта ҳаёт тажрибасига эга булган инсонларга, сиёсатшунос ва тарихчи олимлар, ижодкор зиёлилар, оммавий ахборот воситалари ходимлари, Куролли Кучларимиз фахрийларига таянамиз.

Бу борада эски даврдан қолган қуруқ, сийқа ваъз-хонлиқдан воз кечиб, бугун биз бошимиздан кечираётган мураккаб ва машаққатли ҳаёт ҳақиқатига таяниб, жамоатчилик фикрини шакллантиришнинг энг замонавий, таъсирчан усул-услуглардан фойдаланган ҳолда иш олиб бориш лозим.

Уйлайманки, Олий Мажлисимизнинг яқинда булиб ўтган X сессиясида қабул қилинган «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги қонун бу вазифаларни муваффақиятли адо этишда янги-янги имкониятлар очади.

Хусусан, бу қонунга мувофиқ ҳарбий хизмат муддати 12 ойгача қисқартирилгани, биз ороу қиладиган янги турдаги армияни барпо этиш учун зарур қўрилган асослар яратилаётгани эътиборга сазовор.

Ҳарбий соҳани ислоҳ қилиш масаласига ана шундай жиддий ва изчил ёндашув фарзандларини армия сафига кузатаётган ота-оналарнинг кўнглини хотиржам қилишга, Қуролли Кучларимизда хизмат қилиш ҳар бир юртдошимиз учун фахрли ва шарафли бурчга айланиб қолишига қатъий ишонаман.

Буларнинг барчаси пировард натижада миллий армиямизни ёшларнинг иродасини тоблайдиган, уларга оила ва мактабда олиб улгурмаган билим ва тарбияни ургатадиган, ўз Ватани ва халқига садоқат, жасорат ва матонат мактабига, ҳар биримиз учун фахр ва ифтихор манбаига айлантириши муқаррар.

* * *

Қуролли Кучларимизнинг тарихи, бугунги кун ва истиқболи билан боғлиқ масалалар ҳақида узоқ гапирish мумкин. Мен ушбу рисола устида ишлар эканман, бу тўғрида кўп уйладим. Иш жараёнида кўнглимдан турли фикр-мулоҳазалар, уй-хаёллар кечди. Агар мендан, сизнинг бу борадаги энг катта орзу-армонингиз нима, деб сураса, шундай жавоб берган бўлур эдим: «Менинг орзуим шуки, армиямиз халқимиз, миллатимизнинг минг йиллар давомида шаклланган асл қиёфаси, азалий қадриятлари ва хислатларини ўзида мужассам этсин, унинг сафларида хизмат қиладиган фарзандларимиз ўзи тугилиб усган, вояга етган, ота-боболарининг хоки ётган муқаддас заминимизга бир умр садоқатли бўлсин».

Мабодо тақдир тақозо қилиб, кураш майдонига тушганида ҳар қандай ёвуз куч ва босқинчиларга бас кела оладиган замонавий, қудратли армиямизни кўриш бахти барча юртдошларимиз қатори менга ҳам насиб этсин.

2003 йил, 15—25 январь

ИСТИҚЛОЛ ЙЎЛИ: МУАММОЛАР ВА РЕЖАЛАР

Биз уз Армиямизни тузамиз. Бу йилдан бошлаб ҳарбий хизматга чақирилган йигитлар мамлакат ичкарисидаги қўшинларнинг асосий қисмини ташкил этади. Бу Армия Ўзбекистон халқини, Ўзбекистон мустақиллигини муҳофаза этиш қудратига эга булади. Халқимизнинг энг сара уғлонларидан иборат миллий гвардия тузилади. Ҳаммамиз ҳаёт тажрибасидан яхши биламизки, жамият ва тузум ўзини ўзи ҳимоя эта олмас экан, ички сиёсатда ҳам, ташқи сиёсатда ҳам яхши натижага эришиб булмайди.

Миллий хавфсизлик ҳақида. Биз бу махсус ташкилотни қайта туздик. Сон жиҳатидан жуда оз, лекин мустаҳкам миллий хавфсизлик бошқармаси яратилди. Унинг асосий вазифаси — давлат тузумини ҳимоя қилиш, разведка ва контрразведка.

Бир нарсани яхши англаб олайлик, азиз ватандошлар. Мустақил Ўзбекистон уз истиқлолини, уз озодлигини ҳимоя қилишга, турли қўпуровчи ҳаракатларга муносиб зарба беришга, минтақага қурол ва аслаҳаларни киритишга йул қўймасликка — ҳаммасига қурби ва қудрати етарли булиши зарур. Хавфсизлик хизматининг яна бир вазифаси — турли мафия гуруҳларига қарши кураш. Кейинги пайтларда Миллий хавфсизлик хизмати эски КГБ дан бошқа нарса эмас, деган буютгон гаплар тарқалиб қолди. Бунга ҳеч ажабланмаслик керак. Бу гапларни узидан хавфсираётган мафия гуруҳлари ва унинг «доҳий»лари уйлаб топган. Қурққан олдин мушт кутарар, деган нақлни эслаш кифоя.

Янги махсус ташкилотнинг вазифасини яна бир марта таъкидлаб айтаман: **Миллий хавфсизлик.** Давлат бу ташкилот ёрдами билан узини ҳимоя этади.

Хавфсизлик бошқармаси зиммасига иқтисодий ва-
зифалар ҳам юклатилган. Нотайин чет эл компания-
лари билан тил бириктириш, улардан пора олиш ва
халқнинг пешона тери билан топилган бойликларни
чет элга арзон-гаровга сотиш деган гаплар энди кет-
майди.

*XII чақириқ Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгашининг X сессиясида
1992 йил 2 ва 3 июлда сўзланган нутқдан.
1-жилд, 7—8-бетлар*

ЎЗБЕКИСТОННИНГ КЕЛАЖАГИ БУЮКЛИГИГА ИШОНЧИМ КОМИЛ!

*Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги хорижий
мухбирлар халқаро уюшмаси аъзолари билан Тошкентда
бўлиб ўтган суҳбатдан*

КАРОЛ ЛАНДРИ, АФП, Франция: Собиқ Совет Армиясининг тегишли қисми утган йили Ўзбекистон назорати остига ута бошлаган эди. Бу жараён қандай давом этмоқда? Асосан рус миллатига мансуб булган зобит кадрларни сақлаб қолиш учун нима қилмоқчисиз ?

ПРЕЗИДЕНТ: Ўзбекистонда ҳарбий доктрина ишлаб чиқилган, парламент эса мудофаа ва Қурулли Кучлар туғрисида бир қанча қонунлар қабул қилди. Зобитлар ҳарбий хизматчиларга ҳақ тулаш, уларнинг ижтимоий кафолати масалалари ҳал этилган. Хуллас, Республика Армиясидан кетишга интилаётганлар йуқ.

Қумондон кадрларни тайёрлаш учун Ўзбекистонда учта ҳарбий билим юрти бор. Уларда таълим олиш учун турли миллатга мансуб кишилар ўқишга кирмоқда, аммо маҳаллий миллат ёшлари орасида ҳарбий касбни эгаллашга интилиш сезиларли даражада кучайди. Шу билан бир вақтда бизнинг армиямиз Россияда ишлаб чиқарилган қурул-яроғлар билан таъминланади. Унинг энг яхши анъаналарини қабул қилиб олади. Шу сабабли Россия армияси билан мустаҳкам алоқа қилиб турибмиз ва қилаверамиз.

Биз катта армия тузмоқчи эмасмиз. Мен Ўзбекистоннинг хавфсизлигини таъминлаш махсус зоналарини барпо этиш тегишли умумий шартномаларни тузиш билан боғлиқ деб биламан. Россия Марказий Осиёда хавфсизликнинг гарови булиши керак — менинг фикрим шундай.

1993 йил 4 март.

1-жилд, 162—163-бетлар

ЭҲТИРОМ

Азиз ватандошлар !
Муҳтарам меҳмонлар !

Бугун биз узбек халқи ҳаётида унутилмас тарихий бир воқеанинг гувоҳи ва иштирокчиси бўлиб турибмиз.

Биз яшаб турган шу муқаддас заминда буюк бир давлатга асос солган, оламни тебратган, номи етти иқлимда машҳур бўлган улуғ бобокалонимиз Амир Темур ҳайкалини очиш маросимига йигилдик.

Бугун Шарқда тенги йуқ саркарда мустақиллик, истиқлол шарофати билан уз ватанига қайтди.

Узоқ йиллар мобайнида мустамлака исканжасида кун кечирган халқимиз уз ватандошини қадрлаш, унинг тарихий мавқеини муносиб уринга қўйиш имконидан маҳрум эди.

Амир Темур номи тарихимиз саҳифаларидан қора бўёқ билан учирилди, унутишга маҳқум этилди. Мақсад халқимизнинг юрагидан миллий онг, миллий гурур туйғусини йуқотиш, уни қарамликка, тобеликка кундирриш эди. Лекин узбек халқи уз аждодларини, уз баҳодирларини унутмади, ҳамиша юрагида, қалб турида сақлади.

Муҳаммад Тарагай Баҳодур уғли Амир Темур ёшлик чоғида мард, довюрак, гурурли, уткир зеҳн ва ақлу идрок эгаси бўлиб усди. Турли дунёвий илмларни, ҳарбий санъатни эгаллади. «Қуръони Карим»ни ёд олди, ҳадис илмини урганди. Иймон-этиқодли, ҳалол-покинсон бўлиб етишди.

У ёшлигидан бошлаб уз олдига она юртини муғул босқинчиларидан озод қилиш мақсадини қўйди, ер юзида буюк салтанат соҳиби сифатида эл ва элатларнинг бошини қовуштирди. Мамлакат қудратини ҳар соҳада юксакликка кутариб, дунёга машҳур қилди.

Амир Темур давлати қурилиши, ҳарбий санъати куп асрлар давомида Шарқу Ғарб давлатларига урناк ва

андоза булди. Унинг замонида маданият, илму фан, меъморчилик, тасвирий санъат, мусиқа, шеърият беқиёс ривож топди, халқимизнинг кўп анъаналари такомилга етди. Амир Темурнинг маданият ва дин аҳлларига курсатган чексиз меҳр-муруввати айниқса ибратлидир.

Кўхна тарих саҳифалари буюк бобомизнинг миллат ва эл-улус манфаати бобида чеккан мислсиз заҳмат ҳамда курсатган шижоатларига гувоҳлик беради.

Инсоф-иймон туйғуси, диёнат мезони Амир Темур ҳаётининг мазмунини ташкил этади. Оламнинг қарийб ярмига жаҳонгир эрса-да, у куч-қудрат зўрлик, зўравонликда эмас, аксинча, адолатда эканлигини теран англади.

Бугун бунёд этилган улуғ бобоколонимиз ҳайкалида теран рамз бор — гуёки жаҳонгир тулпорининг жилловини тортиб турибди, қиличсиз қўлини олдинга чўзиб, жаҳон халқларига омонлик тиламоқда, «Куч — адолатдадир!» демоқда.

Донишманд аждодимизнинг мазкур сузларини мана шу муҳташам ёдгорлик пойига зарҳал ҳарфлар билан битар эканмиз, замонлар тажрибасидан ўтган бу бебаҳо ҳикматнинг қалбларимизда доим акс-садо бериб туришини орзу қиламиз.

Азиз юртдошларим!

Бугун — узбек халқи тарихида улуғ кун. Ўзбекистон мустақиллигига, муборак истиқлолимизга икки йил тулди.

Ҳаммангизни — кексаю ёшни, бутун Ўзбекистон аҳлини шу буюк сана билан чин қалбдан, ҳар бирингизни алоҳида бағримга босиб қутламоққа ижозат бергайсиз!

Бу кунга етганлар бор, етмаганлар бор. Шунинг учун ҳам озодликни соғиниб, озодлик йўлида курашиб ўтган аждодларимизни дуолар билан эслашимиз ҳам қарз, ҳам фарздир. Аждодларимизнинг пок руҳлари шод бўлсин, уларнинг орзуларига муносиб ва садоқатли булайлик.

Истиқлол муборак азиз ватандошлар! Озодлигимиз абадий бўлсин!

Муҳтарам дустлар !

Икки йиллик истиқлол даврида жонажон диёри-
мизда булаётган узгаришлар халқимизга ишонч ва умид
бағишламоқда.

Буюк айём арафасида Темур бобомиз ҳайкалининг
очилиши узига хос рамзий бир маънога эгадир.

Ватанимиз истиқлолини янада мустаҳкамлаш, уни
ҳимоя қилиш, юртимиз шаъни-шавкатини юксалтириш,
адолат, инсоф ва диёнат ҳукмрон булган эркин жами-
ят, меҳнаткаш халқимизга муносиб фаровон ҳаёт қуриш
бизнинг инсоний ва фуқаролик бурчимиздир.

Биз орзу этган буюк давлатни бунёд қилиш барча-
миздан мустаҳкам ирода, иймон-эътиқод, миллий гурур
туйғуси, буюк аждодларимиздан мерос қолган маъна-
вий бисотга эга булишни талаб қилади. Билакларимиз-
да куч, қалбларимизда келажакка ишонч булмоги
шартдир.

Мамлакатимизнинг марказида, қадимий ва гузал
пойтахтимиз — жонажон Тошкентимиз уртасида қад
кутарган улуг бобомиз сиймоси халқимизга фахр ва
гурур бахш этмоги муқаррар!

Бу сиймо мард, танги, ҳалол ва ғайратли халқимиз-
ни бирлаштиришда, жипслаштиришда, иймон-оқибат-
ли булишда, қудратли келажакимизни қуришда бизга
янги-янги куч-қувват ва шижоат бағишлайди.

Барчамизга шу йўлда Оллоҳ мададкор булгай!

*Тошкент шаҳрида Соҳибқирон
Амир Темур ҳайкалининг очилишига
бағишланган тантананада сўзланган нутқ,
1993 йил 31 август.*

1-жилд, 360—362-бетлар

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ ШАХСИЙ ТАРКИБИГА

Азиз дустлар!

Мустақил Ўзбекистон халқи Ватан ҳимоячилари кунини катта шоду ҳуррамлик билан байрам қилмоқда.

Ўзбекистон Қуроли Кучларининг жасур ва саботли аскар ҳамда офицерлари мамлакатимиз истиқлолига, халқимизнинг тинч ҳаёти ва меҳнатига ишончли посбон булиб турибдилар.

Мамлакатимиз ҳарбийларининг маҳорати ва тажрибасининг тарихи узун. Бугунги байрам буюк саркарда Амир Темурнинг, Ватан озодлиги учун фашизмга қарши курашларда жон берган ота-боболаримизнинг муқаддас руҳларига содиқ, замонавий ҳарбий илм ва техникани қунт билан урганаётган мард ва паҳлавон углонларнинг байраמידир. Бугунги байрам элу юртга забардаст йигитларни тарбиялаб бераётган муҳтарама оналаримизнинг, фарзандлари камоли ва ҳарбий шухрати-дан фахрланиб юрган оталаримизнинг, тенги топилмас гузал диёримизда яшаётган барча миллатлар ва элатларнинг ҳам байрамидир.

Ватанни севмоқ — иймондандир. Ватан муҳаббати барчамиз учун бирдай муқаддас, бирдай ардоқли. Ватанни кўз қорачигидай асраб-авайлаш биз учун ҳам қарз, ҳам фарз. Юртимиз иқболи ва тинчлиги дилларига жо этган ҳарбийларимиз борки, бизнинг кўнглимиз тинч, осмонимиз мусаффо. Улар аждодларимиз ўғитларига, уруш ва меҳнат фахрийлари тажрибасига, заҳматкаш халқимизнинг ақл-идрокига таянган ҳолда хизмат бурчларини ўтамоқдалар.

Бугун мен зур мамнуният ва фахр билан Ўзбекистон Қуроли Кучларининг кўп миллатли шахсий таркибини, забардаст ва фидойи аскар ҳамда офицерларимизни, бугун Ўзбекистон халқини Ватан ҳимоячилари

куни билан самимий муборакбод этаман. Ватан ҳимоясига бел боғлаган барча юртдошларимизга саломатлик, узоқ умр, мустаҳкам ирода, куч-қувват ва шижоат тилайман.

Байрамингиз қутлуг бўлсин, азиз дўстлар!

Халқ сўзи, 1994 йил 13 январь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ ШАХСИЙ ТАРКИБИГА

Қадрли дустлар!

Сизларни қутлуг байрам — Ватан ҳимоячилари куни муносабати билан самимий табриклайман.

Улкамизда қадим замонлардан буён ёшу қари — ҳар бир эркак узини юрт ҳимоячиси деб билган, Ватан шон-шавкати ва мудофааси йулида куч-ғайрати, ҳатто жонини ҳам аямаган. Она диёримизда бу анъана ҳозир ҳам изчил давом этмоқда, янгича руҳ ва мазмун билан бойиб бормоқда.

Ўзбекистон Республикаси Қуrolли Кучлари мамлакат истиқлолини ва ҳудудий яхлитлигини, халқимизнинг осуда ҳаёти ва мустақилликни мустаҳкамлаш йулидаги бунёдкорлик меҳнатини ҳимоя қилишда, ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда гоят муҳим урин тутади.

Сизларнинг қатъият ва шижоатингиз, ҳарбий маҳоратингиз туфайли хонадонимиз, юртимиз тинч, осмонимиз мусаффо, кунгиллар хотиржам. Сизлар давлатимизнинг тинчликсевар сиёсатини амалга оширишда алоҳида жонбозлик кўрсатяпсизлар.

Бу йил фашизм устидан қозонилган галабанинг 50 йиллиги кенг нишонланади. Сиз — ҳарбийлар уша суронли жангоҳларда жон олиб-жон берган ота-боболаримизнинг ворислари буласизлар. Ишонаманки, мард ва жасур аждодларимизнинг уғитларига, тажрибаларига таяниб, мамлакатимизнинг мудофаа қудратини янада юксалтиришга муносиб ҳисса қўшасизлар.

Ўзбекистон Республикаси Қуrolли Кучлари шахсий таркибини, уруш фахрийларини, узини Ватан ҳимоячиси деб билган барча юртдошларимизни байрам билан яна бир бор муборакбод этаман, Ватанимиз ҳимоячиларига тан-сиҳатлик, шарафли ва масъулиятли ишларида омадлар тилайман.

Халқ сўзи, 1995 йил 13 январь

ЎЗБЕКИСТОННИНГ СИЁСИЙ- ИЖТИМОЙ ВА ИҚТИСОДИЙ ИСТИҚБОЛИНИНГ АСОСИЙ ТАМОЙИЛЛАРИ

IV. МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ ТАМОЙИЛЛАРИ

Ҳурматли халқ ноиблари!

Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллигини мустаҳкамлаш, унинг ҳудудида барқарорликни таъминлаш, мамлакатимизнинг жаҳон ҳужалиги тизимида ва жаҳон ҳамжамиятида муносиб жойини эгаллашга эришиши — давримизнинг асосий вазифасидир.

Миллий хавфсизлигимизнинг кенг қамровли концепциясини ишлаб чиқиш, унинг асосини белгиловчи қонунларни яратиш ғоят далзарб аҳамиятга эга.

Албатта, Ўзбекистон Республикаси Конституциясида, қатор қонунлар ҳамда мудофаа муаммоларига бағишланган бошқа меъёрий ҳужжатларда бу масаланинг негизлари мавжуд.

Бироқ, миллий хавфсизликни таъминлаш бир ёқадан бош чиқариб комплекс ёндашувни тақозо этади. Миллий хавфсизлик масалаларида ягона давлат сиёсати булмоғи, барча сиёсий, иқтисодий, ташкилий, ҳарбий, ҳуқуқий ва бошқа чора-тадбирларнинг узаро уйғун ва мукамал тизими булмоғи шарт.

Миллий хавфсизлик ҳақида гапирар эканмиз, авваламбор ҳозирги давр хусусида, Ўзбекистоннинг бугунги дунёда туган урни хусусида аниқ тасаввурга эга булишимиз зарур.

Илгари икки система — СССР ва АҚШ етакчи булган ва бир-бирига мафкуравий жиҳатдан зид икки тизим, икки блок мавжуд эди. Дунё хавфсизлик тизими ҳам худди шу икки блокнинг узаро мухолифлик мувозанатига асосланган эди.

СССР пароканда булгач, янги — гоят мураккаб ва қалтис давр юзага келдики, унинг асосий белгилари қуйидагилардан иборат:

Биринчи. Давлатлараро муносабатлар тизимидаги мувозанат бузилди. Жаҳонда сиёсий-иқтисодий булиниш руй берди. Кучлар маркази илгари икки жойда бўлса, эндиликда бундай аҳвол ва вазият узгарди.

Иккинчи. Жаҳонда мулкий тенгсизлик — саноати ривожланган мамлакатлар билан ривожланаётган мамлакатлар ўртасидаги тафовут ва зиддиятлар кучаяпти.

Бу ҳолат жаҳон ресурсларини тақсимлашда яққол қуринади. Яъни, табиат ресурслари аслида ривожланаётган мамлакатларнинг асосий бойлиги ҳисобланса ҳам, саноати юксак ривожланган мамлакатлар бу бойликларни назорат қилишни ўз қўлларига олишга интиломқдалар.

Қолаверса илмий ва техникавий билимлар, шунингдек, илғор технологиялар соҳасида, эркин сармойани тўлаш ва жойлаштириш соҳасида ҳам жуда катта тафовутлар мавжуд.

Учинчи. Дунёда инсоннинг биологик тур сифатида яшашига бевосита хавф-хатар мавжуд. Яъни, ялпи ядро уруши хавфи анча камайган бўлса ҳам, экологик танглик хавфи, биогенетик бузилишлар хавфи ҳамон таҳликали ҳолатда сақланиб қолмоқда.

Тўртинчи. Жаҳон миқёсидаги умумий тараққиёт, одамлар дунёқарашининг узгариши, коммуникациялар юксалиши, халқаро муносабатларнинг ривожланиши ва унинг одамзот ҳаётига таъсири давлатлар ва халқлар ўртасида узаро бирлашишига интилишини кучайтирмоқда. Айни вақтда миллий хусусиятлар ва анъаналарни, сиёсий ва маънавий меросни сақлаб қолиш тамойиллари ҳам яққол сезилмоқда.

Турли давлатлараро ва ҳукуматга даҳли бўлмаган халқаро ташкилотларнинг аҳамияти ошмоқда. Ва айни замонда, дунё янги тизимга утиши даврида уларнинг фаолиятини қайта қуриш ва ислоҳ этиш зарурати туғилмоқда.

Хуш, нега шундай қилиш керак, деган савол туғилади.

Бунинг жавоби оддий: кўпчилик халқаро ташкилотлар дунёда икки тизим ва уларнинг рақобати мавжуд даврда тузилган эди. Бу ташкилотларнинг фаолиятлари кўпроқ уларнинг узаро мувозанати ва мурасасини таъминлашга қаратилган эди.

Бугунги аҳвол халқаро ташкилотлардан энг йирик муаммоларга аҳамият беришни ва, биринчи навбатда, барчага нисбатан одилона ва холисона муносабатда бўлишни талаб этади.

Халқаро ташкилотлар ҳозирги воқеликни тўғри акс эттириши ва жаҳон ҳамжамияти аъзоларининг эҳтиёжларига самарали хизмат қилиши зарур.

Бешинчи. Бугунги дунёда ҳар қандай мамлакатнинг нуфузи, аввало, унинг энг янги технологияларни қабул қилиш ва фойдаланиш қобилиятига қараб белгиланади.

Агар юқорида саналган хусусиятлардан келиб чиқиб, хулоса қиладиган бўлсак, Ўзбекистондаги утиш даврини тезроқ тугаллаш зарурати аён бўлади. Ўзбекистон жаҳон ҳамкорлиги жараёнига тезроқ кириши керак. Агар халқаро ҳуқуқий меъёрлар асосида ҳал қилинадиган янги умумжаҳон тартиботи ўрнатилса, Ўзбекистон ундан ҳам узига муносиб ўринни олиши даркор.

Ҳозирча мен мураккаб ҳолатларни санаб ўтдим. Энди эса, Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўринни эгаллаши учун қулай шарт-шароитларга қисқача тўхтаб ўтишга ижозат бергайсиз.

Аввало, **жуғрофий-сиёсий омиллар** ҳақида гаплашиб олайлик. Маълумки, Ўзбекистон жуғрофий-сиёсий жиҳатдан анча мураккаб ва шу билан бирга қулай аҳволда. Яъни у Марказий Осиё минтақасининг транспорт, кучли автоном энергетика ва сув тизимлари марказида жойлашган.

Иккинчи жиҳати шуки, Ўзбекистон аҳолиси сони жиҳатидан, илмий-техникавий ва бошқа имкониятлари жиҳатидан минтақадаги қушниларида маълум даражада устун туради.

Учинчи тарафдан, Ўзбекистон қулай табиий-иқлим шароитига эга. Бизда қадимий деҳқончилик маданияти ва бой минерал-хомашё ресурслари бор. Республика

озиқ-овқат билан узини-узи таъминлашга техника экинларининг энг қимматли турларини, пахта толаси етиштириш ва экспорт қилишга, шунингдек, жаҳон бозорига юқори сифатли, экологик жиҳатдан соф, рақобатга бардошли мева-сабзавот маҳсулотларини чиқаришга ҳамда уларни қайта ишлаган ҳолда етказиб беришга қодир.

Тўртинчидан, давлатимиз нафақат узини-узи таъминлайдиган, балки четга чиқаришга нефт, нефт маҳсулотлари, газ ва умуман, иқтисодиётнинг асоси бўлмиш тармоқларга эга. Ўзбекистонда саноатнинг энг замонавий тармоқлари мавжуд. Дейлик, бизда микрорадиоэлектроника каби мураккаб соҳани ривожлантириш имкони бор.

Бешинчидан, Ўзбекистоннинг инсоният цивилизациясида салмоқли урни бор. Юртимиз маънавий мерос билан бой, у нафақат минтақада, балки дунёда ҳам турли маънавий ва сиёсий жараёнларга кучли таъсир утказиб келган.

Шу жиҳатларни ҳисобга олсак, Ўзбекистон узининг барча курсаткичлари буйича жаҳондаги маданий, илмий, технология ва иқтисодий юксакликка эришиб, бемалол Марказий Осиёда интеграция марказига айланиши мумкин.

Албатта, бу йулда қатор қийинчиликлар ҳам мавжуд. Агар жуғрофий-стратегик тарафдан олиб қарасак, Марказий Осиёда коммуникациялар номақбул ривож топгани ва унинг тармоқлари анча бузилганини қура-миз. Бу — бир.

Марказий Осиёда сув ресурслари чекланган ва Орол экология фалокати таъсири сезилади. Бу — икки.

Учинчидан, минтақада хавфсизлик тизими йулга қуйилмаган. Бу ерда атрофдаги кучли давлатлар ва сиёсий кучлар марказларининг бир-бирига мос келмайдиган таъсир этиш истаклари борлигини ҳам ҳисобга олмасдан бўлмайди.

Тўртинчидан, мусулмон дунёсидаги баъзи кучли мамлакатларнинг бир-бирига мос келмайдиган манфаатлари ҳам айнан бизнинг минтақамизда узаро дуч келишини назардан соқит этолмаймиз.

Қолаверса, атрофимиздаги турли этник, иқтисодий ва бошқа қийин муаммолар ичида қолган «учинчи дунё» давлатлари мавжуд. Беқарорлик ва хавф-хатарнинг бугунги кунда икки ўчоғи — Афғонистон билан Тожикистон давлатлари ҳам шу минтақада.

Баён этилган бу муаммоларни кучайтириб ва маълум даражада кўп ишларни ижобий ҳал қилишга тўсиқ бўлиб турган яна бир масала бор. Совет тизимидан қолган мерос — бу шу минтақада Туркистон аталмиш ягона заминда яшаётган миллат ва элатларни сунъий равишда бўлиб ташлаш ва шу ҳолдан фойдаланиб уз сиёсатини утказиш, уларга ҳукмронлик қилиш асоратлари ҳали-бери йўқолган эмас.

Ҳурматли дўстлар!

Халқаро вазиятга бериладиган умумий стратегик баҳо ана шундай. Қуриниб турибдики, биз жуда мураккаб, қарама-қаршилиқларга тула дунёда давлатчилигимизни қуришимиз, мустақиллигимизни мустаҳкамлашимиз, жаҳон ҳамжамиятида узимизнинг муносиб урнимизни эгаллашимиз лозим. Шу муносабат билан минтақада барқарорлик ва миллий хавфсизлик кафолатларининг шарт-шароитларини аниқлаш ва таъминлаш гоят муҳимдир.

Улар, менимча, қуйидагилардан иборат:

Биринчи. Ўзбекистон жаҳон ҳамжамияти ва давлатлараро хавфсизлик тизимида уз ўрнини топиши лозим. Бунинг учун республиканинг дунё ҳамжамиятига кириш суръатларини тезлаштириш, турли халқаро давлат ва нодавлат ташкилотлари, биринчи галда, БМТ ва Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти ишларида фаол иштирок этишини таъминлаш зарур.

Халқаро ташкилотлар иқтисодиётимизни қайта қуришга кумаклашадиган энг самарали воситадир. Улар кредит олиш, хорижий сармояларни тўғридан-тўғри жалб этиш, республиканинг жаҳон базорида олға силжишига бебаҳо ёрдам кўрсатиши мумкин.

Асосийси Ўзбекистоннинг халқаро ташкилотлар фаолиятидаги иштироки миллий хавфсизлигимиз, минтақада тинчлик ва барқарорликни сақлаш гаровидир.

БМТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси 1993 йил февралда иш бошлаган эди. Албатта, бу унчалик катта муддат эмас. Бироқ 1994 йил январига келиб, ваколатхона БМТнинг Тараққиёт дастури, қочоқлар иши буйича ваколатли олий комиссари, Болалар жамғармаси, Саноат тараққиёти дастури, Норкотикларни назорат қилиш буйича дастур, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти, Аҳоли жойлашиши жамғармаси сингари ихтисослашган муассасаларни ўз таркибига бирлаштиришга муваффақ бўлди. Шундай қилиб, БМТ билан ҳамкорлик қилиш режалари амалга ошиб бормоқда. Бу ҳамкорлик иқтисодий, ижтимоий соҳа, соғлиқни сақлаш, маданиятни тиклаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва бошқа соҳаларни ҳам қамраб олмоқда.

Биз БМТ бугунги кунда ўз тузилмаларини қайта қуриш арафасида турганини яхши биламиз. Бу залда хорижий меҳмонларимиз утирганидан фойдаланиб, Ўзбекистон БМТнинг келажақда ялпи тинчлик ва барқарорликни таъминлайдиган кучли ташкилотига айланиши тарафдори эканини қайд этишни истардим. Республикамиз БМТ раҳбарлик органлари ва ихтисослашган муассасаларини тубдан қайта қуриш гоёсини қўллаб-қувватлайди. Бу миллий, минтақавий ва жаҳоншумул муаммоларини ҳал қилишдаги дунё давлатлари саяҳаракатларини мувофиқлаштириш ва бирлаштиришда уларнинг аҳамиятини кучайтиришга ишончим комил.

Бундан буён ҳам Ўзбекистоннинг Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти тузилмаларидаги иштирокини кенгайтириш зарур. Минтақавий хавфсизликни таъминлашда бу ташкилот имкониятларидан, унинг Шимолий Атлантика ҳамкорлик кенгаши, Европа Иттифоқи, Европа Кенгаши, НАТО ва бошқа ташкилотлар билан алоқаларидан кенг фойдаланиш зарур.

Ўзбекистон БМТ Бош Ассамблеясининг 48-сессиясида Тошкент шаҳрида мазкур ташкилотнинг Марказий Осиёда хавфсизлик, фаровонлик ва ҳамкорлик муаммоларига бағишланган доимий семинарини ташкил этиш таклифини уртага ташлади. Бизнинг фикримизча, республикамиз Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Осиёдаги таянчи бўла олади. У

минтақавий хавфсизлик ва ҳамкорликни, эҳтимол тугилаётган мажороларнинг олдини оловчи дипломатияни таъминлашда, зиддиятларни бартараф этишда Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти ва БМТ ҳамжиҳат иш юритадиган майдонга айланиши мумкин.

Қушилмаслик ҳаракати, Ислом конференцияси ташкилоти ва бошқа нуфузли халқаро ташкилотлар ишида фаол иштирок этиш зарур.

Иккинчи. Миллий хавфсизликка эришишда давлатлараро битимлар тизимини барпо этиш муҳим йуналиш ҳисобланади. Ўзбекистон қанчалик кўп мамлакат билан дўстона, амалий мулоқот ва ҳамкорлик муносабатларини урнатса, унинг хавфсизлиги шунчалик кўп кафолатланади.

Бугунги кунда Ўзбекистонни жаҳоннинг 125 мамлакати тан олди. 84 мамлакат билан дипломатик муносабатлар урнатилди.

Республика раҳбарияти мустақилликнинг дастлабки ойларида биринчи бўлиб Туркияга расмий ташриф буюрди. Кейинчалик расмий делегациямиз Германия, Франция, Австрия, Голландия, Буюк Британия, Хитой, Ҳиндистон, Саудия Арабистони, Миср, Индонезия, Малайзия, Эрон, Корея, Япония каби Европа ва Осиё қитъасининг бир қанча бошқа мамлакатларига сафар қилди. Иқтисодиёт, илм-фан ва маданият каби соҳаларда ҳамкорлик қилиш бўйича шартнома ва ҳужжатлар имзоланди. Янги мустақил давлатлар билан икки ва кўп томонлама алоқалар ривожланди.

Мазкур битим ва шартномалар Ўзбекистон атрофида хавфсизлик, ишонч ва яхши қўшничилик муҳитини яратишига ишончим комил.

Учинчи. Имзоланган давлатлараро битимларга сўзсиз амал қилиш — хавфсизлик кафолати ва шартидир.

Биз бу соҳада таъналарга сабаб бўладиган иш қилмаслигимиз, танқидга нишон бўлмаслигимиз лозим. Худди ана шу ҳолдагина биз билан ҳамкорлик қилаётган давлатлардан зиммаларига олган мажбуриятларини ижро этишни талаб қилишимиз мумкин бўлади.

Имзоланган ҳужжатларга сўзсиз риоя қилиш инсон ҳуқуқлари, кам сонли миллатлар ҳуқуқлари, бир-бири-

нинг ички ишларига аралашмаслик, тинч-тотув яшаш тамойиллари сингари соҳаларда, айинқса, долзарб аҳамият касб этади.

Бу ҳолат янги мустақил давлатлар уртасидаги муносабатларда ҳам ута муҳим роль уйнайди.

Ҳамдустлик барпо этилгандан буён утган уч йилдан ошиқроқ вақт ичида турли муаммолар юзасидан бир неча юз битим ва шартномалар қабул қилинди. Таасуфки, уларнинг аксарияти қозғола қолиб кетди. Шу боис, гоҳида бир масала юзасидан бир неча қарор қабул қилинди. Бу мамлакатларимиз уртасидаги муносабатларни янада мустаҳкамлашга, дустона ва узаро манфатли алоқаларни урнатишга монелик қилмоқда.

Тўртинчи. Ташқи сиёсатни мафкурадан тула холи этиш хавфсизликни таъминлашнинг муҳим кафолатидир. Ўзбекистон шу пайтгача дунёнинг барча мамлакатлари, қитъалари ва минтақалари билан уз муносабатларини, бу мамлакатларнинг устқурмаси қандай булишидан қатъий назар, фақат халқаро ҳуқуқнинг барча тан олган қоида ва мезонлари асосида қуриб келди ва бундан кейин ҳам шу йулдан боради.

Гоявий муҳолифлик утмишда давлатлараро муносабатларга соя солиб, давлатларнинг бир-бирига қарши икки гуруҳга булинишига сабаб бўлди. Дунёни ҳалокат ёқасига олиб келди. Бундай келишмовчиликлар бутун ҳам давлатлараро ихтилофларни куч ишлатиш йули билан ҳал қилишга, бегуноҳ одамларнинг қурбон булишига, бутун-бутун халқларнинг фожиасига сабаб бўлаётир.

Давлатлараро муносабатлар соҳасида ягона гоя амал қилиши лозим. Бу гоянинг маъноси шуки, биргаликда тинч ҳаёт кечириш, ҳамкорликка интилиш, эгамен давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, турли нуқтаи назар ва фикрларга бардошли булиш тамойилларини узида акс эттирган қонунлар устуворлик касб этиши даркор.

Бешинчи. Ўзбекистон қушилмаслик ҳаракатига аъзо бўлгани сабабли ҳеч қайси блокка қушилмайди. Биз буни миллий хавфсизликнинг муҳим кафолати деб биламиз. Шу билан биргаликда, ҳарбий блоklar билан

ҳамкорлигимиз тинчлик ишига, мамлакатлар ва халқларнинг хавфсизлиги мақсадларига, демакки, Ўзбекистоннинг миллий хавфсизлиги мустаҳкамланишига хизмат қилса, биз ҳамиша мулоқотга тайёрмиз. Шу уринда Ўзбекистон 1994 йилнинг июлида НАТОнинг коллектив хавфсизликни таъминлашга қаратилган «Тинчлик йўлида ҳамкорлик» лойиҳасини имзолаганлигини эслаш уринлидир.

Олтинчи. Ўзбекистоннинг МДХ таркибида коллектив тизимдаги иштироки минтақада барқарорлик ва тинчликнинг муҳим кафолатидир.

Бизнинг давримизда фақат коллектив хавфсизлик бўлиши мумкин. Хавфсизликни бу тарзда тушуниш нафақат ҳар бир алоҳида давлатнинг имкониятлари чеклангани, қолаверса, маънавий-сиёсий тусдаги мулоҳазаларга ҳам боғлиқ. Давлатларнинг имкониятлари ва сазъ-ҳаракатларини хавфсизликни таъминлаш йўлида бирлаштириш муҳим аҳамиятга эга. У, биринчидан, коллектив хавфсизлик тизимида иштирок этувчилар уртасида кескинлик йўқлигидан далолат берса, иккинчидан, уларнинг бирлашишига интилишларини намойиш этади.

Ўзбекистон айна шу сабабли минтақада ва собиқ Иттифоқ ҳудудида коллектив хавфсизлик тизимини барпо этиш ташаббускорларидан бири булди. МДХ мамлакатлари уртасида тузилган коллектив хавфсизлик тўғрисидаги шартномаларнинг дастлабкиларидан бири 1992 йил май ойида айнан Тошкентда имзолангани ҳам тасодиф эмас. Шу ойнинг бошларида Алматида мазкур муҳим муаммога бағишланган ҳужжатлар мажмуи имзоланди.

Коллектив хавфсизлик тизимида Россия Федерациясининг алоҳида урин тутишини таъкидлаш зарур. Россия иқтисодий жиҳатдан ҳам, ҳарбий-техникавий жиҳатдан ҳам буюк давлатдир. Шунинг учун ҳам коллектив хавфсизлик тизимини барпо этишда ҳам, МДХ доирасида давлатларнинг бир-бирига яқинлашуви масаласида ҳам Ўзбекистон Россия билан яқиндан ҳам-жиҳатлик алоқаларини мустаҳкамлашга ва стратегик ҳамкорлик урнатишга интилмоқда. Бундай ҳамкорлик

нафақат Ўзбекистоннинг, балки Россиянинг ҳам миллий манфаатларига мос эканлигини айтиб утиш керак. Чунки яқин қўшни давлат билан яқиндан ҳамкорлик қилиш ва тинч-тотув яшаш ҳар қандай давлатнинг манфаатларига мос тушади.

Қолаверса, мамлакатларимиз иқтисодиёти, уларнинг миллатлараро, маданий, илмий-техникавий муносабатлари бир-бирига боғлиқ эканини ҳам ҳисобга олиш лозим.

Коллектив хавфсизлик тизимини барпо этишда ҳарбий хавф билан бир қаторда бошқа хавфлар ҳам мавжудлигини ҳисобга олишимиз зарур. Орол денгизи қуриб бораётгани, экологик вазият ёмонлашаётганлигини, уюшган жиноятчилик, наркобизнес, минерал ресурсларнинг чеклангани ва камайиб бораётгани шулар жумласидандир. Мазкур муаммоларни ҳал этиш айрим давлатларнинг имкониятлари доирасидан четга чиқади ва саъй-ҳаракатларни бирлаштиришни тақозо этади.

Шу жиҳатдан республикамиз Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик ташкилоти ҳамда бошқа нуфузли давлатлараро ташкилотлар ҳомийлигида барпо этилаётган коллектив хавфсизлик тизимига фаол қўшилиши зарур.

Еттинчи. Яқин қўшнилариимиз — Марказий Осиё давлатлари билан ҳар томонлама узаро ҳамкорлик миллий хавфсизликнинг асосий шартларидан биридир.

Халқларимизнинг тарихи, маданияти, анъаналари, диний эътиқодининг муштараклиги мамлакатларимиз уртасидаги амалий ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликнинг муҳим пойдевори ҳисобланади.

Афсуски, баъзан Марказий Осиё минтақасида бирлашишга қарши чиқадиган баъзи сиёсий доиралар орамини бузишга қаратилган ҳар хил бўҳтон-уйдирмалар тарқатишга уринадилар.

Шуларга қарата айтмоқчиманки, Марказий Осиё халқлари ҳеч нарсани талашмайди. Бизнинг мақсадларимиз бир, тақдиримиз бир. Бизда миллий муносабатларда кескинликлар йўқ, ҳал қилиб бўлмайдиган вазиятлар ҳам йўқ. Интеграция йўлидан олга томон ҳаракат қилаётганимиз ҳам буни тасдиқлаб турибди.

Саккизинчи. Армиямиз, Қуроли Кучларимиз, ҳарбий доктринамиз давлатимиз хавфсизлигининг муҳим кафолатидир.

Биз давлатларнинг тинч-тоғув яшаш, халқаро масалаларни ҳал қилишда куч ишлатмаслик, таҳдид қилмаслик тамойилини ташқи сиёсатимизга асос қилиб олганмиз. Ўзбекистон 1995 йилда муддати узайтирилиши лозим бўлган ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартномани ядро қуролини йуқ қилиб ташлаш тўғрисидаги шартномага айлантириш тарафдоридир.

Биз худди кимёвий қуроолар буйича қабул қилинган шартнома каби биологик қурооларни ҳам тақиқлаш тўғрисидаги шартнома қабул қилиниши тарафдоримиз.

Қисқа қилиб айтганда, Ўзбекистон уруш, ҳарбий можароларнинг олдини олишга қаратилган ҳар қандай ташаббусни қўллаб-қувватлашга тайёр.

Атрофимиздаги нотинч дунёда дўстларимиз бор, лекин Ўзбекистонни уз таъсир доирасига киритишни хоҳлайдиганлар ҳам йуқ эмас. Бунинг учун улар барча найранглардан, қолаверса, ҳарбий кучдан ҳам фойдаланишлари мумкин. Шу сабабли бизнинг яхши тайёрланган ва қуроолланган, истиқлолимиз ва чегараларимизни ҳимоя қилишга қодир армиямиз булиши керак.

Шу билан бирга Ватанимиз мудофаа қудратининг асоси — республика иқтисодий салоҳиятини мустаҳкамлаш даркор. Сунгги пайтларда Ўзбекистонда Қуроли Кучлар учун энг зарур ва юксак малакали зобитлар тайёрлашга мулжалланган бир қанча ҳарбий уқув юртлари ташкил этилди. Армияни техник жиҳатдан жиҳозлашни мустаҳкамлаш чора-тадбирлари қурилди. Иқтисодий қийинчиликларга қарамай, бундан кейин ҳам ҳарбий салоҳиятни таъминлаш учун зарур маблағ ажратишни давом эттираверади. Бизнинг ҳарбий доктринамиз мудофаа ва хавфнинг олдини олиш характерига эга. Шу боис, Ўзбекистон БМТ, Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти каби нуфузли халқаро ташкилотларнинг тинчликни сақлаш тадбирларида иштирок этишга тайёр.

Миллий хавфсизлик тизими учун хавф-хатарнинг олдини олиш ва уни бартараф этишда олдиндан чора куриш услуги купроқ қул келади. Шу билан бирга чуқур ва кенг миқёсда таҳлил қилишга қодир тадқиқот ва ахборот марказларини барпо этиш муҳим аҳамиятга эга.

Хавфсизлик Кенгаши — давлатдаги олий мансабдор шахсларнинг маслаҳат органи ана шундай восита бўлиши мумкин. Хавфсизлик Кенгаши Республика Президенти ҳузурида тузилиши мақсадга мувофиқдир.

Хавфсизлик Кенгаши миллий хавфсизлик муаммолари билан боғлиқ бўлган барча масалаларни чуқур ишлаб чиқиш ва мувофиқлаштиришни таъминлаши, бунинг учун жавобгар бўлиши лозим.

Кенгашнинг вазифалари куп қирралаи ва мураккабдир. У ушбу соҳада миллий хавфсизликнинг устувор йўналишларини ва давлат сиёсати асосларини ишлаб чиқишга жавоб бермоғи керак. Шахснинг, жамиятнинг ва давлатнинг хавфсизлигини таъминлаш буйича дастурлар мажмуи Хавфсизлик Кенгаши раҳбарлигида режалаштирилади ва амалга оширилади.

Тўққизинчи. Ҳозирги дунёда давлат барқарорлигини таъминлаш жамиятнинг ижтимоий-руҳий, маънавий ва ахлоқий, маданий ва тарихий илдизларига таянади. Давлат мустақкамлиги ва қудрати унинг жаҳон жамоатчилиги олдидаги маънавий-ахлоқий қиёфаси ва нуфузи билан ҳам аниқланади. Айни шу боис халқимизнинг, миллатимизнинг маънавий жиҳатдан уйғониши мустақиллигимиз, миллий хавфсизлигимиз гаровидир. Ушбу муҳим ишда биз Шарқнинг буюк маънавий таълимотидан, халқларни тинч ҳаёт кечиришга, дўстлик ва ҳамкорликка, ўзаро жипслик ва сабр-тоқатга чақирувчи Ислом фалсафасидан кенг ва оқилона фойдаланишимиз лозим.

Биз Шарқ фарзандларимиз. Шарқ мамлакатларининг қаерига борманг, одамлар бир-бирлари билан учрашганда авваламбор, «Ассалому алайкум» дейишади. Ушбу калом арабчадан олинган бўлиб, «Сизга тинчлик ёр бўлсин» деган маънони англатишини яхши биласизлар. «Салом», яъни «тинчлик» сўзи «Қуръони Карим»

да 40 марта учрар экан. Бу муқаддас китобнинг оятларидан бирида шундай дейилади: «Меҳрибон Парвардигор томонидан одамларга олқиш маъносида «тинчлик» сузи айтилуру».

Куриниб турибдики, тинчлик, тотувлик, ҳамкорлик гоёси Оллоҳга ҳам, бандаларига ҳам хуш келадиган эзгу гоёдир.

Давлатимиз хавфсизлигини таъмин этишнинг асоси — мамлакатимиз ёшлари. Ёшлар — бизнинг таянчимиз, эртанги кундан умидимиз, савоб ишларимизнинг давомчиларидир. Ҳаммамиз ҳам бу дунёда фарзандларимизни деб, уларнинг бахт-саодати, иқболи деб яшаймиз ва меҳнат қиламиз. Нафақат хавфсизлигимиз, шу билан бирга миллий уйғониш гоёсининг амалга ошиши, давлатимизнинг келажакда барқарор булиши ҳам ёшларимиз қандай шаклланишига бевосита боғлиқ.

Фарзандларимиз биздан афзалроқ, биздан уткирроқ, биздан покроқ, савоб ишларни ҳам кўпроқ қиладиган булишлари лозим. Улар жаҳон умумбашарий ютуқларини эгаллаши, тарихимизни, маданиятимизни, буюк аجدодларимиз қолдирган меросни чуқур билмоғи керак. Бизнинг асосий куч-қудратимиз ва келажакимиз ана шунда. Бугун зур умидлар билан қураётган янги жамиятимизнинг мазмун-моҳияти ҳам аслида ана шундадир.

*Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлисининг биринчи
мажлисидаги маърузадан,
1995 йил 23 февраль.
3-жилд, 42—54-бетлар*

ДИЁРИМИЗ ТИНЧ, ОСМОНИМИЗ ДОИМО МУСАФФО БЎЛСИН

1995 йил 8 май куни Тошкентдаги «Туркистон» саройида Ғалабанинг 50 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлди. Шу куни муҳташам саройга урушнинг оловли йилларида жанггоҳларда ҳамда фронт ортида жасорат ва фидокорлик намуналарини кўрсатган авлод вакиллари, республика Қуроли Кучлари зобитлари, аскар ва курсантлар, пойтахт жамоатчилиги намояндалари, хорижий мамлакатлар элчихоналари вакиллари ташириф буюрди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов табрик нутқи сўзлади.

Аввало, барчангизни улуғ айём — иккинчи жаҳон урушида қозонилган Ғалабанинг 50 йиллиги билан чин қалбимдан муборакбод этаман, ҳар қайси байрамнинг ўзига хос руҳи, ўзига хос таъсири бўлади. Аммо, ғалаба байрами бизнинг ҳаётимизда алоҳида ўрин тутади. Бу байрам бизга, бизнинг халқимизга катта қувонч ва мамнуният бахш этиш билан бирга, қалбларимизни изтиробга солади.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, ер юзини фашизм балосидан озод қилган, узларининг фидойилиги билан бутунги ҳаётимизни, беғубор осмонимизни сақлаган оталаримиз, акаларимизнинг жасоратини фахр билан эслаймиз, уларга тасаннолар айтамыз.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, ватанимизнинг тўрт юз минг фарзанди — жанг майдонларидан қайтмаганларни, шаҳид булганларни, умри хазон булганларни чуқур изтироб билан эслаймиз, уларнинг халқимиз юрагидаги учмас хотираси олдида бош эгамиз.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, кечани-кеча, кундузни-кундуз демай, фронт орқасида меҳнат қилган фидойи юртдошларимизни, «қора хат» юрагини доғлаган ота-оналарни, гулдай умри хазон булган келинчаклар-

ни, ота меҳрига тўймаган етим-есирларни эсламасдан иложимиз йўқ.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, ҳар биримизнинг дилимиздаги яралар янгиланади. Чунки, юртимизда урушдан жафо чекмаган бирорта хонадон, оила йўқ.

Жанг майдонларида ҳалок бўлган қахрамонларнинг руҳи покларини доимо хотирамизда сақлаш, сафимизда ҳаёт юрган муътабар фахрийларимизни ҳар томонлама эъзлаш — барчамизнинг инсоний бурчимиз, қиёмат қарзимиз бўлмоғи керак, — дея таъкидлади Ислом Каримов.

Албатта, ҳаммамиз тушунамиз: бугун давлатимиз, халқимиз қийин ва оғир утиш — тикланиш даврини бошидан кечирмоқда. Лекин қандай бўлмасин, узининг ҳаётини Ватан ҳимоясига сафарбар қилганларнинг бошини силаб, уларнинг кўнглини чуқтирмасдан, норози қилмасдан, керак бўлган барча шароитимтиёзларни яратишга бугун ҳамма имкониятимиз бор. 23 миллионли халқимиз бор, етарли салоҳиятимиз, кучқувватимиз бор. Нима, урушда қатнашган 100 минг инсонга ва фронтга ёрдам берган 200 минг кишига шароит туғдиришга қурбимиз етмайдими?

Биз яхши биламизки, ватанимизнинг мустақиллигини мустаҳкамлашда, ёшларимизни миллий гурур, миллий ифтихор руҳида тарбиялашда, ҳар кунлик ташвишларимизда фахрийларимиз биз учун энг ишончли таянч ва суянчдир.

Бугунги кунларга етиш учун сиз, азиз қарияларимиз қанча жабру жафо чеккансиз, жасорат ва матонат курсатгансиз, шунинг учун ҳам, бугунги куннинг қадрига етадиганлар ҳам сиз — кўпни кўрган кексаларсиз.

Яна бир фикрни қатъий таъкидлаш лозим, деди Президент. — Уруш майдонларида қурбон бўлганларни, ҳаётдан кўз юмганларни — илоҳим, уларнинг арвоқлари шод бўлсин — ҳаёт тургунча эслаймиз, уларнинг муътабар хотираси олдида бош эгамиз.

Бугун осмонимиз мусаффо ва бегубор, халқимиз, юртдошларимиз тинчлик, осойишталик вазиятида яшамоқда, хизмат қиломоқда.

Бундай ҳаётга етиш учун сиз, азизларнинг ҳам ҳиссангиз чексиз. Буни ҳеч ким, ҳеч қачон эсидан чиқармаслиги керак.

Тилагим шуки, илоҳим умрингиз узоқ бўлсин, бизнинг бахтимизга, юртимиз бахтига бошингиз омон бўлсин, тану жонингиз соғ бўлсин. Диёримиз тинч, осмонимиз мусаффо бўлсин,— деди пировардида Ислон Каримов.

3-жилд, 86—88-бетлар

ҲАРБИЙ ТАЪЛИМ ЗАМОН ТАЛАБЛАРИГА МОС КЕЛСИН

Ассалому алайкум, азиз дустлар!

Муҳтарам ватандошлар, қадрли меҳмонлар!

Бугун биз Ўзбекистон давлати ҳаётида, халқимиз ҳаётида гоят муҳим аҳамиятга эга бўлган воқеа муносабати билан бу ерга йиғилдик.

Бугун Сиз билан катта тарихий воқеанинг гувоҳи ва иштирокчилари бўлиб турибмиз. Ўзбекистон уз истиқлолининг тўрт йиллигини зур шодиёна билан нишонлаётган ушбу қутлуғ кунларда навқирон давлатимизнинг мустақиллигидан яна бир нишона бўлиб юртимизда Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари академияси барпо этилди.

Аввало, барчангизни ана шу шонли воқеа муносабати билан чин дилдан табрикламоқчиман!

Сизларни — Қуролли Кучлар академиясининг очилишига бағишланган ушбу тантанали йиғилиш иштирокчиларини табриқлар эканман, бу ерда хорижий мамлакатларнинг муҳтарам элчилари ва вакиллари ҳозир бўлганини алоҳида таъкидламоқчиман. Бу — Ўзбекистон халқига, Ўзбекистон давлатига ҳурмат-эҳтиромнинг яна бир белгисидир. Бу — Ўзбекистон минтақада тинчлик ва барқарорлик урнатиш юзасидан ўтказаяётган изчил сиёсатига яна бир бор эътибордир.

Тарихнинг ўзи бизга мустақил Ўзбекистон Армиясини оёққа турғизиш, унинг муҳим қисми бўлган малякали ҳарбий мутахассисларни тайёрлайдиган академияга асос солиш имкониятини берди.

Ишончим комилки, йиллар ўтиб, авлодларимиз халқимизнинг мустақиллиги йўлида, унинг тинч бунёдкорлик меҳнатини ҳимоя қилиш йўлида қилган ишларимизга муносиб баҳо беради.

Сизнинг укув юртингиз Ватанимиз мустақил деб эълон қилинганининг тўрт йиллиги нишонланаётган пайтда очилмоқда.

Ўзбекистоннинг сунги йиллардаги тараққиёти яқунлари биз танлаб олган йулнинг тўғрилигини ишонарли тарзда кўрсатиб турибди. Бу йул утказилаётган ислохотларнинг изчиллигига, сиёсий барқарорликни сақлашга, миллатлараро тотувликни мустаҳкамлашга асосланган.

Миллий мустақиллик мафкуриси, маънавий ва маданий қадриятлар, маърифат ва адолатга интилиш, Ўзбекистон истиқлолининг келажаги тўғрисида гамхўрлик қилиш жамиятимиз ва ҳар бир фуқаро ҳаётида жуда муҳим урин тутади.

Бундай ёндашувни бутун жаҳон тушуниб, қўллаб-қувватламоқда. Ҳозирги пайтда жаҳондаги 150 дан ортиқ давлат Ўзбекистон мустақиллигини тан олди, улардан 74 таси билан дипломатия муносабатлари урнатилди.

Йиғилишимизнинг муҳтарам иштирокчилари!

Ёшлик йилларимизда машҳур бўлган бир қўшиқнинг сузларини Сизларга эслатмоқчиман: «Бизга бировларнинг бир қарич ҳам ери керак эмас, аммо бир қарич еримизни ҳам ҳеч кимга бермаймиз». Шу муносабат билан миллий хавфсизликнинг кенг қамровли концепциясини ишлаб чиқиш, унинг асосларини қонун билан мустаҳкамлаб қўйиш жуда долзарб масалага айланмоқда.

Бунга ягона давлат сиёсатини утказиш, иқтисодий, сиёсий, ташкилий, ҳарбий, ҳуқуқий тусдаги чора-тадбирлар тизими билан эришилади.

Шу йил 16 август куни Миллий Хавфсизлик Кенгашининг биринчи мажлисида бу ҳақда гапирилди, Ўзбекистон Республикаси парламенти — Олий Мажлиснинг учинчи сессияси эса мустақил давлатимизнинг ҳарбий доктринасини тасдиқлади.

Сизлар ҳарбий кишисизлар, шунинг учун ҳам Марказий Осиё минтақасидаги вазиятнинг ўзига хос хатларини ва мураккаблигини аниқ тасаввур қилишларингиз лозим. Бу вазият кескинликнинг сақланиб қолаётгани, ҳарбий хавф ва қуролли можароларнинг доимий учоқлари мавжудлиги билан белгиланади.

Тожикистондаги сиёсий беқарорлик, Афғонистонда давом этаётган уруш Марказий Осиё минтақасидаги вазиятни чигаллаштирувчи омил булиб қолмоқда. Биз бир-бирига қарши турган томонлар уртасидаги низоли масалаларни тинч, сиёсий йул билан ҳал этиш тарафдоримиз.

Бундай шароитда яқин даврда ҳарбий куч давлатимизнинг истиқлоли ва ҳудудий яхлитлигини, миллий хавфсизлигини таъминлашнинг асосий жиҳатларидан бири булиб қолаверади.

Шу сабабли биз чинакам ватанпарварлар, ўз ишининг юқори малакали мутахассисларидан иборат профессионал армия барпо этиш йулидан дадил бормоқдамиз.

Мақсадимизни яна бир бор такрорламоқчиман: бу мақсад таркиби, аввало, Ўзбекистонимизнинг, ҳаммамиз учун қадрдон бўлган Ўзбекистоннинг ватанпарварларидан ташкил топган профессионал армиядир. Энг муҳими, бу армия таркибида ўз ишининг юқори малакали мутахассислари булиши керак.

Мустақил Давлатлар Ҳамдустлиги ҳомийлигида тинчлик урнатиш бўйича операцияларни ўтказиш ҳарбий доктринада уртага қўйилган гояларнинг амалда руёбга чиқаётганидир. Шунингдек, биз Ўзбекистон фаол иштирок этаётган «Тинчлик йулидаги ҳамкорлик» дастури доирасидаги биргаликдаги ҳамкорлигимизни қўллаб-қувватламоқдамиз ва унга катта аҳамият бермоқдамиз.

Қуролли Кучлар — давлатимиз хавфсизлиги ва халқимиз тинч ҳаётининг муҳим гарови эканлиги, шубҳасиз:

Таркиби жиҳатидан кам сонли, лекин тез ҳаракат қиладиган, замонавий қурол-яроғлар ва жанговар техника билан жиҳозланган, ҳам мустақил равишда, ҳам МДҲ аъзолари бўлган давлатларнинг Қуролли Кучлари билан биргаликда ҳаракат қилиб, Ўзбекистоннинг ва Ҳамдустлик жанубий сарҳадларининг хавфсизлигини ишончли таъминлашга қодир бўлган армия тузиш — бундай Қуролли Кучларни барпо этишнинг асосий қоидасидир.

Давлат Қуролли Кучларини жанговар техника ва қурол-яроғларнинг энг янги намуналари билан жиҳозлаш, қўшинларга барча шарт-шароитлар яратиш, улар ҳаётини таъминлашнинг, ҳарбий хизматчилар ва улар оила аъзоларининг ижтимоий муҳофазаси мустақкам тизимини барпо этиш юзасидан аниқ чораларни кўрмоқда.

Мудофаа вазирлиги раҳбарияти, уқув юртингиз қўмондонлиги юқори малакали зобит кадрлар тайёрлаш юзасидан академия олдида қўйилган асосий вазифалардан келиб чиқиб, уқув-тарбия жараёнини ташкил этиш ва такомиллаштиришга, яна таъкидлаб айтаманки, миллий кадрлар тайёрлашга алоҳида эътибор бериши лозим.

Ишни шундай йўлга қўйиш зарурки, токи кадрларни тайёрлаш энг замонавий талабларга мос келсин, ҳарбий фаннинг энг сўнгги ютуқлари, иккинчи жаҳон уруши ва ундан кейинги урушларнинг жанговар ҳаракатлари тажрибаси, хусусан, мен буни алоҳида таъкидламоқчиман, афғон урушидаги жанговар операцияларни ўтказиш тажрибаси ҳисобга олинсин.

Олий зобитларни тайёрлашда Марказий Осиё минтақасининг ўзига хос хусусиятлари инобатга олинаши лозим. Биз буюк бобомиз Амир Темурнинг саркардалик истеъдоди ва ҳарбий стратегияси асрлар давомида Шарқ ва Ғарб давлатлари учун намуна бўлиб хизмат қилганини ҳамиша ёдда тутушимиз ва ҳеч қачон унутмаслигимиз керак.

Мен ҳозиргина Қуролли Кучлар академияси таркиби ва, аввало, унинг профессор-ўқитувчилар таркиби қандай тулдирилгани билан қизиқдим. Академия тингловчиларига муносиб кишилар таълим беришлари лозим. Ўз ишини яхши биладиган, юқори малакали мутахассислар тайёрлашда тажрибаси булган кишилар таълим беришлари керак.

Тўғри, бизда зобитлар тайёрлашда узини курсатган тўртта ҳарбий билим юрти бор. Олий зобитлар таркибини тайёрлайдиган академия Ўзбекистон Қуролли Кучлари генералитетини тайёрлаб беради. У ҳозирнинг ўзидаёқ жуда юқори малакали мутахассислар, зобитлари-

мизга куп нарсаларни ургатишга қодир бўлган профессорлар, ўз ишининг усталари билан тулдирилиши керак. Мен фахрланиб айтишим мумкинки, зобитларимиз орасида ожиз кишилар йуқ. Зобитларимиз халқимиз билдираётган ишончга муносиб кишилар, деб биламан. Бу масалада Қуроли Кучлар академиясига бизга яна куп нарсани ургатиш мумкин бўлган хорижий давлатлар Қуроли Кучлари вакиллари таслиф этишдан уялмаслигимиз керак. Мен Россия Қуроли Кучлари академияси вакиллари, АҚШ, Франция, Германия, Туркия ва бизга ёрдам беришга тайёр турган бошқа давлатлар академиялари ва олий зобитлар тайёрловчи укув юртлари вакиллари назарда тутяпман. Биз бугун зур мамнуният билан шуни айтмоқчимизки, бу давлатлар элчиларининг бу ерда ҳозир бўлиши бу фикрни тула тасдиқлайди. Биз контракт асосида хорижий мамлакатларнинг профессор-уқитувчиларини академияга таслиф этишимиз керак.

Мисол учун, бир взводдан иборат Қуроли Кучларимиз вакиллари Америкда бўлган ҳарбий машқларда иштирок этишини мен дастлабки тажрибамиз, деб биламан. Бу бизнинг дастлабки ютуғимиздир. Такрор айтаман, бизни шундай доирада қабул қилишгани, бизни тан олишгани, биз билан ҳисоблашаётганлари — ютуғимиздир. Шунинг учун ҳам бизга ўз тажрибаларини ургатишмоқчи. Мен Президент сифатида буни юксак қадрлайман. Фахрланиб айтишим мумкинки, йигитларимиз, Қуроли Кучларимиз бу биринчи синовдан муносиб равишда утдилар.

Бугун таъкидламоқчи бўлган асосий гапим шуки, мен буни очиқ айтаман: армиямиз мафкурадан холи бўлиши лозим. Бизга ҳеч қандай мафкурани тиқиштиришмасин. Биз ҳар қандай «буюк» гоёларга қаршимиз. Биз ўз юртимизда ўзимиз хоҳлаганча, халқимизнинг, Ўзбекистонда яшаётган барча одамларнинг манфаатларига мос келадиган тарзда яшаш, ишлаш ва ўз истиқболимизни белгилаш тарафдоримиз. Зобитларимиз таълим берадиган профессорларга, ўз ишининг мутахассислари бўлган ҳарбийларга мен битта шарт қуяман: ҳеч қандай мафкурага, ҳеч қандай ташвиқотга йул

қуйилмасин. Бу йулда фақат битта иш: зобитларимизга профессионал бурчини ургатиш, таълим бериш мумкин. Бизнинг бошқа шартимиз йуқ.

Азиз дустлар!

Сизларни Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари академиясининг очилиши билан самимий табриклайман, мустаҳкам сиҳат-саломатлик, жанговар меҳнатингизда омад тилайман.

Севиқли ва муқаддас Ватанимизнинг садоқатли ҳимоячилари — ҳурматли ҳарбийлар!

Бугун уз эшиқларини тантанали суратда очган ҳарбий академиянинг келгуси ишларига, унинг давлатимиз тинчлигини сақлаш, чегараларимиз даҳлсизлигини таъминлаш, мамлакатимизнинг мудофаа қудратини ошириш борасидаги улкан фаолиятига муваффақият тилайман.

Ишонаманки, академия чинакам ҳарбий маҳорат мактаби бўлиб қолади, бу даргоҳда таълим олган мард ва шижоатли уғлонларимиз ватанимизнинг жасур, фидойи посбонлари бўлиб, халқимизга садоқат билан хизмат қиладилар.

Ҳаммангизга сиҳат-саломатлик, мураккаб ва масъулиятли ишларингизга ривож тилайман.

Амир Темур бобомизнинг мангу руҳи, тенгсиз ҳарбий салоҳияти, ақл-заковати ҳамиша Сизларга ёр булсин, мураккаб хизматингизда Сизларга куч-қувват бағишласин!

*Ўзбекистон Республикаси
Қуролли Кучлар академиясининг очилиши маросимида
сўзланган нутқ, 1995 йил 2 сентябрь.*

4-жилд, 18—23-бетлар

МАҚСАДИМИЗ — ТИНЧЛИК, БАРҚАРОРЛИК, ҲАМКОРЛИК

МУХБИР: — Нутқингизда (Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 50 йиллиги муносабати билан ўтказилган сессияда сўзлаган нутқ назарда тутилмоқда) Ўзбекистоннинг мустақиллигини мустаҳкамлаш масаласига ҳам тўхтаб ўтдингиз. Бу борада Сиз қайси масалаларни долзарб деб ҳисоблайсиз?

ПРЕЗИДЕНТ: — Мен бир нарсани алоҳида таъкидламоқчиман. Буни Америкада ҳам айтган эдим. Бу — Россияда пайдо бўлаётган ҳар хил кучлар, ҳаракат ва намоёнлардир. Айрим кимсалар Россияни собиқ СССР чегарасида тикламоққа уринишяпти. Соддароқ қилиб айтганда, бу парчаланиб кетган СССРни тиклаш дегани. Олди-кетини ўйламайдиган бу ҳовлиқмалар (улар жуда кўп!) эски коммунистлар, эски ўй-фикрда юрган одамлардир. Улар бир вақтлар партноменклатурага кириб, тўғрироғи, партия тепасига чиқиб олиб айшини суриб юришарди. Ҳар куни Москвага чопиб бориб, қули кўксига, энди нимани буюрасиз, тақсирим, деб сурашарди. Улар ҳозир ҳам уша кунларни кўмсаб, соғиниб юришибди. Уларни биламан, лекин уларнинг даври ўтди, энди қўлларидан ҳеч нарса келмайди. Нега деганда, халқимиз қайси йўл ёруғ, қайси йўл тўғри ва қаерга олиб боришини тушуниб олди. Четда пайдо бўлаётган ана шу хавф тўғрисида бир-икки оғиз гапирмоқчиман.

Ҳовлиқма кимсаларнинг фикри-зикри СССРни тиклаш, бизни унинг таркибига киритиш. Сабаби, собиқ СССР чегарасини Россия чегарачилари қуриқлаётган эмиш. Бизнинг баъзи бир қўшниларибиз бу билан фахрланишмоқда, келажакини ҳам уларга тикмоқда. Аммо катта минбарлардан туриб, бизлар мустақилмиз, дейишади. Чегарани бошқа давлат ҳарбий кучлари билан

қуриқлаш, бу мустақиллик далолати эмас, тақрор айтаман, мустақиллик далолати эмас. Бу — заифлик далолати.

Ҳозир шундай сиёсат буляптики, Россия мана шу макондаги давлатлар, яъни Бирлашган Миллатлар Ташкилотига тенг ҳуқуқли аъзо давлатлар чегарасини ҳимоя қилишга, қуриқлашга ёрдам берар эмиш. Хуш, давлатимиз мустақил булса, уз мустақиллигимизни бутун дунёга эълон қилган булсак, уз тақдиримизни уз қулимизга олиб, истиқболимизни, иқболимизни уз хоҳшимизча қураётган булсак, нима учун бизнинг чегарамизни бошқалар қуриқлаши керак? Наҳотки чегарани қуриқлайдиган куч узига ҳеч нарса талаб этмаса?! Бу дунёда ҳеч нарса бетаъма булмайди. Сенинг чегарангни текинга қуриқлаб берадиган аҳмоқ бор эканми! Ким бунга ишонади? Бу ерда коса тагида нимкоса борлиги курга ҳам аён.

Чегарамизда бегоналар тургандан кейин дусларимиз келсин, биз ҳам борайлик, борди-келди қилайлик, очиқ жамият булайлик, деган ниятларимиз саробга айланади. Чунки бизни қуриқлайдиган чегарачи, авваламбор, узини қуриқлайди. Ундан кейин айтганим айтган, деганим деган деб туриб олади. Йулимизни шартта тусиб олиб, бизнинг, дейлик, дунё ҳамжамиятига қушилувимизга уз кузи билан қарайди. Маъкул тушса — қуяди, маъкул тушмаса — қуймайди. Бу аниқ гап! Биз буни яхши тушуниб олишимиз, тугри баҳо беришимиз ва олдини олишимиз керак!

Балки баъзи давлатларнинг уз чегарасини қуриқлашга қурби келмас. Унда очикдан-очик тан олсин, мен заифман деб. Мен мустақилман, ислохотни ундоқ олиб боряпман, бундоқ олиб боряпман, одамларимиз яқинда жаннати мамлакатда яшайди, деб мақтанмасин. Майли, бу давлатлар раҳбарларининг номини айтмай қуя қолай. Аммо улар қуруқ мақтаниш урнига, узларига узлари менинг чегарамни бошқалар келиб қуриқласа, қанақасига мен мустақил буламан, деб савол берса уринли буларди. Узини қадрлайдиган халқ ҳеч қачон тақдирини бировга боғлаб қуймайди. Бу бор гап.

Яна бир қушнимиз эса мен нейтрал, яъни бетараф давлат қураман, деб юрибди. Бетараф давлатнинг чегарасини бошқа биров қуриқлаб берадимми? Бу қандай бетарафлик бўлади? Ҳеч бир ақлга сиғмайди. Узини бетараф деб танитган давлат уз чегарасига чет мамлакатлар ҳарбий кучларини умуман қўймаслиги керак. Бу оддий ҳақиқат! Агар биз, Туркистон халқлари аҳил яшасак, чегарамизни биров қуриқлашига ҳожат қолмайди.

Бизнинг аجدодимиз бир, азал-абаддан қариндош, қондош, қисматдош булиб келганмиз. Ҳаммамизни Оллоҳнинг узи яратган. Унинг узи инъом этган беҳад куч, салоҳият, бойликка эга, соҳиб бўла туриб, нима учун четдан посбон чақиришимиз керак?! Ахир биз ҳамма вақт бир-биримизнинг ютуғимиздан қувониб, камчилигимиздан куюниб келганмиз-ку! Нима учун биз Худо берган ақлни яхшилик томон ишлатмаймиз, бир-биримиз билан аҳил, ога-ини бўлмаймиз?! Бугун эса замоннинг зури билан орамизга тортилган чегарани пеш қилиб, давр синовидан утган аҳиллигимизга путур етказяпмиз. Чегарамизни ёт одамларга ишониб топширяпмиз. Бу менимча, Ватан тақдирини қуш қўллаб бировнинг измига беришдан бошқа нарса эмас. Агар биз бирлашсак, биздан зур куч топилмайди. Менинг бунга ишончим комил.

Биз уруш ҳақида кўп гапирамиз. Аслини айтганда, уруш — бир-бирини қириш, улдириш одамзот табиати-га ёт нарса. Лекин урушишади. Бунинг сабаби нимада? Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, бошқа йирик кенгаш ва ташкилотлар бунинг олдини олиш учун йилига миллиард-миллиард пул сарфлайди. Аммо урушлар давом этипти. Бир кун булсин тўхтамаяпти. Нега? Бу офат қачон тугайди? Бунинг сабаблари кўп: очкузлик, манфаатпарастлик, шўҳратпарастлик, амалпарастлик, жаҳолат, маданиятсизлик ва ҳоказолардир. Уруш таназзул юз бераётган жойдан чиқади. Нодон одам давлат тепасига чиқиб олиб, бошқаларнинг ютуғига ҳасад қилиб, уз нафсини бошқалар ҳисобидан қондирмоққа интилади. Уз нафсини қондириш учун халқини қиргинбаротга бошлайди. Бу биринчи сабаб.

Иккинчи сабаб — жаҳолату маданиятсизликда. Маданият устун бўлган жойда уруш чиқмаслиги аниқ. Илму маърифат эъозланган мамлакатда ҳеч ким уруш ҳақида бош қотирмайди. Чунки илму маърифат инсонни юксакликка кутаради. XXI асрда, мен ишонаман, маданият учун, илму маърифат учун жонини берадиган ва буни ҳаётнинг асосий мақсади қилиб қўядиган янги авлод пайдо булади. Биз ана шу авлод учун яшаймиз. Биз ана шу олижаноб мақсадларни одамлар қонига сингдириш учун ҳаракат қиляпмиз. Биз кутаётган авлод мана шу бойликни дунёдаги энг катта бойлик деб билса, ҳаётини шунга бахшида этса, билингики, одамзот ёруғ кунларга эришиши муқаррар!

Ватан, Ватан муҳофазаси ҳақида гапирар эканман, айни уринда уни хавф остига қўядиган яна бир иллат ҳақида ҳам тўхталиб утмоқчиман. Шахсан узим бу иллатдан жирканаман. Шу иллатга чалинган одамни кўрага кузим йўқ. Бу сотқинликдир. Сотқинлик — маккор дўстнинг иши. Мен ҳар қандай ёвузликни сотқинликдан кўраман. Эзгуликка садоқати булмаган, бирон нарсага ихлос қўймаган, ишонмаган одам қўрқинчлидир. Табиатида сотқинлиги бор одам раҳбарлик курсисига утириб қолса борми, у ерда осойишталик йўқолди деяверинг. Иккита одамнинг, иккита мамлакатнинг орасидаги урушни ҳам айнан шундай одамлар бошлаб беради. Шу боисдан бундай одамлардан огоҳ булишимиз керак. Уларга ёнимизда урин булмаслиги керак. Агар теварак-атрофимиздаги бирор одамда шундай аломатлар сезилаётган бўлса, дарҳол тарбиямизга олиб, уларнинг юрагига эзгулик уруғини қадайлик.

*Ўзбекистон телевидениеси
мухбирининг саволларига
жавоблардан,
1995 йил 27 октябрь.
4-жилд, 76—79-бетлар*

БАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА

Азиз ҳарбийлар!
Муҳтарам дустлар!

Сиз эл-юрт тинчлиги ва барқарорлиги посбонлари, давлатимизнинг куч ва қудрати соҳибларини Ватан ҳимоячилари куни билан чин қалбимдан табриклайман.

Ҳар қайси давлат, ҳар қайси миллат ва халқ бугунги ҳаётини ва ёруғ, фаровон келажагини қурар экан, авваламбор, турли ёвуз кучлардан, ёмон кўзлардан ва ҳаракатлардан ўз хавфсизлиги ва чегаралари дахлсизлигини, тинч ва мустақил ҳаётини ҳимоя қилиш ва мустаҳкамлашга алоҳида эътибор беради.

Бугун, Ўзбекистон аҳли ўзининг порлоқ келажагини, озод ва обод Ватан барпо этаётган, жамиятни янгилаётган бир пайтда, ҳаётимиздаги туб ислохотларни муқаррар тарзда поёнига етказиш учун, муқаддас заминимизда яшаётган ҳар бир оила ва инсон учун муносиб ҳаёт ташкил этилаётган бир пайтда давлатимиз бундай долзарб масалага бутун куч-эътиборини сарф қилмоқда ва уни бундан кейин ҳам доимо диққат марказида тутаяди.

Шу шарафли вазифани адо этишда халқимизнинг минглаб мард ўғлонлари Ватан хизматига бел боғлаб, кунни кун, тунни тун демасдан, ҳақиқий ихлос ва садоқат билан хизмат қилмоқдалар.

Ватан ҳимоячилари юртимизнинг минг йиллик тарихи давомида улуғланиб келган ва шундай булиб қолади.

Ўзбекистон Қуролли Кучларининг бугунги салоҳияти ва иқболи, ҳарбий қурилиш соҳасида тўплаган муайян тажрибаси мамлакатимиз мудофааси ишончли қўлларда, деб айтишга тулиқ асос беради. Яхши ўқитилган ва тарбия этилган йигитларимиз эл-юртимизни сертаклик билан қуриқлаб турибдилар.

1996 йил жаҳон халқлари буюк бобокалонимиз, етук арбоби ва саркарда Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини тантанали нишонлайди. Ўзбекистон ҳарбий кучлари баҳодир аждодларимиз қудрати ва тажрибаси рамзи бўлмиш бу қутлуғ санани жанговар ва жисмоний тайёргарлик билан кутиб олишларига ишонаман.

Қуролли Кучларнинг шахсий таркибини Ватан ҳимоячилари куни билан чин дилдан қутлаб, уларга мустақам соғлик, бахт-саодат тилайман.

Жонажон Ватанимиз — мустақил Ўзбекистонни ҳимоя қилишда омад сизга ҳамиша ёр бўлсин.

Халқ сўзи, 1996 йил 13 январь

БИЗ ЎЗ КУЧ ВА ИМКОНИЯТЛАРИМИЗГА ИШОНАМИЗ

*Ўзбекистон Республикаси
Президенти Ислом Каримовнинг
Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги мухбири
саволларига жавобларидан*

САВОЛ: Ҳозирги пайтда жаҳон жамоатчилиги ва Афғонистонга қушни мамлакатлар аҳолисининг диққат-эътибори бу мамлакатда содир бўлаётган фожиали воқеаларга қаратилган. Қушни Афғонистонда вужудга келган вазиятни Сиз қандай баҳолайсиз?

ЖАВОБ: Афғонистонда юз бераётган воқеалар барча мамлакатларнинг жамоатчилиги ва раҳбарларини, биринчи навбатда, Афғонистонга қушни булиб яшаётган кишиларни ташвишга солмай қўймайди.

Афғонистонда фуқароларнинг биродарқушлик уруши 18 йилдан буён давом этмоқда. Уша вақтда айтилганидек, «ўз байналмилал бурчини бажариш», «халқаро империализм кирдикорларига йўл қўймаслик учун» совет қўшинлари чекланган қисмининг мустақил Афғонистон ҳудудига киритилиши бу урушнинг бошланишига асосий сабаб бўлган эди.

Бунинг оқибатида ун минглаб собиқ Совет Армияси аскарлари ҳалок бўлди, майиб-мажруҳ этилди. Хароб бўлган тақдирлар, оналар ва аёлларнинг йиллаб, ҳатто ун йиллар давомида ҳам тузалмайдиган ғамзадалиги ҳам ана шу уруш натижасидир. Юз минглаб нобуд бўлган афғонистонликлар, миллионлаб қочоқлар, ёндирилган шаҳар ва қишлоқлар, жафокаш Афғонистон халқининг тақдиридаги қонли воқеалар ва беадок ғам-алам шу уруш туфайлидир. Ҳадемай Афғонистон ҳудудидан совет қўшинлари олиб чиқиб кетилганига 9 йил тулса-да, фуқаролар уруши тўхтагани йўқ, аксинча, авж оляпти.

Афғонистонда ҳокимиятни эгаллаш учун этник, ҳудудий ва диний гуруҳлар олиб бораётган уруш гоҳ у, гоҳ бу томоннинг вақтинчалик устунлиги билан давом этмоқда. Сиёсий партиялар ҳам, уларнинг етакчилари ҳам асосан аҳолининг турли этник гуруҳлари ва кучли қариндош тудалар намояндалари булиб, уларнинг тарихи, узаро алоқаси, мақсадларини бир қарашда аниқлаш жуда қийин. Бунинг устига, фуқаролар уруши йилларида бу партиялар, этник ва диний гуруҳлар бир неча бор турли блокларга қушилдилар — улар гоҳ қабиалараро зиддиятда иттифоқдош булдилар, гоҳ «жиҳод» ёки муқаддас уруш эълон қилиб, узларининг кечаги иттифоқдошлари билан узаро шафқатсиз кураш олиб бордилар ва олиб бормоқдалар. Ҳокимият учун булган бу аёвсиз қабиалараро урушда халқ манфаатлари, унинг бугуни ва эртаси четда қолиб кетмоқда.

Бу даврда Афғонистонда тинч яратувчилик меҳнатидан Мосуво, асосан жанг қилиш ва одам ўлдиришни биладиган авлод кучга кирмоқда.

Бугунги кунда Афғонистон халқаро террорчиликнинг, қурол билан савдо-сотик қилишнинг хавфли манбаига, жаҳон бозорига асосан гиёҳванд моддалар етиштириб берувчи мамлакатлардан бирига айланди.

БМТ маълумотларига кўра, Афғонистонда йилига икки ярим минг тоннадан зиёд гиёҳванд моддалар етиштирилади ва турли йуллар билан дунёнинг куплаб минтақа ва мамлакатларига тарқатилади. Афғонистон бугун бутун Марказий Осиё минтақасидаги, бутун дунёдаги ута хавфли қарама-қаршилик ва портлашларнинг манбаидир. Буни куплаб давлат ва халқаро ташкилотлар, биринчи навбатда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тушуниб ета бошлади.

Бизнинг имонимиз комилки, Афғонистондаги уруш ни фақат бир шартга амал қилгандагина тухтатиш мумкин: Афғонистоннинг ички ишларига ҳеч ким аралашмаслиги керак. Ва биринчи навбатда Афғонистонда бир-бирига қарши курашаётган гуруҳларга ажал қуроллари етказиб беришни тухтатиш лозим.

Қурол-яроғ етказиб бериш давом этар экан, Афғонистондаги урушни тухтатиб булмайдди. Айни шуни

ҳисобга олиб, Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгашига Афғонистонга қурол олиб киришни таъқиқлаш тўғрисидаги таклиф билан чиқди.

Ўзбекистоннинг бу таклифи амалда барча буюк давлатлар, Европа парламенти, жафокаш афғон заминида биродарқушлик урушининг тўхтатилишига, тинчлик ва барқарорлик ўрнатилишига тилда эмас, амалда манфатдор бўлган яна қўлаб мамлакатлар томонидан қўллаб-қувватланди.

Биз бутун дунёда жуда кўп шов-шувга сабаб бўлган толибларни Афғонистонда бир-бирига қарши жанг қилаётган томонлардан бири деб биламиз. Чет эл оммавий ахборот воситалари уларнинг ута мутаассиблиги, экстремистлиги, ўз рақибларидан аёвсиз ўч олиши, ҳокимият ва бошқарувнинг ўрта асрларга хос бўлган шафқатсиз усуллари нафақат Афғонистонда, балки унинг ташқарисида ҳам ўрнатиш режалари борлиги ҳақида кўп ёзмоқда.

Табиийки, Қобулда ва бутун Афғонистонда ҳукм сураётган бундай аҳвол барчамизни ташвишлантирмай қолмайди. Биз Афғонистоннинг ички ишларига аралашшиш фикридан йироқмиз. Бироқ, ҳарбий ҳаракатлар бизнинг жанубий сарҳадларимизга яқинлашаётган пайтда чегараларимизнинг ва мамлакатимиз ҳудудининг хавфсизлиги учун хавотирланмаслигимиз ва ташвишланмаслигимиз мумкин эмас.

Шу йил 4 октябрь куни Алматида бўлиб ўтган Қозғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Ўзбекистон давлат бошлиқларининг Россия Бош вазيري В.Черномирдин билан бўлган учрашувида бу ҳақда гапирилди ва тегишли қарорлар қабул қилинди.

Биз Афғонистондаги уруш мамлакатимизда истиқомат қилаётган одамларнинг тинч меҳнати ва осойишталигини бузмаслиги учун зарур бўлган ҳамма ишни қиламиз. Ва бунинг учун бизда етарли куч ва имкониятлар бор.

Яқинда матбуот саҳифаларида гўё толиблар бошқа кучлар билан бирлашиб, шимолга қараб ҳаракат қилаётгани, жумладан Ўзбекистон ҳудудининг Бухорогача

булган қисмини эгалламоқчи экани ҳақидаги гапларни ҳеч қандай асосга эга булмаган сафсата деб ҳисоблайман.

Биринчидан, ҳозир қушни мамлакатларнинг ҳудуди-га қандай қуринишда булмасин, даъво қиладиган замон эмас. Умуман, узи бундай баёнотнинг булганига ҳам ишониш қийин.

Иккинчидан, хоҳлаймизми-йўқми, бундай баёнотлар давлатлараро муносабатлардаги тангликни янада чуқурлаштиради ва ноурин хавотир уйғотади. Баъзида эса аҳолининг маълум қисмида таҳликали кайфият туғилишига ҳам сабаб булади. Бунга эса мутлақо йўл қўйиб булмайди.

Учинчидан, бугун Ўзбекистон уз Қуролли Кучларига эга бўлиб, халқимизнинг қудратли кучига, қўллаб-қувватлашига, халқаро жамоатчиликнинг, дўстларимизнинг куч ва имкониятларига таянган ҳолда, кимки бизнинг заминимизга, мустақиллик ва суверенитетимизга куз олайтирса, унга муносиб зарба беришга қодирмиз, деб айтиш учун бизда ҳамма асослар бор.

Ва ниҳоят, бугун ёки эртага Қобулда ҳокимият тепасига ким чиқишидан қатъий назар, ўзаро курашаётган томонларга бир нарса аён бўлиши керак. Афғон фожиясини сиёсий, тинч йўл билан ҳал қилишдан ўзга чора йўқ. Уруш ва қурол билан бу муаммони ҳал қилиб бўлмайди.

Фақат барча қарама-қарши курашаётган томонлар, ҳамма этник, ҳудудий ва диний гуруҳлар иштирокидаги сиёсий, тинч музокараларгина Афғонистоннинг ички муаммоларини ҳал этиши мумкин.

Бу музокаралар Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ҳомийлиги остида, Ислом конференцияси ташкилоти ҳамда бошқа манфаатдор халқаро ташкилотларининг иштирокида утказилиши керак.

Бу урушга барҳам беришнинг ягона йулидир.

*1996 йил октябрь.
5-жилд, 162—165-бетлар*

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА

Ҳурматли аскарлар ва офицерлар!
Қадрли дустлар!

Сизларни умумхалқ байрами — Ватан ҳимоячилари куни билан чин юракдан муборакбод этаман.

Дунёда «Ватан» сүзидан азиз ва юракка яқин калом топилмагани каби, Ватан ҳимоячиси булишдан ортиқ шон-шараф ҳам йўқдир. Мазкур тушунчалар бир-бири билан чамбарчас боғланган булиб, асрлар оша аجدодларимиз уғитларида, халқимизнинг бугунги бунёдкорлик ишларида яшаб келмоқда.

Мана, беш йилдирки, мамлакатимиз Ватан ҳимоячилари кунини миллий байрам сифатида нишонламоқда. Бу байрам эл-юртга садоқат байрамидир. Бу байрам уз моҳият-эътибори билан авлодлар уртасидаги узвийликни, Ўзбекистон аҳлининг жанговар соҳа намоёндаларига булган чуқур эҳтиромини акс эттиради.

Қуроли Кучларимиз мамлакатимиз мустақиллиги, суверенитети ва ҳудудий яхлитлигининг, келажаги буюк давлат барпо этаётган Ўзбекистон фуқароларининг тинч-осойишта ҳаёти, бунёдкорона меҳнати хавфсизлигининг кафолатидир.

Утган йиллар мобайнида Қуроли Кучларимиз фарзандларимизни ҳам жисмонан, ҳам маънавий жиҳатдан тарбиялайдиган, чиниқтирадиган ҳақиқий жанговар маҳорат мактабига айланди. Ёш авлодга таълим-тарбия беришда мавқеи янада ортди.

Азиз дустлар!

Қуроли Кучларимизнинг шахсий таркибини Ватан ҳимоячилар куни ҳамда Қуроли Кучлар ташкил топганининг беш йиллиги билан яна бир бор табриклайман. Сизларга сиҳат-саломатлик, куч-гайрат, бахт-саодат, Ватан мудофаасидек шарафли ишингизда муваффақиятлар тилайман.

Барча ишларингизда Соҳибқирон бобомиз Амир Темур руҳи ёр бўлсин.

Халқ сўзи, 1997 йил 14 январь

ДАВЛАТЧИЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА МУДОФАА ҚОБИЛИЯТИНИ МУСТАҲКАМЛАШ

Истиқлол йиллари янги мустақил Ўзбекистоннинг миллий давлатчилиги пойдеворини барпо этиш соҳасида пухта ва жиддий иш олиб борилган давр булди. Маълумки, давлатчилигимизнинг минг йиллик тарихи Россия империясига зўрлик билан қушиб олинишимиз натижасида узилиб қолган эди. Фақат мустақилликка эришилгандан кейингина халқаро муносабатларнинг тенг ҳуқуқли субъектига айланган суверен Ўзбекистон янги давлатчилигини қуриш ва ривожлантиришга киришди. Бошқача қилиб айтганда, фақат истиқлолгина халқимизга ўз Ватанида ўзини эркин ҳис қилиш, чинакам миллий қадриятларни тиклаш, ўз миллий давлатчилигини шакллантириш имконини берди.

Мустақилликка эришилгач, халқимиз олдида кескин муаммолар кундаланг булди. Уларни ҳал қилмасдан туриб, демократия ва ҳокимиятни тақсимлаш принципларига асосланган янги давлатчиликни барпо этиш, демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти қуриш мумкин эмас эди.

Ўзбекистон демократия қадриятларини, шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, эркин бозор иқтисодиётини барпо этишни ўзи учун энг устувор қадриятлар сифатида танлади.

Эълон қилинган мақсадларга аввалги, мафкуравий тоталитар тузумнинг тубдан бузиб ташламасдан утмиш одатларидан воз кечмасдан эришиб булмасди.

Шу боис, қуйидагилар энг асосий вазифамиз булиб қолди:

Биринчидан. Эски маъмурий-буйруқбозлик тизими-ни, унга мувофиқ булган ҳокимият ва бошқарув органларини тугатиш.

Иккинчидан. Янги давлатчиликнинг сиёсий-ҳуқуқий, конституциявий асосларини яратиш. Конституция ва

қонунларда ижтимоий муносабатларнинг янги тизими-ни, ҳам марказдаги, ҳам жойлардаги давлат ҳокимияти органларининг янги тизимини мустаҳкамлаб қўйиш.

Янги узбек давлатчилигининг қарор топиш жараёни ҳам ташқи, ҳам ички мураккаб шароитларда рўй берди.

Ички сиёсатимизда биз бир-бирига боғлиқ икки ва-зифани ҳал қилишимиз лозим эди. Бу — янги давлатчиликни барпо этиш ҳамда кенг куламли сиёсий ва иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш вазифаси эди.

Янги мустақил давлатларда ислоҳотларни амалга ошириш шуни курсатмоқдаки, бозор ислоҳотларини рўёбга чиқариш иқтисодиётда таназзулга, аҳолининг кўпчилик қисми турмуш шароитининг пасайишига олиб келди. Бу жамиятда ижтимоий кескинликнинг кучайишига сабаб булиши мумкин. Амалий иш юрита олмай-диган, кўпинча масъулиятсиз ва экстремистик кайфи-ятдаги, калондимоғ муҳолифат бу муаммони, айниқса, кескинлаштириб юборди. Демократия байроғи остида хатти-ҳаракатлари билан жамиятда беқарорликни келтириб чиқарди.

Аввалом бор, қўшни Афғонистондаги ҳарбий-сиёсий можаро ва Тожикистонда давлатчиликнинг қарор топишидаги қийин кечаётган жараёнлар янги давлатчиликни барпо этишга таҳдид тугдирувчи ташқи-сиёсий омиллар булди. Бу омиллар янада кучайиб кетган тақдирда, бутун Марказий Осиё минтақасига ёйилишини, энг аввало Ўзбекистонни қамраб олиши муқаррар эди.

Советлардан кейинги маконда вужудга келган янги мустақил давлатларда рўй бераётган ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар ва ҳамдўстлик доирасида вужудга келаётган давлатлараро муносабатлар, интеграцияни жадаллаштириш ва чуқурлаштириш шиори остида миллий суверенитетнинг қарор топиши ва мустаҳкамланиш жараёнини тўхтатиб қўйишга турлича уринишлар янги давлатчиликнинг вужудга келиш жараёнига таъсир курсатмаслиги мумкин эмас эди.

Булардан ташқари, янги давлатчилигимиз биз кўп ишларни ибтидосидан бошлашга ҳамда ташқи сиёсий

фаолият бобида етарли тажрибага эга бўлмаган ҳолда жаҳон ҳамжамиятида уз ўрнимизни топишга мажбур бўлган бир вазиятда қарор топди.

Мана шу омилларнинг барчаси Ўзбекистоннинг янги мустақил давлатчилиги мураккаб шароитларда қарор топишига сабаб бўлди.

Ҳозир биз бу йиллар мобайнида миллий давлатчиликка пойдевор қўйилганлигини ишонч билан айта оламиз. Эски маъмурий-бўйруқбозлик тизими ва унга мос бўлган ҳокимият ва бошқарув органлари барҳам топтирилди. Сиёсий ва иқтисодий бошқариш ҳамда тартибга солишнинг кўпгина тузилмалари ва органлари тугатилди. Улар маъмурий-бўйруқбозлик тизимининг, марказлаштирилган режалаш-тақсимлаш иқтисодиётнинг устунлари эди. Улар демократик кадриятлар ва тамойилларга йўналтирилган янги давлатчиликнинг қарор топиши ва эркин бозор иқтисодиётнинг пойдеворларини яратиш йўлидаги асосий тўсиқ бўлиб келди.

1992 йил декабрида Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг қабул қилиниши мамлакат ҳаётида улкан сиёсий воқеа, янги Ўзбекистонни қарор топтириш жараёнидаги муҳим қадам бўлди. Узининг Асосий қонунда давлат тузуми принципларини, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, жамиятни ривожлантиришнинг иқтисодий негизлари ва стратегик йўналишларини мустақкамлаб қўймаган давлат чинакам суверен давлат бўла олмайди. Конституция суверен давлатимизнинг қонунчилик-ҳуқуқий негизини шакллантиришнинг асосий пойдевори, мустақил давлатчилигимизнинг тамал тоши бўлди.

Конституцияга мувофиқ, давлат ҳокимияти органларининг аввалги тоталитар тузумдан мутлақо фарқ қиладиган, ҳокимиятларнинг, яъни қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятларининг бўлиниш принципа асосланган тизими яратилди. Уларнинг ҳар бири фаолиятида ҳуқуқий асосда авторитаризм ва тоталитаризмнинг хурожларини истисно этадиган чинакам демократик меъёрлар ва йул-йуриқлар қарор топтирилди.

Ташкил этган ижро этувчи ҳокимият органлари тизими олдингиларидан тубдан фарқ қилади. Улар режалаш-тақсимлаш вазифаларидан холи бўлиб, иқтисодий сиёсатни мувофиқлаштириш ва тартибга солиш ролини бажармоқда. Куплаб вазирликлар урнига бозор шароитларига мос булган хужалик бирлашмалари, уюшмалари, концернлар, корпорациялар, холдинг компаниялар ташкил этилди.

Давлат ҳокимияти маҳаллий органларининг янги тизими вужудга келтирилди. Унинг асосини ҳокимлар институти ташкил этади. Унда жойлардаги ижро этувчи ҳокимият билан вакиллик ҳокимияти раҳбарининг вазифалари бирлаштирилган.

Маҳаллий ҳокимият органларининг мунтазам тизimini фуқароларнинг маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органларисиз тасаввур этиб бўлмайди. Бу органларнинг асосини фуқаролар йиғинлари — маҳаллалар ташкил этади. Улар халқнинг тарихий анъаналари ва руҳиятини ҳисобга олиш асосида тузилган. Ўз-ўзини бошқаришнинг муҳим ижтимоий органи бўлмиш маҳалланинг аҳамияти ҳамиша жуда юқори булган.

Маҳалла одамлар уртасидаги муносабатларда яхши қўшничиликни, ҳурмат ва инсонпарварликни тарбиялашда муҳим роль уйнайди. У фуқароларнинг ижтимоий манфаатларини ҳимоя қилади, аҳолининг муҳтож қатламларига аниқ ёрдам курсатади.

Айни чоғда, ҳозирги шароитда маҳалланинг вазифалари янги мазмун билан бойитилиши лозим. Гап шундаки, маҳалла иқтисодий ва демократик узгаришларни рўёбга чиқаришда амалий мадад бўлмоғи зарур.

Конституцияга мувофиқ, янги демократик сайлов тизими асосида Ўзбекистон тарихида илк бор Республика парламенти — Олий Мажлис ҳамда вакиллик ҳокимиятининг маҳаллий органларига куппартиялилик асосида эркин, муқобил сайлов утказилди. Натijaда давлат ҳокимиятининг Олий Мажлис ва халқ депутатлари маҳаллий кенгашларидан иборат қонун чиқарувчи тармоғи вужудга келтирилди. У самарали ишлаб турибди.

Ҳуқуқий ислоҳотлар борасидаги улкан ва аниқ мақсадга қаратилган куч-ғайратлар натижасида, Асосий қонуннинг қоидалари негизида республика суд тизими мустақил ва бошқа тармоқларга боғлиқ бўлмаган ҳокимият сифатида қарор топтирилди. Суд ҳокимиятининг янги тузилмалари вужудга келди. Суднинг ҳуқуқ доираси кенгайди.

Жамиятни демократик ривожлантиришнинг стратегик мақсадлари ва қоидаларига мувофиқ, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, миллий хавфсизлик органларининг кўп жиҳатдан янги бўлган тизими барпо этилди. Миллий армия — Ўзбекистон Қуролли Кучларининг ташкил этилиши миллий давлатчиликни қарор топтириш йулидаги ғоят муҳим ютуқ бўлди.

Ташқи алоқаларни таъминлайдиган институционал тузилмалар: Ташқи ишлар вазирлиги, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки ҳамда бошқа ихтисослаштирилган муассасаларнинг бутун бошли тармоғи вужудга келтирилди.

Ўзбекистон тарихида илк дафъа жорий этилган Республика Президенти лавозими янги Ўзбекистон давлат ҳокимияти органлари тизимида марказий уринни эгаллади. У сиёсий тизимнинг узаги бўлиб қолди.

Президентлик ҳокимиятида Президентнинг давлат бошлиғи ва ижро этувчи ҳокимият бошлиғи сифатидаги ваколатлари мужассамлашган. Бу ҳокимият жамиятдаги барқарорликнинг ва Ўзбекистон ислоҳотлар йулидан муваффақиятли олға боришининг кафолати бўлгани ҳолда, янги ўзбек давлатчилиги биносининг асосий таянчига айланиб қолди.

Конституциянинг қабул қилиниши, ўтган йиллар мобайнидаги жушқин қонунчилик фаолияти ҳуқуқий давлатни шакллантиришнинг барча фуқаролар қонун олдида тенглигини, қонуннинг устуворлигини кафолатлайдиган мустаҳкам негизларини яратиш имконини берди.

Шу билан бирга, давлатнинг моҳияти бутунлай, тубдан ўзгарди. Давлат дастлабки босқичда жамиятни янгилашнинг энг фаол кучига айлангани ҳолда, ислоҳот-

ларнинг бош ташаббускори ва йуналтирувчиси, ижтимоий ҳаётдаги янги ғояларнинг асосий амалга оширувчиси булиб қолди.

Янги узбек давлатчилигини қарор топтиришнинг биринчи босқичидаги вазифалар бажарилиши Ўзбекистоннинг халқаро обрў-эътибори ортиши ва мустақамланишида, жаҳон ҳамжамиятидаги кўплаб мамлакатлар билан дустлик ва ҳамкорлик муносабатларини урнаттишда ва ривожлантиришда уз ифодасини топди.

Ўзбекистон мустақил, суверен давлат сифатида энг обрўли ва нуфузли халқаро ташкилотларнинг аъзоси бўлди.

Ҳозирги вақтда демократик сиёсий тизимнинг энг муҳим субъекти бўлмиш давлатчиликни ислоҳ қилишда янги вазифалар кўндаланг турибди. Бу, авваламбор, ҳозирги босқичда сиёсий институтларнинг ва нодавлат ижтимоий уюшмаларининг хилма-хиллиги ҳамда уларнинг роли мустақамланиши, шунингдек, аҳолининг сиёсий фаоллиги ошиши асосида жамият ҳаётини янада демократиялаш вазифалари муҳим ва долзарб бўлиб қолганлиги билан изоҳланади.

Янги шароитда давлатнинг, давлат ҳокимияти ва бошқарув органларининг ғоят муҳим вазифаси сиёсий партиялар, нодавлат, ижтимоий структуралар, фуқаролик жамиятининг эндигина пайдо булиб келаётган хилма-хил институтлари билан ишлаш ва ҳамкорлик қилишининг янгидан-янги шакллари излаб топишдан иборатдир.

Бутун давлат ҳокимияти органлари ишининг самардорлигини сақлаб қолган ҳолда ҳокимият ваколатларини марказ ихтиёридан соқит қилиш, бу ваколатларнинг бир қисмини марказдан минтақаларга, маҳаллий ҳокимият органларига олиб бериш йўллари излаб топиш заруратга айланиб бормоқда.

Ўз навбатида, давлат ҳокимияти маҳаллий органлари янги шароитларда уз ҳокимият ваколатлари ҳамда вазифаларининг бир қисмини фуқароларнинг маҳаллий узини узи бошқариш органларига топшириш йўли билан уларнинг ролини кучайтириш ва обрў-эътиборини мустақамлаш имкониятларини белгилаб олишлари лозим.

Ислоҳотларнинг дастлабки босқичида давлатнинг фаол роли асосий ваколатлар давлатнинг ва, энг аввало, ижро этувчи ҳокимиятнинг ихтиёрида булишини тақозо этди. Демократик узгаришларнинг ҳозирги босқичи сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий тараққиёт узоқ вақтга мулжалланган стратегиясини ишлаб чиқишни талаб қилмоқда. Бунда давлатнинг роли тараққиётимизнинг пировард мақсади — фуқаролик жамияти барпо этиш мақсадига асосланган ҳолда тубдан узгариши даркор. Биз бунда кучли марказий давлат ҳокимияти ўзининг куч-гайратларини асосий, умуммиллий вазифаларга, чунончи, мудофаа, давлат хавфсизлиги ва фуқаролар хавфсизлиги, ташқи сиёсат, валюта-молия ҳамда солиқ тизимларини шакллантириш, қонунлар қабул қилиш ва тараққиётнинг бошқа стратегик вазифаларига қаратадиган давлат ижтимоий қурилиш тизимларини барпо этишимиз лозим. Бошқа масалаларни ҳал қилиш эса аста-секин марказдан жойларга, давлат ҳокимият органларидан жамоат ташкилотларига, фуқароларнинг узини узи бошқариш органларига топширилмоғи керак.

Бу давлатчиликни шакллантириш ва ривожлантириш соҳасидаги стратегик вазифамиздир. У биз танлаб олган жамиятни демократик ривожлантириш йулига асосланади.

Шу билан бирга, ҳозирги шароитда Ўзбекистоннинг янги давлатчилигини мустаҳкамлаш учун жамиятнинг сиёсий институтлари тизимида давлатнинг родини янада аниқроқ белгилаш керак. Бу, энг аввало, миллий хавфсизлик асосларини мустаҳкамлаш, мамлакатнинг барқарорлигини, қатъий сиёсий ва иқтисодий тараққиётини сақлаб қолиш нуқтаи назаридан алоҳида аҳамият касб этмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг ҳаётий муҳим манфаатлари, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ташқи ва ички таҳдидлардан кафолатланган тарзда ҳимояланганлигини билдирадиган миллий хавфсизлик — комплекс тадбирлар тизимидир. Унда кучли давлат билан бир қаторда, фуқароларнинг узини узи бошқариш органлари амалга ошираётган фаол ишлар, шунингдек, тур-

ли нодавлат тузилмаларининг кенг тармоги миллий хавфсизликни таъминлашнинг зарур ва муҳим таркибий қисмларига айланиб бормоқда.

Миллий хавфсизликка мамлакат ичида туғилаётган таҳдид демократик нодавлат, фуқаролик тузилмаларини мустаҳкамлаш йули билан анча самарали барҳам топтиради. Бу тузилмаларда аҳолининг фуқаролик фаоллиги юзага чиқади ва уларнинг жушқин фаолияти орқали яширин сиёсий экстремизм хавфи бартараф этилади.

Давлат миллий хавфсизликни таъминлаш соҳасидаги асосий масъулиятни ўз зиммасига олади. Бу ҳол давлат ҳокимияти органларини ислоҳ қилиш муаммоларига эътиборни кучайтиришни зарур қилиб қўяди. Бунда ҳокимиятнинг марказдан жойларга ўтиш жараёни минтақавий сепаратизмга олиб келмаслиги керак. Жамият ҳаётини демократиялаш эса турли шиорлар остида сиёсий экстремизмнинг авж олиши учун асос булмаслиги лозим. Шу сабабли янги босқичда гап ижтимоий тараққиёт жараёнларида давлатнинг роли пайсиши ҳақида эмас, балки янада аниқроқ юзага чиқиши, стратегик йўналишлар белгиланиши ва уларда яқин келажакда давлатнинг етакчи роли сақланиб қолиши тўғрисида боради.

Миллий хавфсизлик, мамлакатнинг суверенитети ва ҳудудий яхлитлигини таъминлашга ҳозирги босқичда биринчи галда ташқи кучлар кўпроқ таҳдид солмоқда.

Ватанимиз жанубий чегаралари яқинидаги қуролли можароларнинг учоқлари ҳарбий хавфнинг потенциал манбаларидир. Бу вазият давлатимизнинг мудофаа қобилиятини, яъни руй бериши мумкин булган тажовуздан ҳимояланишга тայёрлик даражасини фақат бизнинг мамлакатимиз учун эмас, балки бутун минтақа учун ҳам миллий хавфсизликни ва барқарорликни таъминлашнинг энг муҳим шarti даражасига кўтармоқда.

Маълумки, давлатнинг мудофаа қобилияти унинг сиёсий, иқтисодий, ҳарбий, илмий ва маънавий имкониятларидан таркиб топади. Бу соҳада биз юритадиган сиёсатнинг асослари Олий Мажлис томонидан жамия-

тимиз ҳамма қатламларининг кенг ва ҳар томонлама муҳокамасидан сунг қабул қилинган ҳарбий доктринада мустаҳкамлаб қўйилган. Халқимиз унинг мудофаа хусусиятини ҳамда унга асос булган қоидаларни маъқуллади. Бу, энг аввало, куч ишлатишдан ёки куч ишлатиш билан таҳдид қилишдан воз кечиш, мудофаа қобилиятини оқилона даражада сақлаб туриш, халқаро ҳуқуқ қоидалари ва нормаларига оғишмай риоя этиш мажбуриятларини қабул қилиш, халқаро битимлар буйича уз зиммамизга олган мажбуриятларни бажариш ва шу қабилардир.

Давлат мудофаа қобилиятининг энг муҳим қисми унинг Қуролли Кучларидир. Уларнинг жанговар қудрати ҳамда босқинчини қуролли можаролар ва уруш бошлаб юборишдан тийиб туриш вазифаларини бажаришга тайёрлик даражасидан ҳамда мамлакат ҳудудига босқинчилик қилинган тақдирда оддий қурол-яроғларнинг ҳар хил турларидан фойдаланган ҳолда босқинчини тор-мор қилишдан иборатдир.

Ҳарбий қурилиш соҳасидаги мақсад профессионал армияни, уз таркибида яхши тайёрланган ва таълим олган, уз халқига, она заминига садоқатли булган, уз Ватанининг шаъни ва қадр қимматини охиригача ҳимоя қила оладиган жангчиларга эга булган армияни босқичма-босқич вужудга келтиришдан иборат булиши лозим. Мақсад миқдор жиҳатдан унча катта булмаган, лекин яхши шайланган, замонавий қуроллар ва ҳарбий техника билан бекаму куст қуролланган, Ўзбекистоннинг хавфсизлигини мустақил равишда ва пухта таъминлашга қодир булган Қуролли Кучларни шакллантиришдир.

Бизнинг Қуролли Кучларимиз ҳар қандай вазиятда ҳаракат қилишга тайёр туриши, мамлакатнинг жуғрофий-стратегик мавқеини ва ҳудудининг жуғрофий хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда эҳтимол тутилган босқинчиларга қуруқликда ва ҳавода муносиб зарба бера олиш учун жанговар салоҳиятга эга булмоғи зарур.

Қуролли Кучларнинг ҳарбий қудрати, жанговар қобилияти кўплаб омиллардан таркиб топади.

Биринчиси — бу, шахсий таркибнинг миқдори ва сифати. Бу сифат унинг профессионал даражаси, ахлоқий-руҳий қатъияти, жисмоний тайёргарлиги ва интизоми билан белгиланади.

Куриниб турибдики, Қуролли Кучларимизнинг таркиби, тузилиши ва миқдори, бир томондан, минтақадаги ҳақиқий ҳарбий-сиёсий вазиятга, ташқаридан туғилиши мумкин булган ҳарбий таҳдидларга мувофиқ булмоғи лозим. Иккинчи томондан эса, давлатимизнинг реал имкониятлари ва ресурсларига мос булмоғи керак.

Шахсий таркибнинг талабга жавоб берадиган сифат даражасини таъминлашда унинг профессионал тайёргарлиги, уқув-моддий базанинг ҳолати гоят муҳим аҳамиятга эга. Бунда ёшларга ҳарбий таълим берувчи бутун тизимнинг роли ҳам беқиёсдир. У жамиятимизнинг жисмонан ва маънан бақувват аъзоларини, жаҳон цивилизацияси ютуқларини, халқимизнинг маданий ва маънавий қадриятларини узлаштириб олган Ватан фидойиларини тайёрлаши керак.

Бу йўналишда анча иш қилинди. Хусусан, хилма-хил қушин турлари учун офицер кадрлар тайёрлаш тизими барпо этилди. Бизда туртта ҳарбий билим юрти, шу жумладан учувчилар тайёрлайдиган ҳарбий билим юрти, шунингдек, 1994 йилда очилган, алоқа мутахассисларини тайёрлайдиган ҳарбий факультет ҳам мавжуд. 1995 йилда ташкил этилган Қуролли Кучлар Академияси офицер кадрларга олий ҳарбий таълим бера бошлади.

Давр биздан уқув-тарбия жараёнини, миллий кадрлар тайёрлашни ташкил этиш ва такомиллаштиришга жиддий эътибор беришни талаб этмоқда. Бу жараён энг замонавий талабларга жавоб бериши, ҳарбий фаннинг энг сунгги ютуқларини, жанговар ҳаракатларни олиб бориш тажрибасини, шу жумладан чет эл тажрибасини ҳам ҳисобга олган ҳолда амалга оширилиши керак.

Бунда Марказий Осиё минтақасининг хусусиятларини назарда тутиш, Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик, Амир Темур, Бобур сингари буюк аждодлари-

мизнинг саркардалик қобилиятларини, ҳарбий санъатларини ва стратегик тафаккурларини урганиш, улардан сабоқ олиш зарур.

Иккинчиси — бу, Қуроли Кучлар ҳарбий қудратининг энг муҳим қисми булган қурол-яроғлар ва ҳарбий техниканинг миқдори ва сифати масаласидир.

Давлат Қуроли Кучларни жанговар техника ва қурол-яроғларнинг энг сунгги намуналари билан қуроллантириш чораларини кўрмоқда. Зотан, Қуроли Кучларни қурол-яроғ ва жанговар техника билан қуроллантириш, уларнинг сифати потенциал душмандан устунлигини таъминлашга эришадиган даражада тутиб туриш ҳар қандай давлат учун ҳам жуда мураккаб муаммодир.

Учинчиси — бу, ҳарбий инфраструктура булиб, Қуроли Кучлардан жанговар ҳолатда фойдаланишда унинг роли беқиёсдир.

Қуроли Кучларни барпо этиш йилларида бошқарув ва алоқа тизими, ҳарбий, ички ва техникавий таъминот, хилма-хил қўшин турларини жойлаштириш тизими умуман шаклланди. Ҳудудни тезкор жиҳозлаш тақомиллаштирилмоқда. У қўшинларнинг бугунги тuzилиши, миқдори ва жойлашувига мосдир.

Қуроли Кучларни барпо этишнинг галдаги вазифалари бу борадаги куч-гайратларини ошириб боришни талаб қилади. Равшанки, улар узаро мутаносиб булиши, бир-бирига муносиб жанговар ва ички қисмлардан ташкил топиши лозим. Ҳарбий инфраструктура қўшинларнинг жойини тезлик билан узгартиришни таъминлаши шарт. Биз Қуроли Кучларни самарали бошқариш ва барпо этиш учун стратегик ва оператив жиҳатдан олдиндан кўра олиш имкониятини таъминламоғимиз зарур.

Тўртинчиси — саноатни тезда қайта қуриш ва сафарбарлик режаси топшириқларининг бажарилишини таъминлаш учун замин ҳозирлаш. Сафарбарлик ресурсини қабул қилиш ва шароитга мослаштириш. Белгилаб қўйилган энг қисқа муддатда ҳарбий жиҳатдан уйғунлашувни тугаллаш. Кенг кулагдаги босқинчилик юз берган тақдирда жанговар вазифани бажаришга тай-

ёр булишни таъминлаш. Булар мамлакатнинг мудофаа қобилияти учун гоят муҳим аҳамиятга эгадир.

Давлатнинг иқтисодиёти, саноатнинг имкониятлари, унинг сафарбарлик тайёргарлиги мамлакат мудофаа қобилияти ҳолатига таъсир кўрсатиши шубҳасиз. Зеро, иқтисодий имконият — Ватанимиз мудофаа қобилиятининг асосидир.

Ўзбекистоннинг мудофаа қобилиятини, ҳарбий хавфсизлигини мустаҳкамлашда ташқи иқтисодий ва ташқи сиёсий соҳаларнинг ҳам роли бебаҳодир.

Ҳозирги шароитда хавфсизлик фақат коллектив булиши мумкин. У ҳамфикр давлатларнинг биргаликдаги саъй-ҳаракатлари билан, уларнинг имкониятларини бирлаштириш билан таъминланади.

Шунинг учун ҳам Ўзбекистон БМТ, ЕХҲТ байроги остида тинчликни қўллаб-қувватлаш соҳасида амалга оширилаётган ҳар қандай тадбирларда иштирок этишга тайёр. У минтақада коллектив хавфсизлик тизимини вужудга келтиришнинг ташаббускорларидан биридир. Тошкентда 1992 йил май ойида МДХ давлатлари ўртасида ана шундай дастлабки шартномалардан бири имзоланди.

Қушилмаслик ҳаракатининг аъзоси бўлган Ўзбекистон бирон-бир ҳарбий-сиёсий блокда қатнашишни номақбул деб ҳисоблайди, буни миллий хавфсизликнинг, минтақада тинчлик ва барқарорликни сақлашнинг кафолати деб билади. Шунингдек, МДХ ҳудудида ҳарбий-сиёсий блокни шакллантириш дунёни эски, бошдан кечирилган «совуқ уруш» даврларига қайтаришни назарда тутиб, бундай блокни тузишга қарши чиқади.

Биз Ўзбекистоннинг миллий хавфсизлигини мустаҳкамлаш ва ташқаридан бўладиган таҳдидга қаршилик кўрсатиш борасидаги муносабатларни бевосита манфаатдор бўлган давлатлар билан шартнома асосида ташкил этиш ниятидамиз. Бунда умумий хавфсизлик ҳамда минтақада барқарорликни сақлаб қолиш принципига амал қиламиз. Яна бир бор таъкидлаб айтмоқчиманки, бундай ҳарбий-сиёсий шартномаларни тузиш мамлакатимизнинг тўла суверенитетини, ҳудудий ях-

литлигини ҳамда унинг мавжуд чегараларини дахлсизлигини таъминлаши керак.

1994 йил июль ойида Ўзбекистон НАТОнинг «Тинчлик йулидаги ҳамкорлик» Дастурига қўшилди. Бу Дастур коллектив хавфсизлик ва барқарорликнинг кенг тизимини, шу жумладан Марказий Осиё минтақасида ҳам вужудга келтиришга қаратилгандир. НАТО билан ҳамкорлик қилиш ҳарбий-сиёсий воқеалардан хабардор бўлиб туриш, бу уюшма доирасида амалга оширилаётган тадқиқотлар ва ишланмалардан баҳраманд бўлиш учун имкон беради. НАТО мамлакатларининг тадбирларида, жумладан ҳарбий бўлинмаларнинг биргаликдаги машқларида қатнашиш мумкин бўлади. Буларнинг барчаси қисмларимизнинг жанговар тайёргарлигини кутаришга, илғор жанговар тажрибани урганиш, яъни пировардида мамлакатимизнинг мудофаа қобилиятини юксалтиришга ёрдам беради. Шу билан бирга давлатимизнинг жаҳондаги иқтисодий жиҳатдан ривожланган демократик мамлакатлар билан сиёсий, иқтисодий, гуманитар соҳалардаги алоқаларини мустаҳкамлашга шароит туғдиради.

Ўзбекистон чет мамлакатлар ва халқаро ташкилотлар билан узининг икки томонлама ва кўп томонлама ҳамкорлигини кенг ривожлантирар экан, афтидан, улар билан ҳарбий-сиёсий ва ҳарбий-техникавий ҳамкорликни ҳам фаоллаштириши зарур бўлади.

Хавфсизлик тизимини шакллантириш ҳақида гапирганда, биз мамлакатимизнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш муаммоларини самарали ҳал қилиш, **биринчидан**, битта идора доирасида амалга оширилиши мумкин эмаслигини, ҳарбий инфраструктурани, санотнинг мудофаа тармоқларини ривожлантиришга алоқаси бўлган бошқа ташкилотлар ва институтларни ташқи сиёсатини амалга оширишга жалб этишни ҳамда бу идоралар барчасининг фаолиятини узаро аниқ уйғунлаштиришни талаб қилишни назарда тутамиз.

Иккинчидан, мудофаа қобилиятини таъминлашнинг айрим жиҳатларини ривожлантиришга қаратилган мустақил идоравий режалар ва дастурларни ишлаб чиқишдан воз кечиш ҳамда ягона комплекс режани ишлаб

чиқишга утишни, мамлакатнинг ҳарбий хавфсизлиги ва мудофаа қобилияти таъминланишини тақозо этади. Бу эса ресурслар ва маблағлар чекланган бир шароитда, улардан самарали фойдаланиш ҳамда мудофаа қобилияти талаб даражасида булишини таъминлаш имконини беради.

Вазирликлар ва идораларнинг мамлакат мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштиришда, уни таъминлашга қаратилган ягона комплекс режани ишлаб чиқиш ва амалга оширишда Миллий хавфсизлик кенгаши муҳим роль уйнамоқда.

Учинчидан, ички ва ташқи шароитлар, масалан, аҳолининг демографик тузилиши, қурол-яроғларнинг техникавий даражаси ва бошқалар ўзгариб туради. Шу туфайли мамлакатимиз мудофаа қобилиятининг ҳолатини ва уни ривожлантириш истиқболларини, бошқа давлатларнинг бу соҳасидаги тажрибаси ҳамда амалиётини мунтазам ўрганиб боришга ҳар доим эътибор бериш талаб қилинади.

Бу муҳим қоидаларни тушуниш ҳамда бизнинг давлат ва мудофаа қурилишимизнинг муайян шароитларида уларни рўёбга чиқариш, шунингдек, муайян ижрочиларнинг бу соҳа учун жавобгарлигини муттасил ошириб бориш — Ўзбекистоннинг барқарор ва қатъият билан ривожланиб боришини таъминлаб берадиган шартлар ана шулардан иборатдир.

*«Ўзбекистон XXI аср бўсағасида:
хавфсизликка таҳдид, барқарорлик
шартлари ва тараққиёт
кафолатлари» номли асардан,
1997 йил.*

6-жилд, 136—149-бетлар

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Қадрли дустлар!

Мамлакатимиз қудратининг ёрқин тимсоли, бунёдкор элимиз осойишталигининг асл посбонлари булган сиз азизларни — оддий аскару сержантларни, офицеру генералларни, барча ҳарбий хизматчиларни улкан байрам — Ватан ҳимоячилари куни билан чин дилдан муборакбод этаман.

Ватан ҳимоячиси деганда халқимиз кўз унгида, энг аввало, қоматига ҳарбий либос ярашган, туғилган юрти ва оқ сут берган халқини жондан севувчи, замонавий ҳарбий билим ва куникмаларга эга, тинчлик ва барқарорликни сақлашдек олижаноб мақсад йулида ҳар қандай жасоратга тайёр мард ва ботир уғлонлар намоён булади.

Шердил ва утюрак йигитлар миллат кўрки, Ватан фахридир. Ота аскар ўғли тимсолида тинчлик посбонини, она фарзандларининг ҳимоячисини, буйсара қизларимиз булажак умр йўлдошларини тасаввур қилишди. Шу маънода Ватан ҳимоячилари куни барчамизнинг байрамимиздир.

Сирасини айтганда, Ватан ҳимоячиси қадимдан энг олий қадрият саналиб келган. Юртимиз баҳодирларининг шижоати ва жасурлиги жаҳонга аён. Халқимизнинг асрий орзулари ушалган мустақиллик замонида озодлик дея жонларини аямаган ота-боболаримиз хотираларини ёдга олиш биз учун ҳам фарз, ҳам қарз деб биламан. Фидойиларнинг ёрқин хотираси Ватан йулларини абадул-абад ёритиб туражак.

Азизлар!

Бугун биз Ўзбекистон Қуролли Кучлари ташкил топганининг олти йиллигини нишонламоқдамиз. Утган қисқа даврда миллий қушинимиз энг замонавий асос-

ларда шаклланди. Уларнинг салоҳияти ва жанговар тай-
ёргарлиги тобора ортиб бормоқда.

Ҳарбий булинмаларимизнинг «Тинчлик йўлидаги
ҳамкорлик» дастури доирасидаги йирик машқларда,
халқаро тинчликпарварлик тадбирларидаги иштироки,
юксак ҳарбий маҳоратлари мамлакат тақдири ишонч-
ли қўлларда эканлигини кўрсатмоқда.

Президент сифатида ишонтириб айтаманки, давла-
тимиз ва халқимиз истиқлол посбонлари, осойишта
ҳаётимиз кафолати бўлган Қуролли Кучларимизнинг
бундан буён ҳам ўз конституциявий ва фарзандлик
бурчларини садоқат билан бажаришлари учун шарт-
шароит яратишда ғамхўрлик кўрсатаверади.

Қадрдонларим!

Байрамингиз яна бир бор муборак бўлсин. Барчан-
гизга мустаҳкам соғлиқ, бахту саодат, она-Ватанимиз
тинчлигини ҳимоя қилишдек шарафли ишингизда му-
ваффақиятлар тилайман.

Осмонимиз ҳамиша тиниқ ва мусаффо бўлсин.

Халқ сўзи, 1998 йил 14 январь

ХАЛҚИМИЗ ЖИПСЛИГИ — ТИНЧЛИК ВА ТАРАҚҚИЁТ ГАРОВИ

Ўзбекистон халқи ҳаётимизнинг энг муҳим тамо-йилларига оғишмай амал қилиб келди ва бу йўлда қатъий туради. Бу йўл — тинчлик, барқарорлик ва ҳам-корлик йўлидир. Барча қўшни мамлакатлар, барча дав-латлар билан амалий ҳамкорлик йўлидир.

Биз — тинчлик тарафдоримиз. Лекин, уз сарҳадла-римизни мустаҳкамламасдан, жанговар қобилияти юқори, замонавий қурооллар билан жиҳозланган, ҳар қандай босқинчининг ақлини киритиб қўйишга қодир Қуроолли Кучларсиз тинчлик, осойишталик ва Ватани-миз хавфсизлигини сақлаб туриш мумкин эмас. Сизни ишонтириб айтаманки, биз бу масалага тегишли барча зарур чора-тадбирларни кўрмоқдамиз. Яқинда Термиз шаҳрига ташриф чоғида яна бир карра ишонч ҳосил қилдимки, бизнинг армиямиз, бизнинг чегарачилари-миз ҳеч бир соҳада ҳеч кимдан кам эмас. Улар Ватани-миз сарҳадларини ишончли ҳимоя қилишга, халқимиз-ни ҳар қандай қуроолли ҳужумдан асрашга қодир. Мен Термизда, мамлакатимизнинг бошқа жойларида оддий одамлар билан учрашиб, яна шу нарсага амин бўлдим-ки, бизнинг ҳар қандай босқинчиликка, ҳар қандай бузғунчиликка қарши қудратли ва ишончли қуроли-миз бор. Бу — халқимизнинг бирлиги, жипслигидир. Унинг эркин, мустақил ва фаровон давлат барпо этиш-га, керак бўлса, уни фидокорона ҳимоя этишга азму қарор қилганидир.

*Биринчи чақириқ
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлисининг ўн иккинчи
сессиясидаги маърузадан,
1998 йил 28 август.
7-жилд, 168-бет*

ЎЗБЕКИСТОН ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ ШАХСИЙ ТАРКИБИГА

Азиз дустлар!

Сизларни — Қуролли Кучларнинг аскарлари, сержантлари, прапоршчиклари, офицер ва генералларини, уруш ва армия фахрийларини Ватан ҳимоячилари кун билан табриклайман!

Бугунги кунда мамлакатимиз аҳли юртимиз сарҳадларини, кўпмиллатли халқимизнинг тинч ва бунёдкорлик меҳнатини қуриқлаётганларнинг барчасига юксак эҳтиром билдириб, бу байрамни миннатдорлик ва ифтихор билан нишонламоқда.

Ҳозирги вақтда армиямизда улкан ўзгаришлар юз бермоқда. Ҳарбий билим юртлари тармоғи ва Марказий Осиёда ягона булган Ҳарбий академияни ўз ичига олган кадрлар тайёрлашнинг самарали тизими яратилди. Мамлакатнинг ҳарбий саноат салоҳиятини барпо этиш ва ривожлантириш дастури ишлаб чиқилди. Ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ва ҳуқуқий муҳофаза қилиш тизими такомил топтоқда.

Ўзбекистон Қуролли Кучларининг халқаро майдондаги нуфузи ҳам сезиларли даражада ошди. НАТОнинг «Тинчлик йулида ҳамкорлик» дастури доирасида турли давлатлар ҳудудида утган халқаро тинчлик урнатиш машқларида фаол иштирок этиш, шунингдек, юртимиз ҳудудида «Центразбат-97» ва «Центразбат-98» машқларининг ўтказилиши жангчиларимиз энг тараққий этган давлатлар аскарлари билан теппа-тенг ҳаракат қила олишини очиқ-ойдин намоиш қилди.

1999 йилнинг мамлакатимизда Аёллар йили деб эълон қилиниши чуқур рамзий маънога эга. Табаррук оилаларимизни, муҳтарама оналаримизни, меҳрибон опа-сингилларимизни, мунис ёрларимизни ҳимоя қилиш азал-азалдан Ватан ҳимоячиларининг муқаддас

бурчи бўлиб келган. Сизлар ана шундай шарафли ва зифани адо этаётганингиз билан ҳар қанча фахрлансангиз арзийди.

Бугунги кунда ҳарбий сафларга мустақиллик йилларида шаклланган ёшлар келмоқда. Уларни ҳарбий бурчни чуқур англаш, агар лозим бўлса, Ватан ҳимоячиси учун жон фидо этишга ҳам тайёрлик каби олижаноб фазилатлар ажратиб туради.

Армиямизнинг минг-минглаб йигитлар учун чинакам мардлик, фидойлик, ҳақиқий ватанпарварлик мактаби бўлиб қолгани қувонарлидир.

Азиз дўстлар!

1999 йилда Қуролли Кучлар ва бошқа қўшинлар тузилмалари ва жанговар имкониятларини миллий ва минтақавий хавфсизликнинг замонавий талаблари асосида такомиллаштириш бўйича амалга оширилаётган ислохотлар янги босқичга кутарилади. Қўшинларимиз фаолияти янада сафарбар, жанговар ва самарали салоҳият касб этади.

Сизларни ишонтириб айтаманки, биз Қуролли Кучларда хизмат қилиш ҳар бир ёш йигит учун гурур ва фахрга айланиши, Ватан ҳимоячилари ҳар доим эътиборда бўлиб, жамиятимиз гамхурлигини ҳис этиб туришлари учун барча ишни қиламиз.

Ҳарбий хизматчилар Ўзбекистонимизнинг мудофаа қудратини янада мустаҳкамлаш, унинг чегаралари даҳлсизлигини таъминлаш учун барча куч ва билимларини бахш этишларига ишончим комил.

Байрамингиз муборак бўлсин, азиз Ватан ҳимоячилари!

Сизларга мустаҳкам сиҳат-саломатлик ва масъулиятли жанговар хизматингизда муваффақиятлар тилайман!

Халқ сўзи, 1999 йил 14 январь

**ОЗОД БЎЛСАНГ — ОЗОД БЎЛ,
ЭРКИН БЎЛСАНГ — ЭРКИН БЎЛ,
МУСТАҚИЛ БЎЛСАНГ — МУСТАҚИЛ БЎЛ!**

Президент Ислom Каримов Остона учрашуви якунида бўлиб утган матбуот анжуманида ҳам оммавий ахборот воситалари вакилларининг саволларига жавоб қайтарди. Хусусан, «Озодлик» радиоси мухбири Султон Оқкулоннинг, Тошкентда юз берган террорчилик ҳаракатлари Ўзбекистоннинг МДХ доирасидаги Коллектив Хавфсизлик шартномасидан чиқиши тўғрисидаги фикрлар билан боғлиқ эмасмикан, деган саволига жавоб бериб, жумладан шундай деди:

— Мен 16 февраль куни Тошкентда юз берган террорчилик хуружи ҳақидаги жавобни уч қисмга булган бўлар эдим. Биринчидан, бу террорчилик ҳаракати, энг аввало, гарчи бу иборани ишлатишни истамасам ҳам, айтишим керакки, Президентни йўқ қилишга қаратилган эди. Тошкентда олти жойда портлаш содир бўлди, бироқ уларнинг биттаси детонация оқибатида юз берган. Мен бу гапни асосли манбаларга таяниб айтаяман. Хуллас, бешта портлаш булган. Портловчи модда жойланган бешта машина портлатилган. Ўта кучли портлаш зарбидан яқинроқда турган олтинчи машина ҳам портлаб кетган. Энг кучли портлаш Вазирлар Маҳкамаси биноси ёнида, аниқроғи, бинонинг кираверишига яқин жойда содир этилган.

Айримлар уз кузи билан ёки телевизор орқали курган булиши мумкин, олти қаватли мазкур иморат жуда мустаҳкам қурилган. Асосий ва энг кучли портлаш айнан шу ерда юз берди. Олтмишинчи йилларда ишлаб чиқарилган эски ГАЗ-21 машинаси соат ун минути кам ун бирда Вазирлар Маҳкамаси биноси ёнига келган. Бу ерда уни тухтатишган. Ундан икки йигит чиқиб, гуё машина бузилиб қолгандай, юкхонани очган ва кутилмаганда автомобилдан тез узоқлаша бош-

лаган. Яқинроқда турган қуриқчилар бундан шубҳаланиб, уларнинг ортидан қувган. Бу кимсалар Мустақиллик майдони марказига етганда, қулидаги иккита автоматдан ён-атрофга уқ ота бошлаган. Бу пайтда ҳали портлаш юз бермаган эди. Асосий портлашдан олдинроқ икки юз метрча наридаги «Нодирабегим» кинотеатри ёнида чалгитувчи портлаш содир этилган. Умуман, асосий портлашдан ташқари барча портлашлар чалғитиш вазифасини бажарган.

Асосий портлаш мен мажлисга келадиган пайтда юз берди. Мажлис соат ун бирга белгиланган эди. Портлаш эса мажлис бошланишидан бир неча дақиқа олдин руй бериши мулжалланган эди. Чунки мен ҳар гал мажлисга ун-ун беш дақиқа олдин етиб келаман. Бироқ шу кун, мени Аллоҳ асрадим, бироз кеч қолдим. Бу пайтда бино ёнида машина юкхонаси очиқ ҳолда турган эди. Қочаётган икки киши ҳар тарафга уқ ота бошлаганидан кейин қуриқчилар бинонинг кираверишига яқин жойда тўхтаб қолган машинадан ҳам шубҳаланган. Бу вақтда Президент кортежи бинога яқинлашиб қолган эди. Шу пайт Вазирлар Маҳкамаси биноси томонидан Президент хавфсизлик хизматининг бошлиғи бизга қараб югуриб кела бошлади ва машиналарни тўхтатиш ҳақида ишора қилди. Машиналаримиз тўхтади. Айни шу лаҳзада портлаш юз берди. Орада 150, балки 200 метрча масофа қолган эди. Тухтамаганимизда, биз уч-тўрт секунд ичида ГАЗ-21 машинаси ёнига етиб боришимиз ва ўша дамда портлаш юз бериши аниқ эди.

Экспертларнинг фикрича, барча портлашлар муайян масофадан туриб бошқарилган. Кимдир шу атрофда туриб, менинг машинам яқинлашадиган дақиқани пойлаган. Портлаш кучининг катталигидан ГАЗ-21 машинаси булаклари беш юз метргача отилиб кетган. Бўлган воқеа шу.

Биз портловчи модда йиғилган ва суиқасдга тайёргарлик кўрилган жойни ҳам аниқладик. Охириги портлаш шу ерда, жиноятчилар томонидан ижарага олинган эски бир ҳовлида, асосий портлашдан қирқ дақиқа кейин юз берди. Шу билан улар жиноят изларини

яшириш мақсадида портловчи моддалар сақланган уйни йуқ қилган.

Энди жавобнинг иккинчи қисмига келсак, хуш, портлашни содир этган ижрочилар ким? Мен бутун масъулиятни зиммамга олиб айтишим мумкинки, булар диний экстремистлар булган. Бундай террорчилик хуружлари Исроилда ҳам, бошқа минтақаларда ҳам учраб туради. Дастлабки далил ва маълумотлар бу кимсалар мутаассиб диндорлар эканини тасдиқламоқда. Қочиб бораётган икки киши йул-йулакай «Оллоху Акбар!», деб қичкирган. Балки бу ҳам чалғитиш учун айтилгандир?

Жавобнинг учинчи ва энг қийин қисми портлашларнинг ортида ким тургани ҳақида. Мен ҳозир бу хусусда аниқ бир нарса дейишим қийин. Чунки, бирор нарса десам, турли хил талқин ва тахминлар бошланиб, вазиятни баттар чигаллаштиради. Кераксиз шубҳалар туғилади.

Ўзбекистоннинг Коллектив Хавфсизлик шартномасидан чиқиши масаласига тўхталадиган бўлсак, мазкур шартнома 1992 йилнинг 15 апрелида Тошкентда имзоланган эди. Сунгра унга бошқа мамлакатлар ҳам қўшилиб, тўққиз давлат мазкур шартноманинг аъзоси бўлди. Такрор айтаманки, бу шартнома ихтиёрийдир. Шартноманинг амал қилиш муддати беш йил бўлиб, ундан чиқишни ёки қолишни истаган бирор давлат шу муддат утгандан сунг уз муносабатини билдириши лозим эди. Шартномани энг охирги — 1994 йили Қозоғистон ратификация қилди. Шу сана шартнома кучга кирган кун ҳисобланади. Демак, 1999 йилнинг апрелида аъзо давлатлар шартномани чузишга розилигини ёки ундан чиқишини билдириши лозим бўлади. Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлиги бизнинг ундан чиқишимиз туғрида Баёнот берди. Шундан кейин Россия матбуотида бу Баёнотга кескин муносабат ва нотўғри талқинлар пайдо була бошлади. Хусусан, «Известия» газетасининг биринчи саҳифасида «Ўзбекистон Россияга кучли зарба бермоқда» деб жар солинди. Бу билан воқеага катта ургу бериб, янги-янги баҳсларнинг пайдо булишига ҳаракат қилинди. Биз бу борада яна янги шубҳа-гумонлар

туғилмаслиги учун берилаётган саволларни жавобсиз қолдирдик.

Масаланинг моҳиятига келсак, шуни айтиш лозимки, бу шартнома уз самарасини бермади. Боя айтганимдек, бу шартномага собиқ СССР худудидаги тўққиз давлат кирган эди. Масалан, Беларусь, Кавказорти давлатлари унга қўшилган, лекин Украина, Молдова ва Туркменистон унга аъзо эмас. Табиий равишда шундай савол туғилади: агар, Ўзбекистон уз хавфсизлигига, чегаралари дахлсизлигига жиддий таҳдид сезгудек бўлса, шартнома аъзоларидан қайси бири унга ёрдамга келади? Биз бундай таҳдидларнинг шоҳиди бўлдик. Афғонистонда ўзаро курашаётган гуруҳлардан бири булган толиблар мамлакат шимолини эгаллаб, Амударё устидаги Ўзбекистон билан Афғонистонни боғлайдиган куприкка яқинлашди. Ушанда бизга ким ёрдамга келди? Бу саволни мен, сиз — журналистларга муҳокама юритишларингиз учун беряпман, холос.

Шартноманинг ишламаётганига бундан бошқа ҳам мисоллар келтиришим мумкин. Масалан, Беларусь Президенти Александр Лукашенко, бир томондан, шартнома иштирокчисимиз, дейди, иккинчи томондан эса, бирорта ҳам беларус йигити мамлакат ташқарисида жанг қилмаслигини таъкидлайди. Бу каби бир-бирига зид баёнотлар бериш билан шартномани мустаҳкамлаб буладими? Ахир, Беларусь шартноманинг энг фаол аъзоси ҳисобланади, айти вақтда унинг фуқаролари ҳеч бир ҳаракатда қатнашмас эмиш. Ҳозир жаноб Лукашенко жанубда вазият мураккаб булган пайтда Ўзбекистон Шартнома таркибида эди, энди эса ҳаммаёқ тинчиганидан кейин ундан чиқишни хоҳлаб қолди, демоқда.

Шундай масъулиятсиз ёндашувга эга булган шериклар билан тузилган шартномадан нимани кутиш мумкин?

Беларуснинг Россия билан тузаётган иттифоқи — уларнинг ички иши ва мен бунга қарши эмасман. Агар, бу мамлакатлар халқлари истаса, иттифоқ тузишсин. Бирлашишни хоҳласангиз, бирлашинг. Фақат бошқаларни тинч қўйинг.

Лекин, уйлаб куринг, давлатлар мустақиллиги сақланиб турган ҳолда, қандай иттифоқ тузиш мумкин? Боз устига, ягона иқтисодий марказ, ягона сармоя маркази, ягона пул чиқарадиган банк булар эмиш. Хуш, у қаерда жойлашади — Минскдами, Москвадами? Жаноб Лукашенко, Минскда дейди. Яна аслида ҳали ким кимга қушилиши ҳам маълум эмас, Беларусь Россиягами ёки Россия Беларусгами, дейди.

Ягона сармоя маркази тузиш ҳақида гапирадиган булсак, биз Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев билан бу мактабни утаб булганмиз. Биз ягона сармоя маркази нима эканлигини жуда яхши биламиз. Ягона сармоя маркази тузиладиган булса, фуқароларингга оддий иш ҳақи тўлаш учун ҳам марказга югуришинг керак. Бундай шароитда кредит сиёсати, молия-иқтисодий сиёсат, сармоя жойлаштириш сиёсати ҳам бир хил бўлиши лозим. Бу ягона ташқи иқтисодий сиёсат, деганидир. Нима учун бу ҳақда гапиришмаяпти, буни тушунмаган одамларнинг туйғулари билан уйнашишдан мақсад нима? Ягона давлат ягона сармоя марказини, бошқача айтганда, ягона банк тузишни тақозо этади.

Иқтисод ҳақида, қушилиш ва ҳақиқий бирлашиш ҳақида гап кетганда мен фақат бир нарсани эслатишни истар эдим: бундан икки йил олдин бу борада фикр билдирган таниқли публицист Отто Лацис: «Биз қарши эмасмиз, тайёрмиз, фақат Худо ҳақи, инсонларни, халқни алдаманг», деган эди. Ҳақиқатни айтадиган булсак, Беларусь Россияга унинг бир субъекти сифатидагина қушилиши мумкин. Бошқача бўлиши мумкин эмас.

Мен бу жавобимни бироз чузиб юборган бўлсам, узр сурайман. Лекин уйлайманки, бу масала шу йигинимизда иштирок этаётган барча журналистлар учун ута долзарб эди.

*Қозоғистон пойтахти Остона
шаҳрига сафари олдидан Тошкент
аэропортида оммавий ахборот
воситалари вакилларига берилган интервьюдан,
1999 йил 19 февраль.
7-жилд, 341—345-бетлар*

ЎЗБЕКИСТОН XXI АСРГА ИНТИЛОҚДА

Муҳтарам халқ депутатлари!

Сизларнинг эътиборингизни Қуроли Кучларни, чегара қўшинлари ва ички қўшинларни ягона давлат сифати асосида бошқичма-бошқич, чуқур ислоҳ қилиш масалаларига қаратмоқчиман.

Армияни ислоҳ қилишнинг моҳияти нималардан иборат?

Биринчи. Мудофа соҳасидаги мавжуд ва эҳтимол тутилган таҳдидларни таҳлил этиш биздан мамлакатимиз тивчлиги ва осойишталигини самарали ва ишончли ҳимоя қилишга қодир бўлган, тезкор, жанговар қобилияти юксак, ҳар жиҳатдан яхши таъминлаган Қуроли Кучларни шакллантиришни тақозо этади.

Шу мақсадда мамлакат ҳудудида ҳарбий-маъмурий бирликлар — ҳарбий округларни тузиш туғрисида қарор қабул қилинди. Қуроли Кучларнинг қўшилмалари ва қисмлари қайтадан жойлаштирилмоқда. Буларнинг ҳаммаси қўшинларни бошқариш самарадорлигини анча оширишга, уларни энг муҳим стратегик йўналишларда жамлашга, ҳудудий мудофаанинг ҳақиқий тизimini шакллантиришга имкон беради.

Шу билан бир вақтда Қуроли Кучлар сонини анча камайитиришимиз лозим. Бу шунчаки бир чора, юзаки бир жараён эмас, балки сони ва тузилиши, профессионал таркиби жиҳатидан энг мақбул армияни тузиш юзасидан пухта уйлаб, ҳисоблаб чиқилган аниқ режалардир.

Армияни қисқартириш натижасида бушайдиган маблағини биз шартнома билан ишлайдиган ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларига туланадиган ҳақни оширишга сарфлаймиз. Бу эса ана шу тоифадаги ҳарбий хизматчилар сонини кўпайтиришга имкон беради. **Биз шунга эришмоғимиз керакки, ҳарбий хизмат сўзда эмас, балки амалда фарзандларимизнинг,**

ёшларимизнинг нуфузли иши, шон-шараф иши бўлмоғи лозим.

Иккинчи. Илгор мамлакатлар ва армияларнинг тажрибаларини урганиш асосида Қуролли Кучларимизни ташкил этиш таркибининг узини қуйи буғинлардан тортиб юқори босқичларгача ва бошқаришни тубдан қайта қуриб чиқишни уз олдимизга мақсад қилиб қўймоқдамиз.

Учинчи. Ислохот ҳарбий хизматчиларни маънавий-ахлоқий тарбияланишни, профессионал тайёргарлигини ва қайта тайёрлашни ташкил этишнинг бутун тизimini қайтадан қуриб чиқишни кузда тутати. Бу жангчиларимизда Ватанга муҳаббат ва садоқатни, юксак маънавий фазилатлар ва мустаҳкам иродани тарбиялашга, профессионализмни, аъло жанговар тайёргарликни таъминлашга қаратилиши лозим.

Тўртинчи. Қуролли Кучларни ҳарбий-техникавий жиҳатдан қайта қуроullanтириш ва янгилаш комплекс дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш лозим. Армиямиз зарур техника ва қуроул-яроғлар билан етарли миқдорда таъминланиши даркор. Бу армия олдида турган вазифаларни муваффақиятли ҳал қилишнинг энг муҳим шартларидан биридир.

Сунгги вақтда чегара қушинларини ислох қилиш буйича амалий чораларни кўряпмиз. Чегарачиларимиз олдида турган асосий вазифалар мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлигини таъминлаш, қупорувчи-террорчи гуруҳлар ва айрим ёвуз унсурларнинг чегара орқали юртимизга суқулиб киришига йул қўймаслик, Ўзбекистоннинг иқтисодий ва бошқа манфаатларини ҳимоя қилишдан иборат.

Ҳозирги вақтда чегара қушинлари — давлатимиз сарҳадларини ҳимоя қилишнинг биринчи эшелонини ташкил этадиган мустақил қушин туридир.

Шу мақсадда Давлат чегараларини қуриқлаш қумитаси тузилди, чегара минтақалари ва қумитанинг бошқа ҳудудий бўлинмалари ва қисмлари ташкил этилди. Ҳукумат чегара қушинларининг моддий-техника базасини, кадрлар салоҳиятини мустаҳкамлаш, чегара ин-

фратузилмасини ташкил этиш юзасидан барча зарур чораларни кўрмоқда.

Биз чегараларимизни мустаҳкамлар эканмиз, бу ташқи дунёдан ажралиб қолишга ҳаракат қилаётганимизни билдирмайди, албатта. Ўзбекистон барча қўшни давлатлар билан дўстона муносабатларини ривожлантиришдан, ягона савдо маконини барпо этишдан, транспорт коммуникацияларини ривожлантиришдан манфаатдордир.

Нияти пок, ғояси соғлом кишилар учун, илмий, маданий ва гуманитар мулоқот учун бағримиз очиқ. Шу билан бир вақтда мустақил давлат сифатида, миллий манфаатларимизга амал қилиб, ўз чегараларимизни ишончли ҳимоя қилиш ва қуриқлаш юзасидан зарур чораларни кўришга ҳақлимиз ва мажбурмиз.

Ички ишлар вазирлиги тузилмасида ҳам туб таркибий ислоҳотларни амалга ошириш белгиланган. Ички қўшинлар вазибалари, тузилиши қайта кўриб чиқилди. Уларни ташкилий, моддий-техникавий жиҳатдан анча мустаҳкамлаш тадбирлари амалга оширилмоқда. Шу билан бирга, йул ҳаракати хавфсизлигини, жамоат тартибини ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлайдиган булинмаларни ислоҳ қилиш устида ишламоқдамиз.

Ислоҳотлар натижасида ички ишлар органларининг фуқароларни ва жамиятни террорчилик, қўпоровчилик хуружидан, барча шаклдаги экстремизм, уюшган жиноятчилик каби жиноят кўринишларидан ишончли ҳимоя қилишни таъминлайдиган тизим шаклланиши зарур.

Ички ишлар органлари шахс ҳуқуқлари ва эркинликларини, жамоат тартиби ва фуқаролар хавфсизлигини ҳимоя қилишнинг ишончли гарови булиши лозим.

Армияни, чегара қўшинлари ва ички қўшинларни ислоҳ қилишга доир давлат сиёсатини амалга ошириш фақат мудофаа салоҳиятимизни юксалтиришга қаратилган. Бошқача айтганда, бу жараён ягона мақсадни ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ислоҳотларни амалга ошириш, демократик жамият ва ҳуқуқий давлат қуриш учун, одамларимизнинг тинч ҳаёти ва бунёдкорлик меҳ-

натини таъминлаш учун шарт-шароит яратиб беришни кузлаб амалга оширилмоқда.

Азиз юртдошлар!

Биз ХХІ аср бўсагасида турибмиз, биз янги буюк ишлар олдида турибмиз. Сиз билан бизнинг вазифамиз давр олдимизга қўяётган барча талабларга муносиб жавоб қайтаришдир. Истиқболимизни аниқ ва равшан тасаввур этиб, халқимизга тинч ва фаровон турмушни таъминлашдир, жаҳон майдонида ўзимизга муносиб ўрин эгаллаб олишдир.

*Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлисининг ўн тўртинчи
сессиясидаги маъруза,
1999 йил 14 апрель
7-жилд, 401—404-бетлар*

ЖАЛОЛИДДИН МАНГУБЕРДИ ТАВАЛЛУДИНИНГ 800 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ

Ассалому алайкум азиз ватандошлар!

Қадрли меҳмонлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Аввало, барчангизни қадимий ва муқаддас Хоразм заминида туриб, Ватан озодлиги учун жон фидо қилган буюк аجدодимиз Жалолиддин Мангуберди таваллудининг 800 йиллиги билан муборакбод этаман.

Ватанимизнинг кўпминг йиллик тарихи эл-юртимизни босқинчи, ёвуз кўчлардан ҳимоя қилиш, миллатимизнинг эркинлиги ва ор-номусини асраш йулидаги буюк воқеаларни, бу курашларда жасорат ва мардлик кўрсатган буюк шахсларнинг номларини асрлар давомида узининг ёрқин хотирасида сақлаб келмоқда.

Жалолиддин Мангуберди — она юрт ҳимоячиси, жасур саркарда ва давлат арбоби, халқимизнинг Спитамен, Муқанна, Нажмиддин Кубро, Амир Темур сингари тарихда ўчмас из қолдирган миллий қаҳрамонидир.

Жалолиддин Мангуберди — бор-йўғи уттиз икки йиллик қисқа ҳаёти давомида элу юрт учун, халқ озодлиги учун сўнмас хизмат қилишга улгурган улуг аждодимиздир.

Азиз дустлар!

Жалолиддин Мангубердининг беқиёс жасоратини англаш учун, аввало, у яшаган тарихий давр, шу даврларнинг машаққатли ва бешафқат саҳифаларини ўзимизча тасаввур қилиб кўрайлик.

Шу пайтгача ҳеч қайси давлат, ҳеч қайси эл бас келолмаган, Хитой ва бепоён Сибирь ерларидан бошлаб бугунги Каспий ва Қора денгиз бўйларигача булган улкаларни забт этган, йулида учраган шаҳар-кишлоқ-

ларни ёндирган, даҳшати узидан олдин етиб, не-не шоҳу шаҳаншоҳлар, амиру султонлар, саркардалар юрагига ваҳима солган Чингизхон лашкарининг Хоразм устига бало-қазодай ёпирилиб келаётганини куз олдингизга келтиринг.

Бир томондан, бой-бадавлат, иккинчи томондан, пароканда бўлиб ётган юртимизнинг уша пайтдаги аҳволини ҳам бир узингизча тасаввур қилиб кўринг.

Чингизхон шундай бир машъум куч эдики, дунёдаги манаман деган қанча зотлар унинг қаршисида тиз чўкиб, қуллуқ қилиб яшашга тайёр эди.

Муҳаммад Хоразмшоҳ атрофидаги куплаб беклар ҳам ёв қўлига таслим бўлишни афзал кўрганларида, Жалололдин бу фикрга қарши чиқиб, ўзининг беқиёс жасорати ва қатъиятини намоён этди. Шу пайтгача мағлубиятга учрамаган муғул лашкарига қарши ун бир йил мутгасил жанг қилди. Ва ганимларга қақшатқич зарбалар бердики, ҳатто Чингизхондай маккор ва бешафқат, дунёнинг ярмини забт этган фотиҳ ҳам унга тан беришга мажбур бўлди.

Айтинглар, азиз дўстлар, ана шундай қалтис вазиятда узи каби фидойи, ботир инсонларни жипслаштириб, Хоразм заминини топташга шай турган ёвуз душманга қарши чиқиш учун одамда қандай журъат, қандай юрак, қандай ирода, қанчалар бақувват иймон-эътиқод бўлиши керак?

Айтинглар, бунинг учун инсонда Ватанга муҳаббат, элу юртга садоқат, фидойилик, озодликка интилиш туйғуси нечоғли юксак бўлиши керак?

Қани, айтинглар, дўстларим, қадрдонларим, олдиндан узининг қурбон бўлишини билатуриб, лекин Ватан учун, унинг ор-номуси, унинг тарихи ва истиқболи учун зиммасига шундай оғир қисматни олган зотларни тарихда қўп учратиш мумкинми?

Аминман, бундай шижоатли ва мард ўғлонни дунёга келтирган, вояга етказган халқ ҳар қанча ҳурмат-эҳтиромга, ҳар қанча тасанноларга муносибдир.

Ҳурматли меҳмонлар!
Қадрли дўстлар!

Султон Жалолиддин Мангуберди уз элининг бахту саодати учун ҳаёт-мамонт жангларида жон фидо этди. Лекин дунёда ҳеч қандай хайрли иш беиз кетмайди. Миллат руҳи, одамзотнинг озодлик сари интилиши абалдийдир.

Орадан бир аср утиб, соҳибқирон Амир Темур Жалолиддин Мангуберди бошлаган озодлик курашини янги шароит ва улкан миқёсларда давом эттирди. Она юртимизни босқинчилардан халос қилиб, марказлашган қудратли давлат барпо этди.

Муҳтарам жамоат!

Жалолиддин Мангубердининг ҳаёт йулини таҳлил қиладиган, уша тарихий воқеаларга бугунги кун сузи билан қараб баҳо берадиган бўлсак, улар бизни мана шундай табиий ва ибратли сабоқ-хулосалар чиқаришга ундайди.

Биринчи хулоса шуки, ҳаёт бор экан, давлат, эл-юрт бор экан, шу эркин, осуда ҳаётни кўролмайдиган, ҳасад ва фитна билан яшайдиган, зуравонлик билан уз ҳукмронлигини урнатишга, халқ тинчини бузишга уринадиган ёвуз кучлар ҳамиша бўлади.

Бу — ҳаёт. Бу — ҳаётнинг аччиқ ҳақиқати. Уни ҳеч ким инкор этолмайди. Буни нафақат уз тарихимиз ва ҳаётимизда, балки бошқа халқлар тарихи ва ҳаёти миқсолида ҳам кўриш мумкин.

Иккинчи хулоса шуки, ҳаёт бор экан, давлат, эл-юрт бор экан, ўзинг туғилиб ўсган, ота-боболарнинг хоки ётган, эртага фарзандларинг камол топадиган тупроқнинг ҳар бир қаричини муқаддас билиб, уни ҳимоялаш, зарур бўлса, бу йулда жон фидо этишга тайёр туриш керак.

Учинчи аччиқ хулоса шуки, ҳар қайси эл, ҳар қайси юрт четдан келадиган ёвуз офатдан кура, уз ичидан чиқадиган сотқин, иймонсиз, ўзининг манфаатини ҳамма нарсадан устун қўядиган, керак бўлса, энг яқин кишиларини ҳам сотадиган, узини устирган, вояга етказган Ватанига қул кутарадиган қабиҳ кимсалардан ниҳоятда эҳтиёт бўлиш керак. Бундай кучлар, разил шахсларнинг кибру ҳавоси, манфур мақсадлари эл-юрт

тинчлиги ва таррақиётига қандай хавф-хатар эканини бугунги ҳаётимизда куриб турибмиз.

Такроран айтмаман, бу нафақат кечаги тарихимиз, балки бугунги ҳаётимиз билан ҳамоҳанг аччиқ сабоқдир.

Яна бир сабоқ шуки, эл-юрт ва давлат учун, унинг тақдири ва келажаги учун қайгурадиган, одамларнинг эзгу ниятларини узига олий мақсад қилиб қуйган, элим деб, юртим деб ёниб яшайдиган, ҳар қандай вазиятда ҳам халқни бирлаштириб, турли бало-қазолардан асраш учун сафарбар эта оладиган шахсларгина тарихда учмас ном қолдиради. Бу — ҳақиқат.

Жалолоддин Мангуберди ана шундай мардларнинг ёрқин тимсоли ва ибратли намояндасидир.

Султон Жалолоддиннинг бизга қолдирадиган **яна бир даъвати шуки**, у барчамизни она юртимизнинг бегубор осмонини ва осуда ҳаётини қадрлашга, ўсиб келаётган, эртага бизнинг ўрнимизни эгаллайдиган, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмаган фарзандларимизнинг келажагини, бахт-саодатини ҳимоялашга, ёруғ истиқболга интилиб яшашга чорлайди.

Қадрли ватандошлар!

Тарихи қарийб уч минг йилга борадиган, буюк фан ва маданият улкаси бўлган, жаҳон цивилизациясига бебаҳо ҳисса қўшган улуғ зотлар ватани, «Авесто»дек ўлмас асар яратилган табаррук тупроқ — Хоразм замини бутун дунёга маълум ва машҳур.

Бу юрт тенгсиз алломалар, азиз-авлиёлар, подшоҳу саркардалар, ботир ва паҳлавонларни куп қурган. Улар орасида миллий қаҳрамонимиз Жалолоддин Мангубердининг бетакрор номи юлдуздек чарақлаб туради.

Султон Жалолоддин сиймоси нафақат Хоразм, балки бутун Ўзбекистоннинг фахру гуруридир. **У бизнинг озодлигимизга, истиқлолимизга тажовуз қилмоқчи бўлган ҳар қандай ёвуз кучга қарши тик туриб курашишга, мардона зарба беришга қодирлигимизнинг тасдиғи ва тимсолидир.**

Бу баҳодир зотнинг муборак номи, унинг қаҳрамонлиги келажак авлодларга, биринчи галда сиз билан

бизга, тарихий хотира олдида бошимизни мағрур тутиб яшамоғимиз учун тўла ҳуқуқ беради.

Азиз юртдошларим!

Азиз қадрдонларим!

Шу ҳаяжонли, нутилмас лаҳзаларда дунёга Мангуберди каби қаҳрамон уғлонларини берган Хоразм элига, бутун халқимизга таъзим қиламан.

Биз бугун юртимизда Жалолиддин Мангуберди хотирасини ҳурматлаб, муаззам ёдгорлик мажмуини бунёд этдик. Куриб турганингиздек, бу улугвор ҳайкал тимсолида мард ва жасур саркарда, зур ирода, беқиёс матонат соҳиби булган буюк инсоннинг сунмас шижоати мужассам топган.

Бу гузал ёдгорлик обидасини барпо этишдек хайрли ишга ҳисса қўшган муҳандис ва меъморларга, моҳир усталарга, қурувчи ва боғбонларга чин қалбимдан самимий ташаккурлар билдиришга рухсат бергайсизлар.

Бизнинг буюк аждодларимизга кўрсатаётган ҳурмат-эҳтиромимиздан, озод ва обод Ватан, фаровон жамият қуриш борасидаги эзгу ишларимиздан, жамики азиз боболаримиз қатори, Жалолиддин Мангубердининг ҳам руҳи поки шод булғай, иншоолло.

Ишончим комилки, уларнинг улмас руҳи билан чарогон хонадонларимизда бугун вояга етаётган минглаб жалолиддинлар юртимизга меҳру садоқат билан хизмат қилиб, унинг шону шуҳратини бутун дунёга тараннум этади.

Ишончим комилки, Мангубердининг беқиёс жасорати юртимиз тинчлиги, халқимиз омонлиги, сарҳадларимиз даҳлсизлигини кўз қорачиғидек асраб келаётган довюрак аскарларимиз, эл-юрт посбонлари, жасур уғлонларимиз сиймосида давом этаверади.

Ишончим комилки, дунёга буюк фарзандларни берган, киндик қони томган заминни, аждодларининг муқаддас мазорларини жонидан ҳам ортиқ кўрадиган, ўз ватанига бутун борлигини бахш этишга ҳамиша тайёр турадиган, қадоқ қўллари билан тупроқдан олтин ундираётган бундай халқнинг обрў-эътибори ва ҳурмати ошаверади.

Муҳтарам юртдошлар!

Ватан ва халқ озодлиги йулида жон фидо этган қаҳрамонларга шон-шарафлар булсин!

Ана шундай баҳодирларни камолга етказган она халқимиз мангу яшасин!

Азиз дустлар!

Бугун Хоразм заминида қушалоқ байрам. Вилоят деҳқонлари, бутун Хоразм аҳли лафзи ҳалоллигини яна бир бор исботлаб, уз зиммасига олган мажбуриятларини, Ватанимиз учун «оқ олтин» булмиш пахта таёрлаш режаларини шараф билан бажарди. Мана шу улкан ғалаба билан сиз азизларни, сиз орқали бутун Хоразм аҳлини чин қалбимдан табриклашга рухсат бергайсизлар.

*1999 йил 5 ноябрь.
8-жилд, 72—77-бетлар*

СОҒЛОМ АВЛОД — ХАЛҚИМИЗ КЕЛАЖАГИ

Муҳтарам юртдошлар!

Бу ҳаёт жуда тез — бошидаги дупшини бир айлан-тиргунча утади-кетеди. Шу қисқа фурсатда инсон халқ учун, Ватан учун, уз фарзандлари ва келгуси насллар учун савобли ишлар қилиб улгуриши керак. Олийжаноб халқимизнинг эзгу тассавур ва тушунчасига кўра, ҳар бир одам дунёга келиб, учта хайрли ишни адо этиши лозим.

Биринчиси, соғлом ва оқил фарзанд тарбиялаб вояга етказиш.

Иккинчиси, уз оиласи, фарзандлари учун иморат қуриш.

Учинчиси, келажакни уйлаб, яхши ният билан даврахт утқазиш.

Бу инсоний интилишларда миллатимизнинг баркамол авлод ҳақидаги орзу-умидлари уз аксини топган.

Қисқаси, узбекнинг ҳамма орзу-ҳаваслари, ҳаётининг мазмунида фарзандларининг келажаги, бахту саодати билан боғлиқ мақсадларни кўраимиз.

Халқимиз азалдан буй-басти келишган, ботир ва полвон уғлонларни «қиличдек йигит» деб эъзозлаган, улар билан гурурланган.

Соҳибқирон Амир Темур бобомиз: «**Аскарлари бақувват эл қудратли бўлур, қудратли элнинг аскарлари бақувват бўлур**», деган. Шу фикрни давом эттириб, мен «**Фарзандлари соғлом юрт қудратли бўлади, қудратли юртнинг фарзандлари соғлом бўлади**», деб айтмоқчиман.

Менимча, бу гап, бу шиор бугунги ҳаётимизга, бугунги мақсадларимизга тўла мос келади.

Такрор айтаман, соғлом авлодни, соғлом насли бирданига тарбиялаб булмайди, албатта. Бунинг учун кенг миқёсдаги кўндан-кўн вазифаларни бажаришимиз. Узоқни кўзлаб иш тутишимиз керак. Энг аввало, ҳар

бир одам ўз соғлиғи ҳақида қайғуриши, ҳар бир оила ўзидан соғлом насл, соғлом зурриёд қолдиришни уйлаши зарур.

*Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кунига
бағишланган тантанали
маросимда сўзланган нутқдан,
1999 йил 7 декабрь.
8-жилд, 95—96-бет*

ЭНГ КАТТА БОЙЛИГИМИЗ — МАМЛАКАТИМИЗДА ТИНЧЛИК, МИЛЛАТЛАР ВА ФУҚАРОЛАР ТОТУВЛИГИНИ КЎЗ ҚОРАЧИФИДАЙ АСРАЙЛИК

Азиз биродарлар!

Маълумки, Тошкент вилояти мамлакатимизнинг чегара ҳудудларидан ҳисобланади. Вилоятнинг Тожикистон, Қирғизистон ва Қозоғистон билан чегарадош экани бу ерда яшайдиган аҳолига, энг аввало, барча бугинлардаги раҳбар ходимлар зиммасига алоҳида масъулият юклайди.

Хабарингиз бор, Мустақил Давлатлар Ҳамдустлиги ташкил этилган пайтда унга аъзо бўлган мамлакатлар уртасидаги чегараларга том маънодаги давлат чегараси мақоми берилмаган эди. Иқтисодий ва маданий интеграцияни кучайтириш, одамларга қулайлик яратиш мақсадида шундай қарорга келинганини, уйлайманки, ҳаммангиз яхши биласиз.

Лекин бугун ҳаёт олдимизга қўяётган вазифалар, дунёнинг катта сиёсати билан боғлиқ бўлган, нафақат мамлакатимиз, балки бутун минтақамизга жиддий хавф солаётган халқаро терроризм, диний экстремизм, наркобизнес, уюшган жиноятчилик каби хатарлар биздан қатъий чоралар куришни, биринчи навбатда, сарҳадларимизни мустаҳкамлаш масаласига ниҳоятда жиддий эътибор беришни талаб қилмоқда.

Шу мақсадда мамлакатимизда махсус Чегара қўшинлари давлат кумитаси тузилиб, бу муҳим масала юзасидан купгина чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Яқинда Янгибодда рўй берган воқеалар хавфсизлик ва мудофаа масалалари доимо диққат марказимизда бўлиши зарурлигини яна бир бор исбот этди. Қуролли Кучларимиз ва ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилиш органларининг тезкор ҳаракатлари туфайли тинчлиги-

мизни бузишга интилган ёвуз террорчилар гуруҳи яқсон қилинди.

Бугун мен сизларнинг ҳузурингизда бу борада чинакам қаҳрамонлик намунасини курсатган барча аскар ва офицерларимизга чин қалбимдан миннатдорчилик билдираман. Шунингдек, **қуроли тўқнашувларда мардларча ҳалок бўлган ҳарбийларимиз ва фуқароларимизнинг оила аъзолари ва яқинларига яна бир бор ҳамдардлик изҳор этаман. Уларнинг номи ва жасорати ҳеч қачон унутилмайди.**

Шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, биз Ватанимиз сарҳадларини бундан буён ҳам куз қорачигидай асраймиз. Қўшни мамлакатлардаги игвогарлик ҳаракатларини бизнинг ҳудудимизда ҳам такрорлашга уринаётган кимсалар қаттиқ адашади. Бирорта ҳам босқинчи ёки террорчи элимиз осойишталигини бузолмайди. Бунга халқимизнинг, ҳамманинг ишончи комил бўлсин.

Айни пайтда, Янгиобод воқеалари бизни янада огоҳ бўлишга, ҳушёрликни асло йўқотмасликка даъват этади. Юрт осойишталигини, аҳоли тинчлигини сақлаш фақат Қуроли Кучлар ва ҳуқуқ-тартибот органларининг вазифаси эмас. Бу — ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиз. Маҳалла посбонлари ва чегарачиларга ёрдам берувчи кунгиллилар ишини янада фаоллаштириш, бу ишга кенг жамоатчиликни жалб этиш — энг долзарб масаладир.

*Тошкент вилояти сайловчилари
вакиллари билан учрашувда сўзланган нутқ,
1999 йил 29 декабрь.
8-жилд, 289—290-бетлар*

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Азиз қадрдонларим, азиз дусларим!

Халқимиз тинчлиги ва бунёдкорлик фаолиятининг посбонлари булган сиз, азиз аскарлар, сержант ва прапоршчикларни, офицер ва генералларни, барча ҳарбий хизматчилар ва фахрийларни буюк сана — Ватан ҳимоячилари куни билан чин юракдан муборакбод этаман!

Тарихдан маълумки, ҳар қандай мамлакат, ҳар қандай халқ ўз сарҳадларини, ўз хавфсизлигини, ўз аҳолисини, оила, аёл ва оналарнинг тинч ва осойишта ҳаётини ҳимоя қила олмас экан, уни том маънода давлат, деб атаб бўлмайди.

Бутун тарихий ўтмишимиз, аждодларимиз ўғитлари шундан далолат берадики, ўз ҳудудий яхлитлиги ва мустақиллигини кафолатлай олган мамлакатгина гуллаб-яшнайдди.

Соҳибқирон Амир Темур бобомизнинг: «Аскарлари бақувват эл қудратли булур, қудратли элнинг аскарлари бақувват булур», деган сўзларида теран маъно муҷассам.

Халқимизнинг қадимий ва бой тарихига Тумарис, Спитамен, Муқанна, Темур Малик, Жалолиддин Мангуберди, Соҳибқирон Амир Темур каби унлаб саркардаларнинг номлари зарҳал ҳарфлар билан битилган. Узининг мана шундай буюк тарихи ва аждодларига муносиб ворис булган халқ мамлакат хавфсизлигини таъминлашга қодир армияни ярата олиши табиийдир.

Бугунги кунда шунини ифтихор ва ғурур билан айтишимиз мумкинки, мамлакатимизда ана шундай армия ташкил топмоқда. Унинг олдига кўядиган талабимиз ҳаммага маълум — бу армия тезкор, жанговар қобилияти юқори, ҳар жиҳатдан замонавий қуро-л-яроғ билан таъминланган ва энг юксак мезонларга жавоб бера оладиган булиши шарт.

Биз уз армиямизни келгусида фақат профессионал армия сифатида курамиз. Узини мана шу она заминнинг фарзанди деб ҳисоблаган ҳар бир йигит учун армия. Қуроли Кучлар сафида хизмат вазифасини уташ фахр-ифтихорга, шарафли бурчга айланиши даркор. Шу эзгу мақсадларимизга эришиш йулида давлатимиз ва халқимиз уз куч ва имкониятларини аямайди.

1999 йил 16 февралда Тошкентда содир этилган фожиали воқеалар, Қирғизистон жанубида ҳамда Тошкент вилоятида руй берган воқеалар бизнинг Қуроли Кучларимиз, барча қушин турлари жонажон Ватанимизга, она еримизга таҳдид солмоқчи булган ҳар қандай ёвуз кучга қатъий зарба беришга қодирлигини, юртимизнинг муносиб ҳимоячилари эканлигини яна бор намоён этди.

Кимда-ким бизнинг муқаддас заминимизга нопок, гаразли ниятлар ва таҳдидлар билан қадам босса, юртимиз атрофида ғаламисларча куз олайтириб юрган булса, билиб қуйсинки, биз уларга қатъий зарба беришга ва уз сарҳардаларимизнинг даҳлсизлигини таъминлашга, мамлакатимизнинг тинчлиги ва осойишталигини ишончли ҳимоя қилишга, унинг озодлиги ва мустақиллигини асрашга қодирмиз. Бунинг гарови эса сиз — менинг мард ва жасур углонларим.

Барчангизни яна бир бор бағримга босиб, қутлуг байрам билан табриклайман!

Халқ сўзи, 2000 йил 13 январь

ОЗОД ВА ОБОД ВАТАН, ЭРКИН ВА ФАРОВОН ҲАЁТ — ПИРОВАРД МАҚСАДИМИЗ

VII. ХАВФСИЗЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ СОҲАСИДА:

Демократик ва ижтимоий-иқтисодий ўзгаришларни амалга ошириш, маънавий тараққиётга эришиш, шунингдек, Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ҳамкорлигини кучайтиришнинг асосий шартини ва гаровини — мамлакатимизнинг хавфсизлигини таъминлаш, жамиятимизда тинчлик, барқарорлик, миллатлар ва фуқаролар ўртасида тотувликни сақлаш ва кўз қорачиқдай асрашдир.

Бу ҳақиқатни барчамиз яхши англаб олишимиз керак.

Бугунги кунда бизнинг минтақамиз, шу ҳудудда жойлашган мамлакатларни демократик, ҳуқуқий, дунёвий тараққиёт йулидан қайтаришга уринаётган турли хил экстремистик кучлар ва марказларнинг бу ердаги хавфсизликка раҳна солиш учун кўз тиккан жойини булиб қолмоқда.

Бу ёвуз кучлар диний экстремизм ва халқаро террорчиликни минтақамизга ёйишга уринаётгани шундан далолат беради.

Гиёҳванд моддалар ва қурол-яроғларни ноқонуний йуллар билан олиб ўтиш ва сотиш нафақат минтақамиз, балки бутун дунё хавфсизлигига жиддий таҳдид солмоқда.

Минтақамизда ва дунёда юзага келган вазият бугунги кунда биздан чегараларимиз дахлсизлигини, мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлигини, Ўзбекистоннинг изчил ва барқарор тараққиётини амалда таъминлашга қодир булган хавфсизлик тизимини яратишни тақозо этмоқда.

Шу муносабат билан мамлакатимизнинг миллий хавфсизлигини таъминлаш учун қуйидаги масалаларни ҳал қилиш алоҳида аҳамият касб этади:

Биринчи. *Марказий Осиё мамлакатларининг тинчлиги ва барқарорлигига, мазкур минтақада яшовчи халқларнинг хавфсизлигига дахл қилувчи тажовузларнинг олдини олиш ва бартараф этиш борасидаги ҳамжамиятлигини мустаҳкамлаш зарур. Уларнинг бу йўлдаги сабъ-ҳаракатлари, имкониятлари ва салоҳиятларини мувофиқлаштириш ва бирлаштириш айниқса муҳимдир.*

Бу хавфни бартараф этиш учун одамларнинг, мана шу ҳудуддаги мамлакатлар жамоатчилигининг ҳушёрлиги ва фаоллигини кучайтиришга қаратилган чоратадбирларни амалга ошириш айниқса муҳим аҳамиятга эга.

Халқларимизнинг табиатига мутлақо ёт бўлган сиёсий, диний экстремизм, ақидапарастлик ва бошқа ёвуз оқимларнинг минтақамизга кириб келиши ва тарқалиши тинчлик ва осойишталикка, фарзандларимизнинг келажагига катта хавф туғдиришини одамлар онгига чуқур сингдириб бориш керак.

Халқларимиз тафаккурида юксак ахлоқий-маънавий кадриятларни қарор топтириш ва мустаҳкамлаш орқали уларни ёвуз кучларга қарши курашга сафарбар этиши зарур.

Мен Марказий Осиёда яшовчи турли миллат ва элатларнинг асрлар мобайнида шаклланган маънавий ва маданий алоқаларини мустаҳкамлаш минтақамиз хавфсизлигининг муҳим шарти эканини алоҳида таъкидламоқчиман.

Иккинчи. Марказий Осиё минтақасидаги иқтисодий ҳамкорлик миқёсларини ҳар томонлама кенгайтириш.

Биз иқтисодий лойиҳаларни, биринчи галда, минтақанинг бой табиий захираларидан, энергетика ва сув манбаларидан фойдаланиш, транспорт коммуникациялари, газ ва нефть тармоқларини барпо этиш, экологик муаммоларни ҳал қилиш каби соҳаларига тегишли аниқ лойиҳаларни яратиш ва амалга ошириш борасида куч ва имкониятларимизни бирлаштиришимиз лозим.

Айнан мана шу соҳаларда ҳамкорлик қилиш Марказий Осиёдаги барча мамлакатларнинг манфаатларига мос келиши шубҳасиз. Бу ҳамкорлик бутун минта-

қанинг кучли ижтимоий-иқтисодий юксалишига, шу билан бирга, унинг хавфсизлиги, барқарорлиги ва ривожланишига мустаҳкам асос яратган булур эди.

Учинчи. *Ягона давлат сиёсати асосида армия, чегара ва ички қўшинларимизни босқичма-босқич ва изчил ислоҳ этиш.*

Биз юксак талабларга жавоб берадиган, мамлакатимиз тинчлиги ва осойишталигини самарали ва ишончли тарзда ҳимоя қила олишга қодир, тезкор, етарли даражада таъминланган ва яхши қуролланган, профессионал тайёргарликка эга булган Қуролли Кучларимизни шакллантиришимиз даркор.

Тўртинчи. Давлат чегараларимизни янада мустаҳкамлаш ва унга тегишли иншоотларни барпо этиш.

Давлат чегараларини қуриқлаш ва ҳимоя этишга қаратилган бутун тизим мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлигини сақлаши, бузғунчи-террорчи гуруҳлар ва купорувчи унсурларнинг сарҳардаларимиздан утишига йул қўймаслиги, Ўзбекистоннинг иқтисодий ва бошқа манфаатлари ҳимоясини таъминлаши шарт.

Бешинчи. Хавфсизликнинг булинмас ва яхлитлиги ҳақидаги бош принципга таяниб, террорчиликка қарши кураш бўйича халқаро марказ барпо этишга оид Ўзбекистон ташаббусини амалга ошириш борасидаги ишларни янада кучайтириш.

Марказий Осиёдаги барқарорлик ва тинчликни издан чиқариши мумкин булган хавф-хатарларнинг олдини олиш ва бартараф қилиш бўйича бу муҳим масалага халқаро тузилмаларнинг эътиборини ошириш борасидаги таклифларимизни амалда жорий этиш йулидаги саъй-ҳаракатларни давом эттириш даркор.

Олтинчи. Ҳуқуқ-тартибот органлари тизимини ислоҳ этиш ва уларнинг жамоатчилик билан алоқаларни мустаҳкамлаш.

Жойларда жамоат хавфсизлигини таъминлаш учун узини ўзи бошқариш органлари, биринчи галда, маҳалларнинг ролини янада ошириш зарур.

Маҳалла қўмиталарининг аҳоли яшаш жойларида содир этилаётган жиноятлар ва бошқа гайриқонуний хатти-ҳаракатларни келтириб чиқараётган сабаб ва ҳолат-

ларни аниқлаш, уларни бартараф этиш йулидаги саъй-ҳаракатларини қўллаб-қувватлаш муҳим аҳамиятга эга.

Жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлашда биз «Чегара посбонлари» ва «Маҳалла посбонлари» каби фуқаролик тузилмаларининг кучли салоҳиятидан тула фойдаланишимиз лозим.

Бу тузилмалар сафига кенг оммани жалб этиш, уларнинг тайёргарлигини кучайтириш ва чегара қўшинлари ҳамда ҳуқуқ-тартибот идоралари билан ҳамкорлигини таъминлашимиз зарур.

Жамоат тартибини ва фуқароларнинг ўз шахсий хавфсизлигини сақлаши уларнинг хушёр ва огоҳлигига, теварак-атрофида рўй бераётган воқеаларга фаол муносабатига нақадар боғлиқ эканини одамларнинг онгига етказиш ўта муҳимдир.

Жиноятчиликка, экстремизм ва жаҳолатнинг ҳар қандай кўринишларига қарши курашда, умумий хонадонимиздаги тинчлик ва осойишталикни асраш йўлида аҳоли фаоллигини ошириш лозим.

Азиз юртдошларим!

Халқимиз, миллатимиз буюк ўзгаришлар арафасида турибди. Биз янги асрга озод ва эркин халқ, мустақил ва қудратли давлат бўлиб кириб бормоқдамиз. Шуни унутмаслигимиз керакки, ягона Ватанимизнинг равнақи, юртимиз тинчлиги ва фаровон келажакимиз фақатгина ўзимизнинг қўлимиздадир.

Заҳматқаш ва фидойи халқимизнинг меҳнати, эзгу интилишлари билан кириб келаётган янги юз йиллик юртимиз учун чинакам юксалиш ва саодат асри бўлғай, иншооллоҳ.

Азиз қадрдонларим!

Инсон учун халқнинг ишончи, меҳр-муҳаббатига сазовор булишдан ортиқ бахт йўқ. Бугун мана шу юксак ва муътабар минбардан туриб, қўлимни куксимга қўйиб, менга билдирган улкан ишончи, ҳурмат-эътибори учун меҳнатқаш, бунёдкор, бағри кенг ва доно халқимизга таъзим қиламан.

Мен ўзимнинг энг эзгу мақсадим, ҳаётимнинг маъно-мазмунини бошлаган ижобий ишларимизни давом эттириш, ҳар бирингизнинг эртанги кундан кутаётган

орзу-умидларингизни рўёбга чиқариш йўлида хизмат қилиш, деб биламан.

Мен учун бундан бошқа олий мақсад, бошқа улуг саодат йўқ.

Барчангизга соғлик-омонлик, хонадонларингизга қут-барака тилайман.

Ватанимиз тинч, осмонимиз мусаффо бўлсин!

Эзгу ишларимизда Яратганнинг узи мададкор бўлсин!

*Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг
иккинчи чақириқ
биринчи сессиясидаги маърузадан,
2000 йил 22 январь.
8-жилд, 347—351-бетлар*

ЎЗГАРИШ ВА ЯНГИЛАНИШ — ҲАЁТ ТАЛАБИ

Ҳурматли халқ ноиблари!

Биз бугун ҳуқуқий давлат қуряпмиз. Ҳуқуқий давлатнинг пойдевори эса, мустақкам бўлиши керак. Шу нуқтаи назардан қараганда, бизнинг олдимизда турган **биринчи масала** — бугунги қонуний-ҳуқуқий заминимиз мустақкамми-йўқми — аввало, шуни аниқлаб олиш лозим: қайси қонунларимиз эскириб қолди-ю, қайси қонунларни ўзгартириш зарурати туғилмоқда, қандай янги қонунлар қабул қилиш долзарб бўлиб турибди?

Иккинчи масала шуки, қандай қонунларни сира кечиктирмай, биринчи навбатда ишлаб чиқиш керак?

Учинчи масала. Қонун устида ишлайдиган шахслар узлари чиқарган қонунга бевосита масъул бўлиши учун нима қилишимиз лозим? Мана шу уч масаладан келиб чиқиб, эртанги кун режасини тузишимиз керак.

Бугунги фурсатдан фойдаланиб, сизлар билан яна бир масала юзасидан фикрлашиб олмоқчиман.

Бу — армиямиз, Қуролли Кучларимиз таркибига ўзгартириш киритиш билан боғлиқ масаладир. Шуни очиқ айтиш керакки, ҳозирги кунда бизнинг армиямиз кўп томондан, аввало, таркибий жиҳатдан эски совет армиясини эслатади. Бугун замон, шарт-шароит ўзгарди, аммо армия, унинг олдига қўйилган вазифалар ҳам ҳамон эскича қолмоқда. Иккинчи жаҳон уруши йилларида Белоруссия ёки Украинанинг бепоён далаларида қандай усулда уруш олиб борилган бўлса, бугун ҳам аскарларимизга ана шу қоидаларни ургатиш мутлақо нотўғри деб ҳисоблайман. Чунки бизнинг бугунги миллий армиямиз олдидаги вазифалар бутунлай бошқача.

Бугун Афғонистонда қандай усулда уруш кетяпти, бунинг хулосаларини ким аниқляпти? Ким бунинг устида ишляпти? Собиқ совет армияси уша пайтда

нима учун Афғонистондан чиқиб кетишга мажбур булди? Нима учун юз минг кишилиқ армиянинг қулидан ҳеч нарса келмади? Бугун Чеченистонда қандай уруш кетяпти? Бу урушни ҳарбий тушунчада қандай ифодалаш мумкин?

Яъни ҳаётнинг узи армиямиз олдиға янги-янги талабларни қуймоқда. Худо курсатмасин, бошимизға бир оғир савдо тушгудек булса, биз эскича усул билан узимизни ҳимоя қила оламизми? Шахсан узим шу масала устида икки йилдан буён уйлаб, шундай хулосаға келдимки, армиямизнинг таркибий тузилишини ўзгартиришимиз зарур. Биринчидан, армиямиз ихчамгина булиши даркор. Бизға куп сонли армия керак эмас. Лекин мана шу ихчам, тез йиғиладиган, тез кўтариладиган, тез ҳаракат қиладиган армия бизнинг шароитда, айниқса, чегараларимиз шароитида ўзининг устунлигини, куч-қудратини тула намоён этиши лозим. Биз энди Белоруссия ёки Украина ҳудудида жанг қилмаймиз. Биз Қобул ёки шунга ухшаш жойлардаги урушларда қатнашмаймиз. Катта дивизия, беҳисоб танкларни майдонга ташлаб, ҳарбий ҳаракатлар олиб бориш вақти утиб кетди ва бошқа қайтмас. Мен мамлакат раҳбари сифатида таъкидлаб айтмоқчиман: бизнинг аскарларимиз ҳеч қачон чегарадан бир қадам утмайди, бошқа давлатлар ҳудудида уруш олиб бормайди.

Агар биз Сурхондарё, Қашқадарё ёки Жиззах чегараларида, Андижон ё Фарғона тоғларида туриб, уз Ватанимизни ҳимоя қилмоқчи булсак, уша минтақалар шароитиға мос, шундай жойларда ҳарбий ва жанговар ҳаракатларни олиб боришға қодир армияға эға булишимиз шарт.

Яна такрор айтаман, бизнинг аскарларимиз бирон-бир давлатнинг чегарасидан утмайди. Мен шахсан узим бунга йул қуймайман. Бизға биров тегмаса, тинчлик ва осойишталигимизға таҳдид солмаса, биз ҳам ҳеч кимға тегмаймиз. Бизни тинч қуйишса, биз ҳам ҳеч кимға халақит бермаймиз. Бизнинг мақсадимиз фақат шу.

Биз бугун армиямизнинг қиёфасини, келажагини қандай қуряпмиз? Армияни шундай қайта ташкил этишимиз керакки, авваламбор, ҳар бир оддий аскарни

ҳимоялаш, унинг ҳаётини куз қорачигидек асраш бизнинг муққадас вазифамизга айланиши шарт.

Биз замонавий армия қурмоқчи эканмиз, уни энг таъсирчан техника ва жиҳозлар, қурол-яроғлар билан таъминлар эканмиз, оддий аскар ёки зобит ана шу замонавий техника, қурол-яроғ, алоқа воситалари, компьютерлардан тула фойдаланишни билиши зарур. Усиб келаётган ёш авлодни, фарзандларимизни шунга муносиб қилиб тарбиялашимиз керак. Яъни уларнинг тайёргарлик даражаси, билими, дунёқараши юксак бўлиши зарур. Шунингдек, биз фақат армияда доимий хизмат қилувчилар учун эмас, балки захирадагилар учун ҳам алоҳида қонун қабул қилишимиз керак. Захирадаги аскарларимиз етарли булса, куп сонли армияга ҳожат қолмайди. Нега деганда, агар Ватанимизга четдан бирон-бир таҳдид бошланса, мана шу захирадаги аскарлар мунтазам армия сафига келиб қушилади. Биз зарурат туғилса, зудлик билан аскарларимиз сонини уч мартагача кўпайтириш имкониятига эга буламиз.

Биз мана шундай профессионал армия ташкил этишимиз керак. Бу — контракт асосида хизмат қиладиган армия деганидир. Яъни ҳар бир аскарга маош туланади.

Туланадиган маош ҳар бир кишини армия хизмати-га қизиқтириб, интилишини кучайтириши керак. Агар ёшларимизда армия хизмати-га нисбатан шундай интилиш, ҳавас уйгонмаса, бу армиянинг қадр-қиммати булмайди. Айтмоқчиманки, армия — ҳар бир давлат, ҳар бир миллатнинг гурури, ор-номуси ва шаън-шавкати-дир. Шундай экан, бу масалани биз бутун кун тартибига қўймасак, эртага кеч булади.

Ҳозир бизнинг армиямиз Марказий Осиёда энг кучли экани ҳақида куп гапириляпти. Шунга муносиб бўлишимиз керакми-йўқми? Умуман айтганда, бизни ким ҳимоя қилади? Фақат ва фақат узимиз. Шуни билиб қўйинлар, бизни биров четдан келиб ҳимоя қилмайди. Бирон чет давлатнинг, айтайлик, Россиянинг бирорта аскари бизнинг заминимизга келиб жанг қилмайди. Буни ҳамма билиб қўйсин. Узимизга, уз кучимизга, керак булса, уз қудратимизга ишонишимиз

керак. Бобомиз Амир Темур бизга қолдирган меросни халқимизга тўғри етказишимиз, тинчлик-осойишталикни қадрлашимиз, шу билан бирга, замонавий техника, қурол-аслаҳаларга эга бўлиш учун қўшимча чора-тадбирлар куришимиз, бу йўлда айрим қудратли давлатлар билан ҳамкорлик шартномалари тузишимиз лозим.

Фурсатдан фойдаланиб, яна бир марта айтмоқчиман. Россиянинг янги Президенти Владимир Путиннинг Ўзбекистонга ярим йил давомида икки марта келиши ҳам шу масала билан боғлиқ. Яъни жанубий чегараларимиз нотинч. Бу хавфни бугун ҳеч ким инкор этолмайди. Шу маънода юртимиздаги тинчлик ва осойишталикка таҳдид солинаётган бир вазиятда биз, табиийки, қўл қовуштириб туролмаймиз. Балки юртимизнинг хавфсизлигини таъминлаш учун барча зарур чора-тадбирларни кураимиз. Шунинг учун биз Россия билан икки томонлама алоқаларни мустақамлаш, керак бўлса, ҳарбий-техника соҳасида ҳамкорлик қилиш тарафдоримиз.

Бизнинг асосий мақсадимиз — юртимиздаги тинчлик ва осойишталик, ҳамжиҳатлик ва барқарорликни асраб авайлашдир. Юртимиз тинч, осойишта бўлса, халқимиз бугунги кунидан рози бўлиб яшаса, эртанги кунга очиқ чеҳра ва ишонч билан қараса, бундан ортиқ мақсад ва саодат борми узи?

Эътиборингиз учун раҳмат!

*Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий
Мажлисининг иккинчи сессиясида сўзланган нутқ,
2000 йил 25 май.
8-жилд, 485—488-бетлар*

ЭГАЛИ ЮРТ ЭРКИНИ БЕРМАС

Ассалому алайкум, ҳурматли халқ депутатлари!
Муҳтарам дўстлар!

Авалло, юртимизга тажовуз қилган террорчи тудаларга қарши жангларда қаҳрамонларча ҳалок булган мард ва жасур уғлонларимизни хотирлаб сукут сақлашингизни сўрайман.

Она-Ватан ҳимояси, юртимизнинг тинчлиги йулида уз жонини фидо этган бу аскарларимизнинг ота-оналарига, оила аъзоларига, ёру биродарларига яна бир бор уз номидан, халқимиз номидан чуқур ҳамдардлик билдириб, таъзия изҳор этаман. Бу ботир уғлонларимизнинг номлари барчамиз учун мардлик ва жасорат, фахру гурур тимсоли булиб қолади. Уларнинг сунмас хотираси халқимиз ёдидан ҳеч қачон учмайди.

Азиз юртдошларим!

Чегара ҳудудларимизда руй бераётган бу воқеалар ҳақида матбуотимиз, радио-телевидение орқали мунтазам ахборот бериб борилмоқда.

Жойларда булиб утаётган учрашувларда, йиғилиш ва митинглардаги чиқишларда ёвуз босқинчиларнинг кирдикорларига қарши уз қаҳру-ғазабини изҳор этаётган одамларимиз, барча юртдошларимиз қалбида аввало шундай бир табиий савол туғилмоқда.

Осойишта ҳаёт кечираётган, қушнилари билан тил топишиб, тинч-тотув яшаётган халқимиз бошига бу балоқазо қаердан келди? Унинг сабаблари, илдизлари, тағтомири қаердан келиб чиқмоқда?

Мен бу ҳақдаги уз фикр-мулоҳазаларимни турли мулоқотлар ва чиқишларимда кўп маротаба билдирганман. Юртимизга суқилиб киришга, осуда ҳаётимизни бузишга уринаётган бу ёвуз газандалар ҳақида, уларнинг қабиҳ ниятлари ҳақида ҳам кўп гапирганман.

Бугунги чиқишимдан фойдаланиб, мен бу масалага аниқлик киритмоқчиман: хўш, бу Тоҳир Йўлдошев тудаларга

си, узини Намангоний деб атаётган Жума Ҳожиев тудаси каби жиноий гуруҳларнинг асл мақсади нима?

Узи, бу разил кимсага нисбатан Наманган номини ишлатишни мен умуман гайритабиий бир ҳол деб ҳисоблайман.

Бу қонҳур террорчи узига Наманган номини қуйиб олгани одамларимизда, айниқса, меҳнаткаш ва оққунгил, диёнатли Наманган аҳлида қаҳру газаб уйғотмоқда. Улар бу кўрнамакни Наманганнинг номи, Наманганнинг нони кўр қилсин, деб қаргамоқда.

Нега деганда, террорчининг миллати йўқ, унинг ота-онаси йўқ, дини, иймони йўқ.

Ватанини, юртини, виждонини сотган бу кимсалар ўз кирдикорларини халқимиз учун муқаддас булган диний тушунчалар ниқоби остида амалга оширмоқда.

Лекин, ҳар бир ақли расо одам билиб турибдики, буларнинг ҳаммаси луттибозликдан бошқа нарса эмас.

Нега деганда, бу ғаламисларда иймон-эътиқод, муслмончиликдан заррача асар борми узи? Аслида булар виждонини, ота-онасини, эл-юртини пулга сотган қип-қизил сотқин, қип-қизил хоинлар эмасми?

Аслида улар хориждаги катта молиявий, ҳарбий, моддий имкониятларга эга булган экстремистик марказларнинг қулида қўғирчоқ бўлиб, заҳарли чаёнга айланган разил кимсалардир.

Ҳуш, ана шу экстремистик, террорчи марказларнинг мақсад ва интилишлари нималардан иборат? Биз буни ҳам узимизга туғри аниқлаб англаб олишимиз зарур.

Шуни таъкидлашимиз лозимки, 1991 йилда мустабид совет империяси исканжасидан халос булганимиздан кейин ён-атрофимиздаги катта-катта давлатлар, турли сиёсий кучлар ва марказларда энди мустақилликка эришган Ўрта Осиё мамлакатлари ва уларнинг халқлари туғрисида ғалати бир фикр ва қараш олға сурилди.

Мана шу узини эркин деб, узини озод деб эълон қилган, истиқлол йулидан қадам қўяётган давлатлар ҳудудида улар узи учун гўёки бир бушлиқ пайдо булгандай фараз қила бошлади.

Ана шу бушлиқни эгаллаш, бу мамлакатлар ҳудудидаги беқиёс бойликларга эгалик қилиш, шу халқларни уз сиёсати, уз ҳукмронлигига буйсундириш, энг асосийси, мана шу муҳим геополитик майдонни уз таъсири доирасига олиш — баъзи бир гаразли мақсадлар билан яшаётган сиёсий кучларнинг ниятига, тўғрироғи, хомхаёлига айланиб қолди.

Буни исботлаш қийин эмас. Минтақамиз мамлакатлари дуч келаётган турли муаммолар, юзлаб мисолларда бу интилишларни яққол куриш мумкин.

Бизнинг юртимиз бугунги кунда ён-атрофимизда вужудга келган вазиятдан фойдаланиб, узининг узоққа мулжалланган ёвуз мақсадларини амалга оширишга уринаётган турли экстремистик-ақидапарастлик марказларининг гаразли интилишлари қаратилган ҳудудга айланиб қолмоқда.

Бундай ниятларни амалга оширишда бу кучлар Урта Осиё давлатлари аҳолисининг аксарияти мусулмон экани, ислом дини улар учун ота-боболаридан қолган муқаддас дин бўлиб келаётганидан фойдаланишга уриндилар ва бугун ҳам уринмоқдалар.

Барчамизга маълумки, мустақилликка эришган биринчи кунлардан оқ топталган қадриятларимизни, урф-одатларимизни, дину диёнатимизни, ўзимизга хос маданиятимизни тиклашни уз олдимизга вазифа қилиб қўйдик.

Афсуски, мана шу омиллардан, яъни бизнинг муқаддас динимизга булган муносабатимиздан нопок мақсадларда фойдаланиш, динимизни сиёсатга айлантириш ҳаракатлари оқибатида юртимизда ваҳобийлик, «ҳизбу-таҳрир» каби турли зарарли оқимларга қушилган кимсалар ҳам пайдо булди.

«Ҳақиқий ислом»ни тиклаш, VIII асрлардаги бугун фақат номигина қолган халифаликни урнатишни даъво қилиб юрган, ҳақиқатда эса мамлакатимизни ун-юз йиллар орқага суриб ташлашга олиб келиши мумкин булган турли ҳаракат ва марказларнинг кучайиб бораётган интилишлари бизнинг юртимизда охириги йилларда, айниқса, сезилиб қолди.

Бу хатарни бизнинг бугунги кунимиз ва эртанги истиқболимиз учун нақадар хавфли эканини сезишга, англаб етишга, унга қарши чоралар куришга ҳаётнинг узи ҳар бир онгли инсонни даъват этмоқда.

Бу экстремистик кучлар уз ҳаракатини собиқ совет империяси пароканда бўлиб, талвасага тушиб қолган йиллардаёқ бошлаган эди.

Катта молиявий манбаларга эга булган марказлар, уларнинг «диндош», «миллатдош» ниқоби остида юртимизга кириб келган вакиллари бир қарашда таъсирчан бўлиб кўринадиган сохта гоёлар, шиорлар, даъватларни ишга солиб, ҳатто мачит-мадрасалар куриб беришга ҳам тайёр эканликларини кўрсатиб, айрим иродаси заиф одамларни мумай пул эвазига сотиб олишга, туғри йулдан оғдиришга қаратилган ҳаракатларнинг оқибати бугунги кунда ҳам ҳаётимизда сезилмоқда.

Улар уз фаолиятини, айниқса, 1991—93 йилларда кучайтириб юборди.

Биз дастлаб бу одамларни дин йулида юрган, Худо йулида бизга холисона ёрдам бераётган кишилар, деб қабул қилдик. Аксарият одамларимиз уларга нафақат дастурхонини, балки бағрини ҳам кенг очди.

Албатта, бунга халқимизнинг соддалиги, оққунгил ва бағрикенглилиги ҳам сабаб булди. Чунки, агар дунёда иккита содда халқ булса, унинг биттаси узбек халқи, агар битта булса — узбек халқининг узи, десак, бу ҳам, менингча, муболага булмайд.

Бу ёвуз кучларнинг бизга, халқимизга етказган энг катта зиёни шу булдики, улар гўр ёшларимизни йулдан уришга ҳаракат қилди ва ҳаракат қилмоқда.

Турли мачит ва хужраларда уларнинг онгини, миясини заҳарлаб, муқаддас динимизнинг моҳиятини, маъно-мазмунини бузиб, бошқача талқин қилиб, фарзандларимизни йулдан тойдиришга, уларни уз халқига, уз юртига, уз ота-онасига қарши қилиб қўйишга уринди.

Ана шундай кирдикорлар натижасида қанча-қанча ёшлар катта пул эвазига ақидапараст кучларнинг тузогига илиниб қолди.

Бугун, орадан анча вақт ўтганидан кейин, куп жойларда ўша ёшларнинг ота-оналари ақл-хушини йигиб,

афсус-надомат, пушаймонликка берилиб, оҳ-воҳ тортмоқда.

Бугун бу гаразли сиёсат ва ҳаракатлар биз учун нақадар хавfli, нақадар хатарли эканини барчамиз ҳис қилиб, англаб олмоқдамиз.

1992 йилдан бошлаб Тожикистонда давом этган беқарор вазият, фуқаролар уруши ҳам бунга яна бир омил бўлди. Юртимизда оғир жиноятлар, талончилик, қотиллик содир этиб, қочиб кетган кимсалар Тожикистондаги фуқаролик урушида турли қуролли гуруҳлар таркибида иштирок этди. Улар одам улдириш, қўпурувчилик, хунрезликни мана шу ерда ўзига касб қилиб олди.

Қисқа қилиб айтганда, бу экстремистик марказларнинг пировард мақсади — бизни танлаган йулимиздан орта қайтаришдир.

Яъни, бугун дунё интилаётган, фаровон яшаётган давлатлар қаторига қушилишдек мақсадимиздан, унибусиб келаётган янги авлоднинг олдида энди-энди очилаётган эркин ва озод ҳаёт йулидан юртимизни яна орқага — урта аср тузуми ва жаҳолатига қайтариш, бизни боши берк кўчага киритиб қўйишдан иборат.

Урта Осиёда ҳам Афғонистондагига ухшаган — унинг номини амирлик дейдими, халифалик дейдими ёки ислом давлати дейдими, ишқилиб, шундай тузум урнатиш ва бизни ана шундай ҳолатга тушириш. Мана шундай вазиятни вужудга келтириб, бизнинг юртимизда ўз ҳукмронлигини урнатиш.

Булар ўз мудҳиш режаларини амалга оширишда ҳеч нарсадан тоймайдиган разил кучлар эканини ҳаммамиз яна бир бор яхши англаб олишимиз даркор.

Савол туғилиши мумкин: нима учун бундай ҳаракат ва кучлар бугунги ҳаётимизни бузиш мақсадида, авваламбор, Ўзбекистонга ҳамла қилмоқда?

Авалло, шуни айтиш керакки, Ўзбекистон давлатининг обрўси, унинг таъсири, салоҳияти ҳаммага маълум.

Бизнинг мамлакатимиз нафақат Урта Осиё, балки бугун Марказий Осиёнинг энг қулай геополитик нуқ-

тасида жойлашган. Қолаверса, юртимиз аҳолиси бутун минтақа аҳолисининг эллик фоизини ташкил қилади.

Ҳаммага аёнки, Ўзбекистон қандай йулни танласа, уз тараққиёти учун қайси йулни маъқул деб белгиласа, албатта, бу йул ён-атрофдаги бошқа давлатларга ҳам таъсир курсатиши — бу ҳам муқаррар ҳақиқат.

Экстремистик кучларнинг ёвуз ниятлари замирида яна бир нарса борки, биз уни ҳам ҳисобга олишимиз керак.

Ўзбекистон узининг қадимий тарихи билан, маданий-маънавий салоҳияти билан, энг муҳими, ислом фалсафаси, ислом динининг олийжаноб гоёларини юксалтиришга, унинг илмий асосларини яратиб, динимизнинг обрусига обру қушгани билан мусулмон оламида беқиёс мавқега эга. Улуғ аждодларимиз ва буюк боболаримизнинг бу борадаги унутилмас хизматларини ислом дунёсида ҳеч ким инкор этолмайди.

Имом Бухорий, Имом Термизий, Мотуридий, Марғиноний, Замахшарий, Нажмиддин Кубро, Баҳовуддин Нақшбанд каби уламоларимизнинг улмас номлари, муқаддас сиймоси олдида бутун мусулмон олами тиз чуқади. Уларнинг ислом дини ривожини йулидаги улкан хизматларини бутун дунё тан олади.

Экстремистик кучларнинг энг разил мақсади — мана шундай буюк меросга эга булган узбек халқини, бутун юртимизда яшаётган барча мўмин-мусулмонларни шу меросдан айириш, ота-бобаларимиз амал қилиб келган ва бизларга ҳам буюрган йулдан қайтишга мажбур этишдир.

Уларнинг яна бир шум нияти — бизнинг юртимизда асрлар, минг йиллар давомида шаклланган асл мусулмончилик қоидалари ва қадриятларини топташ, азалдан ислом ривож топиб келган маконни вайрон этишдан иборат.

Бу қора гуруҳларнинг қилаётган хунрезликлари, мусулмон мусулмонни ўлдириши, мусулмон мусулмонга қул кутариши гуноҳи азим ҳисобланган инсонпарвар динимизни, ҳатто муқаддас китобимиз булган Қуръони карим оятларини поймол қилиш эканини курсатмайдами?

Ахир, пайғамбаримизнинг: «Муминларнинг қони, муминларнинг обрусини тукиш, муминларнинг молига кўз олайтириш — муминлар учун ҳаромдир», деган сўзлари узини мусулмон деб билган ҳар бир инсон учун сабоқ булиши керак эмасми?

Агар улар мана шундай қабих ниятларига эриша олса, бу ҳол бутун мусулмон дунёсига ўз таъсирини кўрсатади, манфур кучларнинг пировард мақсадларига эришиши учун замин бўлади.

Буни ҳам ҳеч ким унутмаслиги керак.

Яна бир фикрни таъкидлаш зарурки, бутун бизга нисбатан бўлаётган мана шундай тазйиқ, эртага бошқа давлатларнинг ҳам бошига тушиши мумкин. Буни Тожикистон ва Қирғизистон мисолида яққол куриб турибмиз.

Утган йили Қирғизистон жанубига, яъни Боткен вилоятига 500—600 нафар террорчининг бостириб киргани ҳам бу фикрни тасдиқлайди.

Минг афсуски, уларга утган йили муносиб зарба берилмади. Улар турт нафар япон фуқароси ва Қирғизистоннинг бир неча мансабдор шахсларини гаровга олиб, ҳеч қандай тусиқсиз Тожикистон ҳудудидаги ўз базаларига қайтиб кетди ва янада каттароқ миқёсдаги хужумга тайёргарлик кура бошлади.

Орадан роппа-роса бир йил утиб уша мудҳиш воқеаларнинг такрорланиши ана шунинг натижасидир. Босқинчи гуруҳлар, аввало, Афғонистон ҳудудидаги лагерларда ва Тожикистоннинг тоғли жойларида бир йил тайёргарлик куриб, яна ҳаракат бошлади. Яъни, улар утган йили эришмаган мақсадларига бу йил эришмоқчи эканига гувоҳ булиб турибмиз.

Террорчи тудаларнинг Ўзбекистон ҳудудидаги Саариосиё ва Узун, Қирғизистоннинг Лайлак туманидаги утиш қийин булган тоғли жойларга бир вақтнинг ўзиде бостириб келиши, авваламбор, уларнинг бир марказдан буйруқ олгани, бир марказдан туриб бошқарилаётганини кўрсатиб турибди.

Бизнинг қулимизда булган маълумотларга асосланиб, уларнинг марказлари Қобул, Қандаҳор, Тавилда-

ра ва Гарм атрофидаги қишлоқларда жойлашганини исбот қилиб бериш қийин эмас.

Яна бир бор айтаман: бу қуролланган жангари тудаларнинг бир пайтнинг узида ҳам Ўзбекистон, ҳам Қирғизистон ҳудудига бостириб киргани яхлит стратегиянинг бир қисми, занжирнинг бир халқаси эканини биз яхши тасаввур қилишимиз керак.

Шу уринда Қирғизистон Қуролли Кучлари, ботир қирғиз углонларининг халқаро террорчиларга қарши жасорат билан зарба бераётганини алоҳида таъкидлашни истардим. Тўқнашувларда қирғиз армиясининг аскар ва офицерлари билагада кучи, юрагида ути борлигини яққол намоён қилмоқда. Ва улар уз мардлиги, уз матонати билан ҳурмат қозонмоқда.

Мен мана шу минбардан туриб яна бир бор айтмоқчиман: биз қирғиз халқи, шахсан Қирғизистон Президенти Асқар Акаевнинг босқинчиларни йўқ қилиб ташлаш буйича кўраётган барча чора-тадбирларини қўллаб-қувватлаймиз.

Ҳурматли депутатлар!

Босқинчи тудаларнинг тажовузлари ҳақида гапирганда, шунга ҳам эътибор бериш керакки, уларнинг яна бир мақсади — гиёҳванд моддаларни утказиш учун йуллар — коридорлар очиш ва бу коридорларни ҳимоялашдан иборат булган. Бу ҳам уларнинг биринчи даражали режаларига кирган. Нега деганда, бугунги кунда дунёда етиштирилаётган гиёҳванд моддаларнинг 60—70 фоизи айнан Афғонистонга туғри келмоқда. Ва шу наркотикларни тарқатиш, харидорларга етказиб бериш ҳисобидан миллион ва миллиард доллар мумай пул топаётгани бугун халқаро жамоатчиликка яхши маълум.

Яна бир савол тугилади: бу ёвуз тудалар бизнинг ҳудудимиз ва Қирғизистонга қаердан суқилиб кирапти?

Мен бу туғрида ҳам икки оғиз айтиб аниқлик кiritмоқчиман.

Аввало, бу террорчи тудаларнинг Афғонистонда, Тожикистоннинг Афғонистон билан чегарадош булган Тавилдара ҳудудида жойлашган лагерларида тайёргар-

лик кўргани мавжуд маълумотлар асосида ўз тасдиғини топмоқда.

Яна шунга аниқлик киритиш керакки, қарама-қарши кучлар ўртасидаги яраш битими асосида охириги пайтларда Имомали Раҳмонов ҳукумати раҳбарлигида Тожикистонда катта натижага эришилаётганини ҳеч ким инкор қилмайди.

Биз Тожикистон ҳукуматининг бугун ўз юрти тинчлигини мустаҳкамлаш, осойишталик ўрнатиш, халқни жипслаштириш, иқтисодийтни тиклаш, одамларга муносиб шароит яратиб бериш борасида қилаётган ҳаракатларини қўллаб-қувватлашимизни, қўлимиздан келган барча ёрдамни беришга тайёр эканимизни кўп марта айтганмиз.

Чунки тинчлик жараёнига бошқа ҳеч қандай муқобил йўл йўқ. Буни ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Лекин, минг афсуски, энди-энди тинчлик қарор топиб бораётган бу мамлакатда бундай йўлни номақбул деб биладиган кучлар ҳам борки, улар Тожикистоннинг узида ва унинг ён-атрофида жойлашган қўшни давлатларда ҳам топилади. Уларга бундай жараён, тинчлик йўлидан қадам-бақадам олға юриш ёқмаётгани, уларнинг Тожикистонни бу йўлдан қайтаришга уринаётганини бугунги кунда яққол куриш мумкин.

Тожикистоннинг ҳукумат қўшинлари таркибига қўшилмаган, тоғу тошда изгиб юрган, номигагина узини бетараф деб курсатаётган бу қуролли гуруҳлар кўп жойларда ҳали-бери ўз мудҳиш ишларини тўхтатгани йўқ, ёвуз ниятларидан воз кечгани йўқ.

Бундай қабиҳ ниятларни амалга оширишда бир вақтлар Ўзбекистондан қочиб, Тожикистон ва Афғонистондан паноҳ топган қўли қонга ботган жиноятчи ва қотиллар тудалари уларнинг қаторидан алоҳида урин олмоқда.

Буларнинг урнашиб олган жойлари — Тожикистоннинг Жирғатол, Хоит, Тавилдара, Қоратегин, Тоғли Мастчоҳ ҳудудларидир.

Сариосиё тоғларига суқилиб кирган ва тоғли тепаликларда узиға база қуриб урнашиб олмоқчи бўлган гуруҳ ҳам, яқинда Ленинобод вилоятининг Ашт туман

ни орқали Тошкент вилоятининг тоғли Бўстонлиқ ҳудудига кириб олган 15 нафарга яқин террорчилар гуруҳи ҳам — буларнинг барчаси аввало мана шу Тавилдара атрофида тайёргарлик қўрган ва шу ердан ёвуз ниятини амалга ошириш учун йўлга чиққан.

Азиз дўстлар!

Бугун қўлимизда ана шу воқеаларни таҳлил этиш ва дастлабки хулосалар чиқариш учун имкон берадиган етарли маълумотлар бор. Уларга таянган ҳолда қўйидагиларни айтиш мумкин:

Биринчидан. Қўролланган жангари тудаларнинг бир вақтнинг ўзида ҳам Ўзбекистонга, ҳам Қирғизистонга суқилиб кириши қандайдир дала командирлари ёки жиноий гуруҳларнинг ўзича қилган хатти-ҳаракати эмас.

Аксинча, бу тажовуз Марказий Осиё мамлакатлари ҳудудидан ташқарида фаолият курсатаётган муайян марказ томонидан пухта ишлаб чиқилиб, мувофиқлаштирилган ҳолда амалга оширилаётган ҳаракатдир.

Иккинчи хулоса. Бугун ҳаётнинг ўзи Қўролли Кучларимизни ислоҳ қилиш буйича стратегик аҳамиятга эга қарорларимизнинг тўғри бўлганини, уларнинг ўз вақтида қабул қилинганини курсатиб турибди.

Бу соҳадаги ислоҳотларимизнинг маъно-мазмуни — пухта ташкил этилган, тезкор ва ҳаракатчан, яхши таъминланган, замонавий қўрол-яроғ ва техника воситаларига эга бўлган, маҳорати баланд, ҳар қандай мураккаб шароитда ҳам мукамал ҳаракат қила оладиган армияни шакллантиришдан иборат.

Армиямиз ҳозирги энг юксак талабларга жавоб бериши, мамлакатимиздаги тинчлик ва осойишталикни самарали ва ишончли ҳимоя қила олиши зарур. Ҳар қандай босқинчига, у қаерда булишидан қатъи назар, қақшатқич зарба беришга қодир булиши керак.

Айни вақтда, мен шуни алоҳида таъкидламоқчи-манки, биз ҳеч қайси мамлакат ҳудудида, жумладан, Афғонистонда ҳам уруш олиб бормоқчи эмасмиз.

Афғонистон билан чегарамизда ҳарбий туқнашувлар, узоқ давом этадиган низолар, қарама-қаршилик келтириб чиқаришга бўлган ҳар қандай уринишлар — эҳтимол, бу кимларнингдир режаларига кирса-да, биз-

нинг ташқи сиёсат доктринамиз талабларига мутлақо тўғри келмайди.

Бизнинг Қуролли Кучларимиз, аввало, уз Ватани, уз сарҳадлари, она юртимиз тупроғини ҳимоя қилишга қодир бўлиши даркор.

Бизнинг армиямиз ҳар қандай узига хос шароитда, жумладан, чегараларимиз утган тоғларнинг юриш жуда қийин бўлган жойларида ҳам ҳаракат қила олиши, ҳудудимизга суқилиб киришга уринадиган ҳар қандай қуролли босқинчи гуруҳларни қуршаб олиб, уларни йуқ қилишга доимо тайёр ва қодир бўлиши керак. Бунинг учун барча имкониятларимиз ва мавжуд салоҳиятимиз сафарбар этилиши, ишга солиниши лозим.

Азиз ватандошлар!

Яқинда мен мавжуд вазият билан бевосита танишиш учун Сариосиёга борганимда Ватанимизга чексиз муҳаббат ва садоқат билан хизмат қилаётган, эл-юртининг озодлиги, осойишталиги учун мардона кўрашаётган аскар ва офицерларимиз билан учрашдим.

Армиямизни янада кучли қилиш, аскарларимизнинг жанговар тайёргарлиги ва ҳарбий маҳоратини ошириш, уларнинг азиз бошини омон сақлаш, ҳаётини асраш учун бизнинг қилаётган ҳаракатларимиздан жамоатчилигимиз матбуот ва телевидение орқали хабардор, деб ўйлайман.

Биз Қуролли Кучларимиздан, она юртимиз ҳимояси учун ҳаётини ҳам бахшида қилишга тайёр турган аскарларимиздан ҳеч нарсани аямаслигимиз лозим. Улар қурол-яроғ, уқ-дори, ҳарбий-техника воситалари, озиқ-овқат, кийим-кечак масаласида ҳеч қандай камчилик сезмаслиги шарт.

Токи уз халқини ҳимоя қилиш учун жангга кираётган ҳар бир аскар мамлақати ва халқи унинг учун бор имкониятларини ишга солаётганини ҳис этиб турсин.

Шу фурсатдан фойдаланиб айтмоқчиманки, олдимизга қўйган мана шу вазифани тезроқ амалга ошириш ҳар биримиз учун ҳам қарз, ҳам фарз бўлиши зарур. Бу Ўзбекистонда яшаётган ҳар қайси инсоннинг бурчига, виждоний ишига, гурур-ифтихорига айланиши лозим.

Учинчидан. Мамлакатимиз хавфсизлигини таъминлашда аҳолининг, аввало, чегара ҳудудларида яшайдиган фуқароларимизнинг ҳушёрлигини ошириш улкан аҳамиятга эга. Бу ишда «Чегара посбонлари» ва «Маҳалла посбонлари» булинмалари гоятда муҳим урин тутиши керак.

Бугунги кунда мамлакатимизда 7 мингдан ортиқ «Маҳалла посбонлари» тузилмалари ва 150 дан зиёд «Чегара посбонлари» отрядлари фаолият кўрсатмоқда. Мард ва жасур, ўз Ватанига садоқатли ёшлардан таркиб топган бу тузилмалар мамлакат хавфсизлигини таъминлашда муҳим бўғинга айланиши даркор.

Мудофаа, ҳуқуқ-тартибот, хавфсизлик идоралари, ўз навбатида, бу жамоатчилик тузилмаларини зарур воситалар билан таъминлаш, уларнинг жанговар тайёргарлигини ошириш борасида тегишли чора-тадбирларни куриши керак.

Маҳалла қўмиталари жамоат тартибини таъминлаш, одамларнинг ҳушёрлиги ва ён-атрофда руй бераётган воқеаларга онгли муносабатини ошириш учун ўз ишларини фаоллаштириши даркор.

Уларнинг вазифаси, керак бўлса, бевосита асосий бурчи — маҳалла аҳлининг, бутун жамоатчиликнинг сергаклигини бир эмас, бир неча марта ошириш, «ўз уйимизни узимиз асрайлик» деган даъватни амалий ҳаётга жорий этишдан иборат.

Шу фурсатдан фойдаланиб, ёш, гўр, ҳали ҳеч нарсани кўрмаган, лекин мияси заҳарланаётган узининг болаларига гапи, сузи, таъсири утмаётган, бу борада заифлик қилаётган оталарга қаратиб, уларни алоҳида огоҳлантириб айтмоқчиман:

Биз — ўзбек халқи кечиримли халқмиз. Лекин кечиришнинг ҳам, раҳмдилликнинг ҳам чегараси бор. Шуни яхши англаб олинглар — ёвуз, қабиҳ нопок йуллардан қайтишга ақли етмаётганларга бошқа кечириш, раҳмдиллик бўлмайди.

Ҳар ким узининг кирдикорлари учун халқ олдида, эл-юрт олдида, қонун олдида жавоб беради.

Ҳар биримиз лоқайдлик, бепарволик ва беғамлик иллатидан халос бўлишимиз, ҳар бир фуқаро мамлака-

тимизда содир бўлаётган ҳар қандай воқеа менга, менинг тақдиримга бевосита дахлдор, деб ҳисоблаши айниқса муҳим.

Содда қилиб айтганда, ҳар бир инсон уз уйи, маҳалласи ва юртининг хавфсизлигини таъминлаш учун аввало унинг узи қайгуриши, бу ишни муқаддас фуқаролик бурчи деб билиши зарур.

Тўртинчидан. Минтақада тинчлик, барқарорлик ва хавфсизликка таҳдид солувчи ташқи ва ички хатарларнинг ёйилишига йул қўймаслик, уларнинг олдини олиш учун Марказий Осиё мамлакатларининг саъй-ҳаракатлари, салоҳият ва имкониятларини мувофиқлаштириш ва бирлаштириш, узаро ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш ута муҳим аҳамият касб этади.

Бугунги кунда хавфсизлик масаласи барчамиз учун бирдек бўлинмас тушунча эканини ҳаётнинг узи яна бир қарра исботламоқда.

Агар бугун бирон-бир қўшни давлат устида хавф-хатар пайдо бўлса, эртага у албатта бизнинг бошимизга, бизнинг уйимизга ҳам келади. Бу хатардан ҳеч ким четда тура олмайди, яшириниб, қочиб қутулолмайди.

Шу маънода, Қирғизистон, Тожикистон ва бошқа қўшни давлатларнинг хавфсизлиги бу — бизнинг, бутун минтақа халқларининг хавфсизлигидир. Буни ҳаммамиз яхши тушуниб олишимиз керак. Бу борада кўп нарса раҳбарларга, энг аввало, давлат раҳбарларига боғлиқ.

Ўзбекистон, Қирғизистон, Қозоғистон, Тожикистон давлат бошлиқлари ва Россия Президентининг махсус вакили иштирокида яқинда бўлиб ўтган Бишкек учрашувида ҳам томонларнинг бу масала буйича фикри муштарак экани яққол намоён бўлди.

Ишончим комилки, фақат ҳамкорликдаги саъй-ҳаракатларимизни тезкорлик билан мувофиқлаштирган ҳолда ҳар қандай тажовузларга, фуқароларимиз тинчлиги ва осойишталигини бузишга қаратилган ҳар қандай хатти-ҳаракатларга қарши зарба беришимиз мумкин.

Бешинчидан. Бу борада мен мана шу фурсатдан фойдаланиб, кўпни кўрган, оғир мусибатлар, жабру жафо-

ларни бошидан кечирган биродар тожик халқига мурожаат қилмоқчиман.

Оғир синовлар, қонли фожиалар гирдобидан энди энди чиқаётган, уз юртида тинч ва осойишта ҳаёт урнатиш учун шунча куп қурбонлар берган, катта йуқотишга дучор бўлган халқ албатта мени тўғри тушунади, деб ишонаман. Ва менинг бугунги сузларимни узининг ички ишларига аралашиб деб қабул қилмайди, деб уйлайман.

Тожикистондаги фуқаролар уруши даврида, тожик халқининг энг оғир кунларида унга елкадош ва ҳамдари бўлиб, баҳоли қудрат ёрдам берган ён қушниси — узбек халқи бўлганини халқларимиз хотирасидан ҳеч ким, ҳеч қачон учира олмайди. Бугун сизу бизнинг душманларимиз Тожикистонда мавжуд бўлган вазиятдан фойдаланиб, уз кабиҳ ниятларини амалга ошириш йулида, аввало, икки халқни — узбек ва тожик халқини бир-бирига қарши қўйишга уринмоқда.

Бугун Тожикистоннинг шарқий ҳудудларидан узига паноҳ топган жангари галамислар — уларнинг миллати, дини ва эътиқодидан қатъий назар — бизнинг ҳаммамизнинг, уз юртида осойишталик ва ҳамкорлик урнатишга интилаётган барча-барчамизнинг ёвуз душманларимиздир.

Бу малъун кимсаларнинг жирканч ниятлари амалга ошишига, яъни уларнинг Тожикистон ҳудудида туриб, Узбекистон ва Қирғизистон минтақасига, бу ерда яшаётган халқларга нисбатан қупорувчилик қилишига, тажовуз ва босқинчилик утказишига, бегуноҳ инсонларнинг, азиз фарзандларимизнинг қони тукилишига асло йул қўймаслик керак.

Бундай утакетган хунрезлик, мутгаҳамликни узига касб қилиб олган бизнинг умумий душманларимизга Тожикистоннинг муқаддас заминида асло урин булмаслиги керак.

Бу газанда жангари тудаларга Тожикистонда туриб ҳомийлик қилаётган, уларга йул очиб бериб, керакли манзилга кузатиб қўяётган айрим калтабин мансабдорларнинг ҳам тўғри баҳосини бериб, жиловини тортиб қўйиш вақти келди.

Тожикистон заминига уя қуриб олган ёвуз илонларни, уларнинг қонхур раҳбарлари, дохий-раҳнамоларини даф этиш, бутунлай яксон қилиш билангина эл-юрт тинчлигини, халқларимизнинг асрлар буйи давом этиб келаётган дустлиги ва аҳиллигини сақлаб қолиш мумкин.

Мен бу борада икки тилда гаплашадиган, лекин аслида бир халқ булган узбек ва тожик халқларининг донишмандлиги, ҳушёрлиги ва азми шижоатига ишонаман.

Олтинчидан. Биз бугун диний шиорлар билан ниқобланган, гиёҳванд моддаларнинг ноқонуний савдосидан келаётган катта-катта маблағлар эвазига яшаётган халқаро террорчилик қанчалик хатарли экани ҳақида куп гапирамиз.

Бу халқаро террорчилар ва қупорувчиларни молиявий жиҳатдан таъминлаб турган, махсус тайёргарликдан утказаётган ва босқинчиликка йуллаётган халқаро марказлар ҳақида куп сўз юритамиз. Бу балога қарши қатъият билан курашиш зарурлиги тўғрисида ҳам қайта-қайта гапирамиз.

Узингиз бир уйлаб кулинг, азиз дустлар, биродарлар, бугунги кунда дунёда террорчилик хавфи ва унга қарши ҳамкорликда курашиш лозимлиги ҳақида сўз юритилмайдиган, катта ё кичик булсин, бирон-бир мамлакат, бирон-бир халқаро анжуман борми?

Бугунги кунда энг юксак минбарлардан янграётган аксарият нутқ ва маърузалар мана шундай даъват билан бошланиб, мана шундай даъват билан тугайди.

Лекин, афсус ва надоматлар булсинки, купинча иш умумий баёнотлардан нарига утмаяпти.

Айни пайтда халқаро террорчилик ва экстремизм марказлари миллионлаб тинч аҳолига ва бутун-бутун давлатларга улкан талафотлар келтирадиган ёвуз хатти-ҳаракатларини давом эттирмоқда.

Афгон муаммосини ҳал этишдек долзарб масаланинг на охири кўринади, бу борада на бир умид учқуни кўзга ташланади. Афғонистон бугунги кунда жинорий ҳаракатлар майдонига, халқаро террорчилик ва экстремизм учоғига, гиёҳванд моддалар етиштириладиган

асосий улкага айланиб қолди. Вазият борган сари кескинлашмоқда, ҳарбий ҳаракатларнинг минтақадаги бошқа мамлакатларга ҳам ёйилиши хавфи тобора кучаймоқда.

Бугунги кунда афгон можаросини фақат маҳаллий ва минтақавий миқёсдаги танглик деб уйлаган одам мутлақо хато қилади. Бу масала Афғонистондан олисда жойлашган бошқа ҳудудлар ва халқларнинг ҳам тинчлиги, осойишталигига таҳдид соладиган улкан миқёсдаги муаммога айланиб бормоқда.

Бугун ҳаммамизга бир ҳақиқат тобора аён булмоқда. Яъни Афғонистонда 20 йилдан ортиқ давом этиб келаётган урушнинг охири куринмаётганига, жафокаш афгон заминиди тинчлик урнатилмаётганига бу ерда дунёдаги кучли ва катта имкониятларга эга булган давлатларнинг стратегик ва геополитик манфаатлари туқнашаётгани бунга сабаб экани тобора аниқ булмоқда.

Эҳтимол, шунинг учун ҳам, афгон муаммосини ечиш билан боғлиқ ишлар кўплаб муҳокамалару турли санкциялар эълон қилишдан нарига утмаяпти.

Минтақамиздаги бугунги вазият амалда мана шундай булиб турибди. Бундай шароитда фақатгина узинга, уз кучинга ишониб яша, деган кўҳна ҳақиқатни қайта-қайта такрорлашга туғри келади.

Еттинчидан. Сизларга яхши маълумки, яқин кунларда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ушбу асрадаги сунги сессияси булиб утади. У «Мингйиллик саммити» деган жарангдор ном билан аталмоқда. Унда инсониятнинг XXI асра қандай кириб боришини муҳокама этиш кўзда тутилган.

Бу анжуманда халқаро ҳамжамият, биринчи галда, энг қудратли ва буюк давлатлар эътиборини Марказий Осиё тобора халқаро экстремистик ва террорчилик марказларининг ҳамла ва хуружлари остида қолаётганига, Афғонистонда давом этаётган уруш аввало унинг халқини ва бугун минтақамизни қийнаб келаётганига яна бир бор қаратиш учун имконият туғилади, деб уйлайман.

Шу нарсага алоҳида эътибор қаратиш зарур: токи Афғонистонда тинчлик булмас экан, токи у ерда уруш

давом этар экан, токи Афғонистон халқаро терроризм учоғи ва уни ён-атрофга тарқатувчи макон, гиёҳванд моддалар етиштириш, диний экстремизм ва жаҳолат-парастлик маркази булиб қолар экан, Марказий Осиё халқлари уз хавфсизлиги, тинчлиги ва фаровонлиги учун ҳеч қачон хотиржам була олмайди.

Қадрли ватандошлар!

Бугунги кунда Ўзбекистон Қуроли Кучлари томондан мамлакатимиз хавфсизлиги ва ҳудудий яхлитлигини таъминлаш юзасидан барча зарур чора-тадбирлар курилмоқда.

Қирғизистон ва Тожикистоннинг ҳарбий тузилмалари билан яқин ҳамкорликда Сурхондарё, Фарғона ва Ленинобод йуналишларида ва бошқа жойларда чегараларимизни мустаҳкамлаш, турли хавф-хатарларнинг олдини олиш бўйича тегишли ишлар амалга оширилмоқда.

Бугун шуни қатъий айтиш мумкинки, бизнинг махсус ҳарбий бўлинмаларимиз, чегара посбонлари, ички ишлар вазирлигининг аскарлари юртимизни ҳимоя қилиш, остонамизга ёвуз кучларни йулатмаслик, уларга муносиб зарба бериш ва йуқ қилиб ташлаш учун барча тегишли ишларни амалга оширмоқда.

Бу мақсадда чегара қушинларининг қушимча бўлинмалари тузилди, давлат чегараларимизни қуриқлаш тизимини янада мустаҳкамлашга қаратилган инженерлик ишлари бажарилмоқда. Чегара ҳудудларини текшириш ва тозалаш, ҳуқуқ-тартибот ва хавфсизликни мустаҳкамлаш юзасидан тегишли тадбирлар утказилмоқда, аҳоли ўртасида тушунтириш ишлари олиб борилмоқда.

Азиз юртдошлар!

Мен бугун яна бир бор бугун халқимизга, шу юрtdа яшайдиган барча инсонларга қарата айтмоқчиман: мана шундай синов пайтларида ҳар қандай халқ, ҳар қандай миллатнинг нималарга қодирлиги, қатъият ва иродаси яққол намоён булади.

Юрагида ути бор, ориятли баҳодирларимиз бугун ортимда Ватаним бор, эл-юртим, ота-онам, сеvimли ёрим бор, деб ёвга мардона зарба беришга тайёр булиб тургани барчаамизга куч-қувват бағишлаб, руҳимизни кутармоқда.

Бу юртнинг эгаси бор. Бу юртнинг эгаси — заҳматкаш, олийжаноб, купни курган, иродаси мустаҳкам, иймони бутун халқимиздир. Эгаси бор юрт ҳеч қачон душманга оёқ ости бўлмайди.

Бугун куп миллатли халқимиз халқаро террорчиларнинг ёвуз хатти-ҳаракатларига матбуотда, радио-телевидениеда, турли йигилишларда уз муносабатини билдирмоқда.

Менинг номимга келаётган куплаб хатлар, мурожатлар ва телеграммаларда ҳам одамларнинг бу разил кимсаларга қаратилган қахру газаби, нафрати яққол куриниб турибди.

Айниқса босқинчиларга қарши жанглarda азиз фарзандидан жудо булган матонатли бир онахоннинг: «Уғлимга берган оқ сутимга мингдан-минг розиман. Унинг ёш умри зое кетмади. Уғлим Ватанини, халқни ҳимоя қилиб жон фидо этди», деган юрак сузлари менга ниҳоятда чуқур таъсир қилди.

Оғир ва мусибатли дамларда ҳам узини йўқотмаган, иродаси букилмаган ана шундай ватандошларимизнинг сабр-бардоши, қатъияти олдида бош эгиб, ҳар қанча таъзим қилсак, улар билан ҳар қанча фахрлансак арзийди.

Бугун барчамиз уларга сабр-бардош тилаб, Худодан юртимизни уз паноҳида асрашини сураймиз.

Миллионлаб юртдошларимиз, аввало, ёшларимизнинг бу қонхўр тўдалардан қасос олишга тайёр тургани, халқимизнинг бақувват иродаси, сабр-матонати, иймон-этиқоди мустаҳкамлигидан далолат беради.

Яна ва яна бир бор айтмоқчиман: бундай халқни ҳеч қандай ёвуз куч енголмайди.

Буни бизнинг ганимларимиз етти пуштигача яхши англаб, миясига қуйиб олсин.

Сузимнинг ниҳоясида ҳаммангизни барчамиз учун энг улуг, энг азиз булган мустақиллигимизнинг тўққиз йиллик байрами билан чин қалбимдан самимий табриклайман. Хонадонларингизга тинчлик-тотувлик, ҳар бирингизга бахту саодат тилайман.

*Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлисининг учинчи сессиясида сўзланган нутқ,
2000 йил 30 август. 9-жилд, 70—98-бетлар*

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Қадрли дўстлар, азиз фарзандларим!

Аввало, юртимиз тинчлиги, мамлакатимиз мустақиллиги, осмонимиз мусаффолигини кўз қорачиғидек асрашга муносиб ҳисса қўшиб келаётган сиз, барча аскарару сержант, офицер ва генералларни ҳамда фахрийларни умумхалқ байрами — Ватан ҳимоячилари кунин билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Инсоният янги аср, янги минг йилликка қадам қўйди. Ҳар бир халқ, ҳар бир давлат ушбу асрда дунё ҳамжамиятида ўз муносиб ўрнини, ўз мавқеини эгаллашга интилиши табиий, албатта. Биз ҳам катта, ёруғ орзу-ниятлар билан янги минг йилликка кириб келдик.

Пировард мақсадимиз, истиқлолимизни аниқ ва равшан тасаввур этган ҳолда, халқимизга тинч ва фаровон ҳаётни таъминлаш ва ҳимоялаш, юксак маърифий-маданий салоҳиятга эга демократик ҳуқуқий давлат қуриш, жаҳоннинг илгор мамлакатлари орасида ўз нуфузимизга эга бўлишдир. Бундай эзгу мақсадларга буюк келажакка интилган халқгина эришади.

Ушбу ниятларнинг руёбга чиқиши учун биринчи навбатда Ватанимиз мустақиллигини, унинг хавфсизлигини ва барқарорлигини таъминлаш даркор. Чунки шу эркин, осуда ҳаётни қуролмайдиган, ҳасад ва фитна билан яшайдиган, зурвонлик билан ўз ҳукмронлигини ўрнатишга, эл-юрт тинчини бузишга уринадиган қора ниятли кучлар бизга таҳдид солиб тургани барчага аён бўлиши керак.

Юртимиз тинчлиги, бахтли келажagini асраш, уни ёвуз кучлардан ҳимоя қилишдек масъулиятли ва шарафли вазифа сизларнинг зиммангизга юклатилган.

Тарихдан маълумки, юртимиз бошига оғир, синовли кунлар тушганда унинг озодлиги, осойишталигини

ҳимоя қилишга қодир мард фарзандлари кукрагини қалқон қилиб ёвга қарши чиққан.

Азиз фарзандларим!

Сизлар Тумарис, Спитамен, Муқанна, Жалолоддин Мангуберди, Амир Темур каби довжорак, жасур, ватанпарвар буюк саркардаларнинг ворисисизлар. Уларнинг ҳаёт йули, қаҳрамонликлари барчамизни она юртимизнинг бегубор осмонини ва осуда ҳаётини қадрлашга, оналаримиз, опа-сингилларимиз, оиламиз бахт-саодатини, фарзандларимиз келажагини фидойилик билан ҳимоялашга даъват этади.

Бугун Ўзбекистон Қуролли Кучлари сафларида халқимиз олдидаги фарзандлик бурчини адо этаётган минглаб ботир углонларимиз бу ҳақиқатни юракдан ҳис этиб, уни ўз ҳаётларининг маъно-мазмуни деб билишлари барчамизга гурур ва ифтихор бахш этади.

Утган йили чегара ҳудудларимизда террорчи тудаларга қарши мардона жанг қилган, бу йулда жонини ҳам фидо этган қаҳрамон углонларимизнинг жасорати бунинг ёрқин далилидир.

Шундай мард ва иродали фарзандларни тарбиялаб вояга етказган ота-оналарга чин юракдан раҳматлар айтишни ўзимнинг шу давлат раҳбари сифатида бурчим деб биламан.

Бугунги кунда дунёдаги халқаро аҳвол, минтақамиздаги нотинч вазият армиямиз олдида янги ва янада масъулиятли вазифаларни қўймоқда. Бу Қуролли Кучларимизни тубдан ислоҳ этиш, барча зарур қурол-яроғ ва техника воситалари билан таъминланган, тезкор, жанговар қобилияти юқори, ихчам, юксак профессионал тайёргарликка эга булган армияни шакллантиришни тақозо этмоқда.

Бу ута муҳим ва долзарб вазифаларни амалга оширишда давлатимиз, халқимиз барча имкониятларини ишга солмоқда.

Ватанимизнинг муносиб ҳимоячилари булган ҳарбийларимиз галаба қўшинининг сони билан эмас, балки жангчининг мардлиги, ирода ва матонати, жанговар маҳорати билан қўлга киритилади, деган ҳикматни доимо ёдда тутишлари даркор.

Сизларни қутлуг шодиёна билан яна бир бор табриклар эканман, ҳар бирингизни бағримга босиб, барчангизга сиҳат-саломатлик, куч-ғайрат, жанговар фаолиятингизда муваффақиятлар, шахсий ҳаётингизда бахт ва омад тилайман.

Халқ сўзи, 2001 йил 13 январь

ТИНЧЛИК ВА БАРҚАРОРЛИКДАН БАРЧАМИЗ МАНФААТДОРМИЗ

Хавфсизлик соҳасидаги саъй-ҳаракатларимизни янада яхшироқ, чуқурроқ бирлаштириш зарурлиги ҳақида гапирганимизда, биз ҳозирги босқичда бир-бири билан узвий боғланиб ва бир-биридан мадад олиб турган халқаро терроризм ва нарқобизнес, образли қилиб айтганда, уч бошли разил газандага айланиб бормоқда ва Ўзбекистоннинг ҳам, Россиянинг ҳам миллий манфаатларига бевосита таҳдид, минтақага ва бутун дунё ҳам-жамиятига хавф-хатар солмоқда, деган ишончга асосланамиз.

Бундай хавф-хатарлар ортида пухта уюштирилган, бой молиявий ресурслар ва моддий-техникавий имкониятларга эга булган халқаро марказлар турибди.

Токи 20 йилдан купроқ вақтдан буён давом этиб келаётган афғон уруши тўхтатилмас экан, нафақат Марказий Осиё, балки бошқа минтақалар хавфсизлиги ҳам таҳлика остида қолаверади. Афғонистон бугунги кунда ҳамма турдаги террорчиларни тайёрлаш маконидир, ашаддий диний экстремизм босқинчилигининг маконидир, бутун дунёда етиштириладиган оғули героиннинг 70 фоизидан купроғини тарқатувчи маконидир.

Куп йиллар давомида БМТ шафелигида, шу жумладан, «6+2» гуруҳи доирасида утказиб келинган самарасиз музокаралар тажрибаси, фикримизча, бир нарсадан далолат беради: **Афғонистон теварагидаги турли сиёсий ўйинлар тўхтатилган, ён-атрофидаги мамлакатларгина эмас, аввало, дунёдаги энг катта давлатлар, ғарб афғон можароси маразли шиш бўлиб, унинг фасоди жуда тез орада уларга ҳам етиб бориб, ҳузур-ҳаловатларини бузишини тушуниб, англаб олган тақдирдагина Афғонистонда тинчлик ўрнатилади.**

Ўзбекистон, вужудга келаётган вазиятни ҳисобга олиб, Россия билан ҳарбий-техник соҳадаги, шунинг-

дек, бизнинг Қуролли Кучларимизни ислоҳ қилишдаги ҳамкорликни кенгайтиришга катта аҳамият беради.

Табиийки, биз ҳамкорликни умумэътироф этилган халқаро меъёрлардан келиб чиққан ҳолда, етказиб берилган барча маҳсулотларга келишилган шартларда ҳақ тулаш асосида олиб борамиз.

Шу билан бирга, биз башарти Россиянинг жанубий сарҳадларида душман кучлар ва оқимларнинг бостириб кириш ва хуруж қилиш хавфига ишончли тўсиқ қўйилса — бу нарса, аввало, Россиянинг ўз хавфсизлиги манфаатларига хизмат қилишини Россия томони англаб етишига умид қиламиз.

*Президент Ислom Каримовнинг
Россия Федерациясига ташрифи чоғида
Ўзбекистон делегацияси шарафига уюштирилган
расмий қабул маросимида сўзланган нутқ,
2001 йил 4 май, Москва.
10-жилд, 4—5-бетлар*

ОЛИЙ МАЖЛИС V СЕССИЯСИ ФОЙЕСИДА ЖУРНАЛИСТЛАР БИЛАН БЎЛГАН СУХБАТДАН

САВОЛ: Ҳозиргина сессияда мамлакатнинг 2000 йилга ва 2001 йилнинг биринчи чорагида мулжалланган бюджети муҳокама қилинди. Ҳозир Ўзбекистон мудофаага ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларини молиялашга қанча маблаг сарфламоқда ва шу идоралар ташқи душманларга зарба беришга тайёرمи?

ЖАВОБ: Илгари бу масалада сирларимиз бўлар эди, ҳозир сир йўқ. Бюджетимиз очиқ-ошкорадир, жумладан, Мудофаа вазирлиги, бошқа куч тузилмаларини сақлашга бюджетимизнинг саккиз фоизини ажратяпмиз, бу унчалик кўп эмас. Агар давлат бюджетининг умумий ҳажмидан келиб чиқсак, айтишим керакки, утган йилга нисбатан мудофаага ва куч вазирликларини сақлашга қилинадиган сарф-харажатлар кўпайганини кураимиз. Қуролли Кучларимиз ислоҳ қилинаётганидан хабардорсиз, ҳозир қурол-яроғ жуда қиммат эканлиги ҳам маълум. Масалан, Франция ёки Америкада ишлаб чиқарилган битта замонавий вертолёт 18—20 миллион доллар туради. Битта ана шундай вертолётни таъмирлаш ёки модернизациялаш 1—1,5 миллион долларга тушади. Булар айтишга осон. Замонавий қурол-яроғ ҳақида, шунчаки ўқ отиш қуроли эмас, балки замонавий қурол-яроғ тўғрисида гапирадиган бўлсак, буларнинг ҳаммаси жуда катта пул туради. Шу сабабли мудофаа соҳасидаги харажатларимиз кўпайиб бораётганига ажабланмаслик керак. Айни чоғда армиямиз қисқартирилмоқда, бу йил баҳорги чақириқда Мудофаа вазирлиги буйича 6000 киши қамроқ чақирилишини айтишим мумкин. Аммо, шу билан бирга, биз тузаётган чегара қўшинлари, махсус қўшинларга ёшларни чақириш маълум даражада кўпаймоқда. Биз бу қўшинларни МОБ — махсус операциялар батальони деб атай-

миз. Собик иттифоқ ҳудудидаги бирон мамлакатда бундай батальонлар тузилмаган. Биз ривожланган мамлакатлардан урнак оляпмиз. Улар ҳам бизга бекорга ёрдам бераётгани йўқ. Битта ана шундай батальонни асбоб-ускуна, қурол-яроғ билан таъминлаш ва шахсий таркибни тузишга катта маблаг керак бўлади. Аслида батальон фақат офицерлардан иборат, оддий аскарлар йўқ, офицерларнинг ҳаммаси шартнома асосида хизмат қилади. Биз ҳаракатчан, ихчам армия тузаяпмиз, бизга баҳайбат армия керак эмас. Мен шу минбарда туриб, биз мамлакатимиздан ташқарида жанг қилмоқчи эмаслигимизни доимо гапириб келдим. Армиямизни ислоҳ қилар эканмиз, аввало, бизга ким ва қайси томондан хавф солаётганини аниқлаб оламиз, модомики ўз чегараларимизни чинакамига ҳимоя қилмоқчи бўлсак, у ҳолда биз паст-баланд, унқир-чунқир жойларда ҳаракат қила оладиган, кураша оладиган ва сарҳадларимизни ҳимоя эта оладиган армияни вужудга келтиришимиз зарур. Утган йили Сурхондарёда содир бўлган воқеалар пайтида тоғдаги горларда, дараларда бутун бир дивизия яшириниб олиши мумкинлиги аниқланди. Мен буни ҳеч бир муболагасиз айтяпман. Бу тоғларга чиқиш учун икки-уч кун керак бўлади. Ана шу мулоҳазаларга асосланиб, мураккаб шароитда чегараларимизни ҳимоя қила оладиган армияни барпо этмоқдамиз.

Агар Фарғона водийси ҳақида гапирсак, айрим кимсалар Ўзбекистон чегараларни миналаштирмоқда, деган гапларни айтмоқда. Биринчидан, биз миналарни ўз ҳудудимизга жойлаштиряпмиз. Иккинчидан, чегара заставаларини қуриш мумкин бўлмаган, бориш қийин доvonларгагина миналар жойлаштиряпмиз. Масалан, тўрт километр баландликда застава жойлаштириш учун мутлақо шароит йўқ. Биз наркотик моддалар ташиладиган йулак булиб қолган дараларнигина миналаштиряпмиз. Сир эмас, утган йили юртимизга бостириб кирган кимсалар, айна наркойулак очиб олиш истагида эди. Диний ва бошқа турдаги шиорларнинг ҳаммаси — ниқоб, парда, холос.

Афғонистонда етиштирилаётган 70 фоиз оғу, героинни ташқарига чиқаришга уринмоқдалар. Модомики шундай экан, улар наркойулақлар доимо ишлаб туриши учун пулни аямайдилар. Шу сабабли асабий ҳолат, туғрироғи, кескин вазият вужудга келтирилмоқдаки, бундай шароитда наркотик моддаларни утказиб олиш осонроқ булади.

Айни вақтда радикал диний экстремизм, жангари ислом босқинчилиги ҳам борлигини тан олмоқ керак. У ерда минглаб ана шундай оқимлар бор. Бироқ буларнинг ҳаммаси, аслида, ниқобдан бошқа нарса эмас, ҳаммасининг негизида наркотик моддалар ётади. Бу жуда амалий, умуман олганда, жуда жун мақсад. Ана шу мақсадга Афғонистон билан чегарадош давлатлар худуди орқали эришмоқчи буладилар. Узингиз уйлаб кўринг, улар Хоруғ ва бошқа шаҳарлар, Тавилдара, Бадахшон орқали Қирғизистонга утиладиган йуллардан фойдаланмоқдалар.

Менда наркокуръерлар у ёқдан бу ёққа изғиб турган барча чегара нуқталари аниқ белгиланган харита бор. Наркокорчалон эса қаердадир, Лондондами ёки Парижда утирибди, унинг югурдаклари у ёқдан бу ёққа бориб келмоқда. Шу сабабли мазкур мулоҳазаларга асосланиб фикр юритадиган булсак, ҳозир биз худудимиз орқали доимий йулақлар ҳосил қилиш мақсадидаги уринишлар бундан кейин ҳам давом этиши мумкинлигини ҳисобга олишимиз, бунга қаршилиқ курсатишга шай туришимиз лозим.

Шундай савол беришим мумкин: утган йилги воқеалар такрорланадими, яна суқилиб киришадими? Мен фолбинлик қилмоқчи эмасман. Бултур булиб утган Минск учрашувиди МДХ давлатларининг барча бошлиқларига шу мазмундаги саволни бердим. Уша пайтда биз Қирғизистон ва Узбекистонга булган тажовуз билан боғлиқ хавф-хатарни эндигина бартараф қилган эдик. Ҳозир, 2001 йилди уша воқеалар яна такрорланишини айтмоқдалар. Мен бундай одамлардан: «Бу гапни қандай тушунмоқ керак, наҳотки сизлар шундай булишини жуда хоҳласангиз? Ёки аҳолини чўчитиб, Марказий Осиё худуди, Узбекистон, Қирғизистон, То-

жикистон ҳудуди қайноқ нуқта бўлиб қолади-ю, унинг теварагида ҳар қандай нохушликларни кутиш мумкин, деган фикрни қўзғаш мақсадидагина вазиятни кескинлаштиряпсизми? Шу тариқа хорижий инвесторлар йўлини тўсиб, жамиятни демократиялаш, иқтисодиёт, сиёсат соҳасидаги ислоҳотларга халақит бериш каби ҳодисалар бўлишини хоҳлайсизми?» деб сурамоқчиман. Бу жуда жиддий мавзу. Шунинг учун ҳам менинг Москвага ташрифим чоғида муҳокама қилинган дастлабки масалалардан бири бу ҳудудда осойишталик вазиятини вужудга келтириш билан боғлиқ эди. Яна бир бор айтаман, Марказий Осиё Россиянинг жанубий чегарасидир. Россия эса биз учун стратегик ҳамкор ҳисобланади. Биз каби ушбу давлат ҳам мазкур минтақада осойишталик бўлишидан ва одамлар нафақат бугунги кунга, келажакка ҳам комил ишонч билан қарай оладиган бўлишидан манфаатдордир.

*2001 йил 11 май.
9-жилд, 351—356-бетлар*

МАҚСАДИМИЗ — ТИНЧЛИК ВА БУНЁДКОРЛИК

Биз минтақамизда терроризм учоқларининг тугатилишидан манфаатдор эканлигимизни ҳисобга олган ҳолда, АҚШ томонидан халқаро терроризмга қарши кураш борасида режалаштирилаётган ҳаракатларга кумак беришимиз ва бутун маърифий дунё сафига қушилишимизни табиий, деб биламан.

Шу уринда савол тугилиши мумкин. Хуш, бизнинг берадиган кумак ва ёрдамимиз нимадан иборат булади? Албатта, бу оддий савол эмас, лекин бунга аниқ ва равшан жавоб беришимиз керак. Нега деганда, кўпни қурган халқимиз бизни нима кутаётганини, нимага тайёр булиб туришимиз лозимлигини билиши ва ўз фикрини билдириши даркор.

Уйлайманки, 1979 йили Совет Армияси Афғонистонга кириб, кескин уруш бошланиб кетган кунларни, яъни кечаги яқин тарихимизни халқимизнинг аксарият қисми билади ва унинг қандай оқибатларга олиб келганини ҳам, ана шу афғон можаросида эл-юртимиз қанча азоб ва уқубатлар чекканини, қанчалар қурбон берганини ҳеч қачон унутмайди.

Ва шу фикрни алоҳида ургу бериб айтмоқчиман — бундай қора кунларни бошимизга қайтаришни шу юрtdа яшаётган бирорта инсон хоҳламайди.

Шу ҳаракатлар оқибатида Афғонистон 20 йилдан буён нотинч булиб, фуқаролар уруши гирдобига тушиб қолганини ҳам ҳаммамиз яхши биламиз.

Шунинг учун, бугун биз бу масалада ҳар қандай қарор қабул қилишда, энг аввало, юртимизда тинчлик ва осойишталикни сақлашни асосий шарт деб, қўйишимиз даркор.

Иккинчидан, мамлакатимиз хавфсизлиги ва сарҳадларимиз дахлсизлигини сақлаш ва бу масала буйича тегишли кафолатга эга булишимиз керак.

Учинчидан, бугун атрофимиздаги вазият кескинлашиб бораётган экан, биз Қуролли Кучларимиз, армиямизнинг жанговар тайёргарлигини янада кучайтиришимиз, чегара қушинларимизнинг доимо огоҳ ва сергак бўлиб, руй бериши мумкин булган турли хил ҳолатларга қарши тайёр туришини, бир суз билан айтганда, сарҳадларимиз дахлсизлигини ҳар томонлама таъминлашимиз зарур.

Шу мақсадда қудратли давлатлар ва қушни мамлакатлар билан ҳамкорликни янада кучайтиришимиз, вазиятнинг ҳар қандай кескинлашувига тайёр бўлиб туришимиз лозим.

Кумак ва ҳамкорлик тўғрисида гапирганда, агар, шундай эҳтиёж туғилса, биз ҳаво ҳудудимиздан террорчиларга қарши курашда, хавфсизлик ва гуманитар мақсадларда фойдаланиш масаласини куриб чиқишга тайёр эканимиз барчага аён бўлиши керак.

*Халқ депутатлар Тошкент
шаҳар кенгашининг сессиясида
сўзланган нутқ,
2001 йил 26 сентябрь.
10-жилд, 108—109-бетлар*

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ БАЁНОТИ

Шу йил 11 сентябрь куни Америка Қўшма Штатларида содир этилган террорчилик ҳаракатлари оқибатида минтақамизда кескин вазият вужудга келди. Шу муносабат билан кейинги вақтда террорчи тудалар уя қуриб олган Афғонистон ва унинг атрофида бўлаётган воқеалар туғрисида оммавий ахборот воситаларида турли хабарлар берилмоқда.

Уларда асосли маълумотлар билан бир қаторда жуда кўп уйдирмалар, уйлаб чиқарилган сохта гаплар, бир-ёқлама қарашлар ҳам кўзга ташланмоқда. Бунга, аввало, ҳар қайси давлат, ҳар қайси сиёсий кучнинг ахборот майдонида ўз манфаатини кузлаб ҳаракат қилаётгани сабаб бўлмоқда.

Агар бу борада Россия телевидениеси ва оммавий ахборот воситалари тарқатаётган хабарларга қўлоқ соладиган бўлсак, Ўзбекистон Америка Қўшма Штатлари ва Ғарб давлатларининг қўролли кучларига ўз ҳудудидан жўй берди, эртага бу ҳарбий қисмлар ана шу базалардан ҳаракат бошлаб, Афғонистонга ҳужум қилади, деган гапларни эшитишимиз мумкин.

Куни кеча баъзи хорижий ахборот воситаларида Америка Қўшма Штатларининг тоғли ҳудудларда жанг қиладиган 10-ўқчи дивизияси қисмлари Ўзбекистон ҳудудига жўйлаштирилди ва уларнинг асосий мақсади Афғонистонга бостириб кириш, деган хабарлар тарқатилди. Ҳатто айрим оммавий ахборот воситалари компьютерлар ёрдамида ишланган суратларни намойиш этиб, уларни гўёки Ўзбекистоннинг аэродромлари деб курсатишга уринишмоқда.

Айниқса, Америка Қўшма Штатлари мудофаа вазири Дональд Рамсфельднинг Ўзбекистонга келиши му-

носабати билан хорижий матбуот воситаларида бир қанча тахминлар ва гаразли уйдирмалар пайдо булди.

Тарқатилаётган аксарият хабарларда, купинча бўхтондан иборат булган ахборот ва тахминларда, Америка Қушма Штатлари мудофаа вазирининг Миср, Уммон ва Саудия Қироллиги қаторида Ўзбекистонга ҳам ташриф буюришини худдики бизнинг орамизда пинҳона тузилаётган қандайдир шартномаларнинг далили деб кўрсатишга уринмоқдалар.

Америка Қушма Штатлари Президенти ва Буюк Британия Бош вазирининг Ўзбекистон Президенти билан телефон орқали булган мулоқотларини мана шу маъно-мазмунда талқин қилинаётгани ҳам бунинг исботидир.

Савол тугилади: бундай информатсион хуруж ва уйдирмаларни тарқатишдан кузда тутилган мақсад нима?

Биринчидан, бу ҳолни бизни курулмайдиған, мустақил сийсатимизни, узимизни уз кучимиз билан ҳимоя қилиш йулидаги ҳаракатларимизни қабул қила олмайдиған, ҳанузгача бизга эскича куз билан қараётган, Ўзбекистоннинг халқаро майдонда обруйи ортиб бораётганини куриб кайфияти бузилаётган кучларнинг гаразли интилиши, деб баҳолаш керак.

Иккинчидан, бундай информатсион хуруж замирида мана шу минтақада жойлашган давлатларнинг орасини бузиш, уларни бир-бирига қарама-қарши қўйиш ва узаро ишончини йуқотиш мақсадида қилинаётган игвогарлик ҳаракатларининг намоийшини куриш мумкин.

Энг ёмони, бу уйдирмалардан кузланган пинҳоний мақсад — минтақамизда яшаётган турли миллат ва динга мансуб одамларни таҳликага солиш, уларнинг юрагида гулгула ва ваҳима туғдириш, эртанги кунга булган ишончини йуқотишдан иборат.

Ҳақиқатан ҳам, одам ҳар куни мана шундай уйдирмаларни эшитаверса, беихтиёр хавотир ва ташвишга тушиши, узига узи тинчлигимиз, болаларимизнинг эртанги тақдири нима булади, деб савол бериши, безовта булиши — бу ҳам табиий бир ҳол.

Ачинарлиси шундаки, бизнинг матбуот ва телевидениемиз бу масала буйича халқимизга уз вақтида за-

рур ахборот ва тушунтириш беролмаяпти, оқибатда жамоатчилигимиз хорижий оммавий ахборот воситалари орқали тарқатилаётган маълумотларнинг ҳақиқий ёки сохталигини ажратишга қийналмоқда.

Матбуотимиз бундай мураккаб ҳолатларда ҳали тажрибаси етишмаслигини курсатмоқда.

Учинчидан, бу информацион хуруж ташкилотлари хоҳлайдими, йўқми, аввало, узининг мафкуравий ва худбинлик манфаатларини кузлаб терроризмга, XXI аср вабоси булмиш бу бало-қазога қарши кураш йўлида бирлашаётган кучларни, одамларни йўлдан огдириш, уларнинг орасига нифоқ солиш, бир-бирига нисбатан шубҳа туғдиришга уринмоқда.

Тўртинчидан, бугун яна шу нарса аён булмоқдаки, баъзи бир давлатлар ва сиёсий кучлар террорчи гуруҳларга, умуман терроризмга қарши курашиш ҳаракатига қўшилиш ҳақида ҳамда узининг бутун имконият ва кучларини сафарбар қилишга тайёр эканини кўпроқ сузда ва баланд-парвоз баёнотларда билдирмоқдалар. Амалда эса, афсуски, бу ўта муҳим, барча халқлар ва минтақаларнинг ҳаёт-мамотини ҳал қилувчи масала атрофида сиёсий уйинларга ва савдоларга берилиб кетмоқдалар.

Очиқ айтадиган булсак, айрим сиёсатчилар ва давлат арбобларининг ташвиши бошқа масала ечими билан банд. Яъни эртага Афғонистонда ҳокимият тепасига келадиган янги ҳукумат қандай кучлар ва қайси давлатларнинг таъсири кўпроқ булади, деган саволлар, ташвишлар билан овора.

Албатта, ҳаммамиз тушунамизки, Америка Қўшма Штатларида содир этилган ваҳшиёна, мудҳиш террорчилик ҳужумларидан кейин дунёдаги вазият кескин узгариб бормоқда.

Америка ҳукумати терроризмни таг-томири билан йўқ қилиш, дуненинг қайси бурчагига булмасин, бундай кучларни қўллаб-қувватлаётган, уларни маблағ, қурол-яроғ, бузгунчи мафкура билан таъминлаётган, кўпуровчилик, босқинчилик ҳаракатларини амалга ошириш учун жойларга жўнатаётган ёвуз ниятли марказларга қарши аёвсиз кураш эълон қилди.

Бугун барчамизга оддий бир ҳақиқат аён бўлиши керак: бутун инсониятга катта таҳдид солиб турган бу иллатга барҳам бериш борасидаги курашдан ҳеч ким, ҳеч қайси давлат четда қолмаслиги табиий.

Жаҳондаги 100 дан ортиқ давлатнинг мазкур масала бўйича уз фикри ва қатъий позициясини баён қилгани ҳам бу ҳақиқатни тасдиқлайди.

Бугун терроризмга қарши ташкил қилинаётган коалиция сафига, узининг сиёсий тузуми ва қарашларидан қатъи назар, турли давлатлар, шу жумладан барча етакчи араб ва мусулмон мамлакатлари қўшилаётган эътиборга сазовордир.

Бундай кучлар ва давлатларни бирлаштираётган халқаро ҳамжамиятнинг қатъиятлиги тобора мустаҳкамланиб, бу кураш, бу ҳаракат охиригача олиб борилишига ҳеч қандай шубҳа қолмаяпти.

Қудратли давлатлар, хусусан, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия раҳбарлари бу кураш асло ислом давлатларига, ислом динига, Афғонистон халқи ёки «Толибон» ҳаракатига қарши қаратилмаганини, унинг асл мақсади мудҳиш террор машинасини бутун дунёда йўқ қилишдан иборат эканини алоҳида таъкидламоқда.

Улар бизнинг мақсадимиз миллионлаб бегуноҳ инсонларнинг бошига кулфат солаётган террор балосини жамият ҳаётидан, дунё халқлари ҳаётидан учириб ташлашдан иборат, деб такрор-такрор айтмоқда.

Куни кеча Америка Қўшма Штатлари Президенти томонидан имзоланган фармон бўйича фақатгина Афғонистоннинг жафокаш халқига моддий, аввало, озиқ-овқат ёрдами курсатиш мақсадида 320 миллион доллар ажратилаётганининг узи терроризмга қарши бошланаётган кураш афғон халқига, унинг манфаатига қарши эмаслигининг яққол намоёни деб қабул қилишга асос бўлади.

Албатта, барчани қизиқтираётган масала — бу воқеаларга Ўзбекистоннинг муносабати қандай, бу курашда Ўзбекистоннинг урни ва ҳиссаси нимадан иборат бўлади, деган савол бўлиши табиийдир.

Аввало, шуни айтишим керакки, терроризмнинг даҳшатли оқибатларини Ўзбекистон халқи, бу ерда яшаётган инсонлар бевосита уз ҳаёти, уз тақдири мисолида яхши билади. Агар 11 сентябрь воқеалари куп давлатлар ва халқларнинг кузини очиб берган бўлса, биз терроризм деган разил кучнинг даҳшатли башараси билан уз ҳаётимизда олдинроқ дуч келганмиз.

Халқимиз терроризмдан қанча жафо чеккани, ун гулидан бир гули очилмаган, ҳаётдан орзу-умиди куп булган не-не навқирон ёшларимиз ҳалок булганини биз унутишимиз мумкинми?

Андижон ва Наманган вилоятида жангари тудалар содир этган қотилликларни унутиб бўладими?

Ёки кейинги икки-уч йил мобайнида чегарамиздан утиб, Сурхондарё ва Тошкент вилоятларининг тоғли ҳудудларига бостириб кирган террорчи гуруҳларнинг кўпурувчилик ҳаракатларини, уларнинг ойлар давомида халқимизнинг тинч ҳаётини безовта қилганини, қанча-қанча бегуноҳ одамларимизнинг умрига зомин булганини эсдан чиқара оламизми?

Бу босқинчи тудаларнинг асосий даромад манбаларидан бири булган наркотик моддалар туфайли бутун дунёда минг минглаб ёш инсонларнинг умри хазон бўлаётганига бефарқ қараб бўладими?

Биз, одатда, аҳолининг тинч-осойишта ҳаётини, оналар, аёлларимиз ва болаларимизни асраб-авайлаш мақсадида мана шундай жангари тудалар, уларнинг қабих кирдикорлари билан боглиқ куп маълумотларни доим ҳам ошкор этолмаймиз.

Лекин мен фақатгина бугун эмас, олдиндан ҳам — давлат раҳбари булганимдан бери ҳамюртларимизга қарата, эй ватандошларим, огоҳ булинглар, терроризм хатари, бу қора куч бошимизда бало-қазо булиб, узининг манфур ниятларига етиш учун қурол ва куч тушлаб, ханжарини ишга солишга ҳар лаҳзада шай турибди, деб даъват этиб келганимни, бу даҳшатли куч остонамиз олдида турганини бугун ҳам такрор-такрор айтишни уз бурчим деб биламан.

Модомики, ён-атрофимизда мана шундай хавф-хатар мавжуд экан, биз Ватанимиз мустақиллигини, хал-

қимизнинг омонлигини сақлаш учун барча зарур чораларни кураётганимизни ҳам айтиб утмоқчиман.

Биз бу йил ёз ойларида Сариосиёда Қуролли Кучларимизнинг ҳарбий машқларини утказдик. Чунки бугун сарҳадларимизда, тун зулматидан фойдаланиб, бизга пинҳона зарба бериш ниятида изғиб юрган ёвуз кучлар борлигидан хабардормиз.

Бугун «Толибон» биқинидан паноҳ топиб, Мозори Шариф ёки Тоҳарда, Қундуз ёки Қобулда, Қандаҳор ёки Шибирғонда буладими, ҳарбий лагерларда одамқушликни касб қилиб, Ҳайратон купригининг нариги томонида бизга узининг жирканч башарасини курсатиб, тиш қайраб турган ана шундай террорчи газандаларнинг уяси борлиги биз учун сир эмас.

Ашаддий террорчи Жума Намангоний «Толибон» армиясининг қумондонларидан бири бўлиб юргани, Шимолий Афғонистон иттифоқиға қарши уруш олиб бораётган кучлар таркибида Урта Осиёдан чиққан 400 та жангари иштирок этаётгани ҳам куп нарсани англамайдимиз ?

Шулардан хулоса қилиб айтсак, Ўзбекистонни уз танлаган йўлидан қайтариш, халқимизнинг тинч-осойишта ҳаётини издан чиқаришни узининг асосий мақсади қилиб олган бу мудҳиш кучларнинг хатти-ҳаракатлари уларнинг орқасида турган экстремистик марказлар томонидан берилаётган ёрдамға боғлиқ экани бизға яхши аён.

Узимизға бир тасаввур қилиб кўрайлик. Эртаға Афғонистонда мана шу ёвуз кучлар устун келса, улар Ўзбекистонға ҳужум қилиши ҳақида кимда қандай шубҳа бўлиши мумкин?

Бу савол шу муқаддас заминимизда яшаётган ҳар бир инсон олдида кўнгаланг бўлиши ва ҳар бир одам унга уз ақлини ишлатиб, виждонан жавоб бериши керак.

Мана энди фараз қилайлик: эртаға юртимизға қарши босқинчилик хуружи бошланса, биз бу бало-қазони баргараф этиш учун кимдан, қаердан кумак ва ғимоя топишимиз мумкин?

Ҳеч шубҳасиз, биз аввало, ўз кучимизга, ўз Қуролли Кучларимизга, халқимизнинг иймон-этиқодига ва қатъиятига суянишимиз даркор. Бугун мен Президент сифатида халқимизнинг очиқ чеҳрасига қараб, ҳаммамизга даҳлдор бўлган ана шу ҳақиқатни такрор айтмоқчиман: биз энг аввало, ўз кучимизга таянишимиз керак.

Лекин бизга қарши бўлган террорчи тудалар орқасида катта имкониятлар, катта куч ва маблағга эга бўлган марказлар турса, баъзи давлатлар уларга пинҳона ёрдам кўрсатса, бу оқим ҳеч тухтамаса, бундай уюшган ваҳший кучларга биз бир узимиз қарши туришимиз оғир бўлмайdimи?

Узингиз уйланг, қачонгача бу офатга ёлғиз узимиз қарши туришимиз мумкин?

Бунинг устига, оғир бўлса ҳам айтаман, қачонгача бундай ёвуз таҳдид остонамиз олдида, бошимиз устида бало-қазо бўлиб туради? Бу кураш йўлида яна қанча қурбон беришимиз керак? Халқимиз учун эркин ва фаровон ҳаёт қуришга қаратилиши лозим бўлган яна қанча-қанча маблағ ва ресурсларимизни ана шу курашга сарфлашимиз лозим?

Бу саволлар табиий, албатта.

Шунинг учун ҳам халқаро терроризмга қарши курашда қатъият билдираётган, бу йўлда собитлик билан ҳаракат қилаётган давлатлар сафига қўшилишимиз, хавфсизлик, чегараларимиз даҳлсизлиги борасида уларнинг кафолатини олишимиз, кумагига таянишимиз зарурлиги барчамиз учун аён бўлиши керак.

Ёки дунё ҳамжамияти, жаҳондаги барча соғлом кучлар бу разил оқимга қарши курашаётган, терроризмни тағ-томири билан қўпориб ташлашга тайёр эканини билдираётган бир пайтда, Ўзбекистон, йўқ, бу бизнинг ишимиз эмас, бизни тинч қўйинг, деган сиёсат билан чиқса, жаҳон майдонида бошқалар буни қандай тушунади?

Яъни, биз — терроризм офатидан энг катта зарар кураётган, унинг тобора кучайиб, доимий хавфга айланиб бораётган мудҳиш таъсирини ўз ҳаётида сезиб яшаётган мамлакат сифатида бу бало-қазога қарши кураш

эълон қилган дунё ҳамжамияти, қудратли давлатлар билан бирга булишимиз табиий ҳол эмасми?

Акс ҳолда, вақти келиб, биз халқаро терроризм қаршисида, Ўзбекистондан қочган жиноятчи кимсалар ва уларнинг ортидаги экстремистик марказлардан куч олаётган ҳаракатлар қаршисида елгиз булиб қолмаймизми? Ва бундай пайтда ким бизнинг овозимизга, даъватимизга қулоқ солади?

Бу ҳам биз жавоб топишимиз шарт бўлган мураккаб савол.

Икки-уч йилдирки, халқимиз террорчи газандаларнинг жабрини тортиб келяпти, уларга қарши курашда қанча фарзандларимиз қурбон бўлди. Мана шундай оғир дамларда ким бизга ёрдам берапти? Ёрдам у еқда турсин, узини «Ўзбекистон исломий ҳаракати» деб атайдиган босқинчи туда билан сиёсий «уйин» қилаётган айрим катта давлатлар ва кучлар пайдо булганини ҳам куриб турибмиз.

Ҳозир бу ҳақда гапириб утиришнинг ўрни эмас, лекин ҳақиқий вазият, ҳақиқий аҳвол шундай.

Бугун мен Америка Қушма Штатлари раҳбарияти, бу давлатнинг расмий вакиллари билан халқаро террорчиликка қарши биргаликда курашиш бўйича музокаралар олиб бораётганимиз ҳақида очиқ маълумот беришим керак.

Ҳақиқатан ҳам, ҳозирги кунда шундай мулоқотлар бўляпти. Буни ҳеч ким инкор этмайди. Лекин ҳали бу масалада бирон-бир ҳужжат имзолангани йўқ.

Ҳозирги кунда ана шундай ҳамкорликка асос буладиган ҳуқуқий ҳужжат устида иш олиб боряпмиз. Бу ҳужжатларда узаро мажбуриятлар, шу билан бирга, узаро кафолатлар ҳам аниқ булиши шарт.

Шуни таъкидлаш керакки, бизнинг бу масала бўйича принципиал ёндашувимиз Америка Қушма Штатлари Президенти Буш жаноблари билан телефонда булган мулоқотда, мудофаа вазири жаноб Рамсфельд билан булган бугунги суҳбатда аниқ баён этилди.

Яъни, бизнинг позициямиз қуйидагича:

1. Мамлакатимиз ҳаво ҳудудини Америка Қушма Штатларининг ҳарбий ҳаво кучлари учун очиб бериш.

2. Ҳар икки мамлакат хавфсизлик идоралари урта-сида узаро маълумот ва ахборот алмашувини йўлга қўйиш.

3. Ўзбекистон ҳудудида жойлашган битта ҳарбий аэродромга Америка Қўшма Штатларининг транспорт самолёт ва вертолётлари қўниши учун рухсат этиш. Бу самолёт ва вертолётларга хизмат кўрсатадиган америкалик мутахассислар, техник ходимлар фаолияти учун тегишли шароит яратиб бериш. Биз бу аэродромни бутунлай уларнинг ихтиёрига бераётганимиз йўқ. У ерда узимизнинг ҳарбий самолётларимиз ҳам қолаверади.

4. Америка Қўшма Штатларининг бу самолёт ва вертолётларидан фақат қидирув-қўтқарув ишларини амалга ошириш ва гуманитар мақсадларда фойдаланилади. Улар оз сонли булиб, фақат транспорт — юк ташийдиган самолёт ва вертолётлардир.

Шунингдек, биз иккита муҳим масала буйича уз принципиал қарашимизни баён этамиз:

1. Бизнинг ҳудудимиздан Афғонистонга қарши ердан жанговар операциялар амалга оширилишига йўл қўйилмайди.

2. Бизнинг ҳудудимиздан Афғонистонга қарши бомбали ҳужум операциялари амалга оширилишига розилик берилмайди.

Халқаро терроризмга қарши курашда иштирок этиш борасидаги бизнинг позициямиз ана шундан иборат.

Уйлайманки, бундай ёндашув давлатимиз манфаатларига ва халқаро ҳуқуқ мезонларига мос келади.

*2001 йил 5 октябрь.
10-жилд, 111—119-бетлар*

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Азиз дустлар!

Авваламбор, сиз оддий аскар ва сержантларни, офицер ва генералларни, хизматчилар ва уруш фахрийларини, барчангизни шонли байрам — Ватан ҳимоячилари кунини ҳамда Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганининг ун йиллиги муносабати билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Ун йил миллий давлатчиликни тиклаш, унинг асосий идораларини шакллантириш учун тарихан жуда қисқа муддатдир. Лекин ана шу қисқа вақт мобайнида Ўзбекистонда, бир томондан, асрлар давомида яшаб келган кўҳна анъаналаримизга, аجدодларимизнинг орзу-умидларига мос, иккинчи томондан эса, бутунги куннинг энг юксак талабларига, давлат ва жамият қурилиши соҳасидаги энг замонавий мезонларга мувофиқ булган давлатчиликнинг демократик асосларини яратиш ва ривожлантириш, фуқаролик жамиятини шакллантириш борасида кенг миқёсидаги улкан ишлар амалга оширилди.

Энг замонавий талаб ва андозаларга жавоб бера оладиган Қуролли Кучларимизнинг барпо этилиши, халқимизнинг том маънодаги фахр-ифтихорига айланган миллий армиямизнинг вужудга келиши давлатчилигимизнинг шаклланиш жараёнида ҳал этилган энг муҳим вазифалардан бири булди.

Қуролли Кучларимизни ташкил этиш масаласи мамлакатимиз хавфсизлигига таҳдид солиб турган турли хатарларни, биринчи навбатда, Марказий Осиё минтақасидаги амалда мумкин булган ҳарбий ҳаракатлар майдонининг узига хос хусусиятларини, шунингдек, жанговар операцияларнинг йўналиши ва характерини ҳисобга олган ҳолда ҳал этилмоқда. Биз уз олдимизга қўйган бош вазифа — сон жиҳатдан унча катта булмаган, за-

монавий қурол-яроғ ва техника билан қуролланган армияни, жанговар ҳаракатлар олиб боришнинг энг самарали усулларини эгаллаган ва ҳар қандай босқинчи кучларга қарши туришга ва зарба беришга қодир булган тезкор, ҳар томонлама ўзига суянган ва таъминланган қисмлар яратишдан иборатдир.

Қуролли Кучларимизни, жумладан, Мудофаа вазирлиги ва чегара қўшинлари, Ички ишлар вазирлиги ва Миллий хавфсизлик хизматининг махсус қисмларини замонавий талаблар асосида янгитдан қуриш ва модернизация қилиш борасида аниқ мақсадларни кузлаб қатъият ва изчиллик билан бугун олиб борилаётган кенг куламли ишларимиз айнан шу муддаоларга эришиш учун қаратилган.

Ҳарбий хизматчиларни тайёрлашнинг мутлақо янги шакллари — сержантлик мактаблари ташкил қилиш, Қуролли Кучларнинг янгича таркибини ташкил этиш, махсус операцияларни амалга оширувчи кучлар батальонлари тузиш, компьютер ва замонавий услублар асосида моделлаштириш жараёнларини ўз ичига олган янги тақлим усуллари жорий этилмоқда.

Буларнинг барчаси дунёдаги етакчи армиялар ҳамда Қуролли Кучларнинг қурилиши ва таркибий тузилишини, жанговар ҳаракатлар олиб боришнинг замонавий усулларини, ҳарбий фан ютуқларини ва, шунингдек, НАТОнинг «Тинчлик йулида ҳамкорлик» дастури доирасида утказилаётган биргаликдаги ўқув машқлари ва ҳамкорлиги жараёнида орттирилган тажрибаларни ҳар томонлама чуқур урганиш асосида амалга оширилмоқда.

Буларнинг барчаси аввало ягона мақсадга қаратилган: бизнинг армиямиз ҳозирги мураккаб шароитда Ватанимиз сарҳадлари дахлсизлигини, халқимизнинг тинч ва осойишта ҳаётини ҳимоя қилибгина қолмай, айти пайтда у ёшларимиз учун ватанпарварлик, юртга садоқат билан хизмат қилиш мактаби, ҳар бир ҳарбий хизматчи қалбида — у офицер, сержант ёки оддий аскар буладими — бундан қатъий назар, мустаҳкам ирода, юксак инсоний фазилатларни тарбиялаш, уларнинг ақлий ва интеллектуал қобилиятларини ривожланти-

риш, амалий касб куникмаларини такомиллаштириш ва жисмоний товланиш мактаби бўлсин.

Энг муҳими, бизнинг армиямизда ҳарбий хизмат қиладиган ҳар бир ёш углон ўз халқига керак эканини, унинг жанговар меҳнати Ватан учун зарурлигини, унга давлат ва жамият томонидан фақат сузда эмас, балки амалда ҳам ғамхўрлик кўрсатилишини доимо сезиб туриши, ҳар бир қадамида ҳис этиб туриши даркор. Бугунги кунда бу энг қуйи бугиндан тортиб, энг юқори ҳокимият идораларигача — барча давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг гоят муҳим вазифаси, керак бўлса, муқаддас бурчидир.

Биз Қуролли Кучларимизда ана шундай шарт-шароитларни ярата олсаккина, унинг сафларида хизмат қилиш мақсадида ҳаётга катта умидлар билан қадам қўяётган ёшлар учун шон-шараф ишига айланади.

Азиз ватандошларим!

Бугун биз муракаб бир даврни бошдан кечирмоқдамиз. Жаҳонда терроризм, ашаддий жангарлик, нарко-бизнес хуружи каби бало-қазоларнинг энг муқаддас неъмат бўлмиш инсон ҳаётига тажовузи ҳамон сезилиб турибди. 11 сентябрь фожиалари ва Афғонистонда аксилтеррористик ҳаракатлар олиб борилиши натижасида Марказий Осиёда, бевосита бизнинг чегараларимизда сиёсий-ҳарбий вазият узгармоқда, дунёнинг сиёсий харитасида кучларнинг янгича тақсимланиши рўй бермоқда.

Буларнинг барчаси давлатимиздан, жамиятимиздан, Қуролли Кучларимиздан ҳушёрликни янада оширишни, армиямизнинг жанговарлик қудратини ҳар томонлама юксалтиришни тақозо этади. У ҳар қандай вазиятда ҳар қандай агрессорга — қандай шакл ва қиёфада бош курсатмасин — муносиб зарба беришга қодир бўлмоғи зарур.

Бугун бирон-бир куч бизнинг мустақиллигимизга, хавфсизлигимизга халқимизнинг тинчлигига тажовуз қилмоқчи бўлса, шуни билиб қўйсинки, қудратли армиямизнинг қақшатқич зарбасига учраши муқаррар.

Бунинг ягона кафолати — армиямизнинг жанговар тайёргарлигини ошириш, уни тубдан модернизация

қилиш, энг замонавий қурол-аслаҳа билан таъминлашдан иборатдир. Бизнинг барча саъй-ҳаракатларимиз фақат бир мақсадга қаратилиши даркор, яъни Қуроли Қучларимиз замон уларнинг олдига қуяётган ҳар қандай вазифани бажаришга муносиб бўлсин.

Азиз мард ўғлонларим!

Мана шу қутлуг байрам кунида мен сизларга — барча ҳарбий хизматчиларга, аскарларимиз, офицер ва генералларимизга мурожат қилмоқчиман. Барчангиз меҳрибон ота-оналарингиз, опа-сингилларингиз, ака-укаларингизнинг сизга билдирган буюк ишончи, улуғ аجدодларимиз хотирасига, биз яшаётган даврга муносиб бўлинг.

Сизларни яна бир бор Ватан ҳимоячилари куни билан, Қуроли Қучларимиз ташкил этилганининг ун йиллиги билан чин қалбимдан муборакбод этаман.

Халқ сўзи, 2002 йил 12 январь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ АМЕРИКА ҚЎШМА ШТАТЛАРИГА РАСМИЙ ТАШРИФИ НИҲОЯСИДА ЖУРНАЛИСТЛАРГА БЕРГАН ИНТЕРВЬЮСИДАН

АҚШ Мудофаа вазири жаноб Дональд Рамсфельд билан ҳарбий ва ҳарбий-техник ҳамкорликни янада кучайтириш масалалари муҳокама қилинди. Бизнинг армиямизни, Қуролли Кучларимизни ислоҳ қилиш, унинг жанговар қудратини янги, юқори даражага кўтариш жуда мураккаб, оғир, бир йилда битадиган иш эмас. Мен армиямизни, Қуролли Кучларимизни мутлақо янги тарзда ташкил этиш ҳақида куп гапирганман ва бугун, шу фурсатдан фойдаланиб, яна айтмоқчиман, бизга шундай армия, шундай Қуролли Кучлар керакки, у ҳар қандай шароитда ҳам халқимиз тинчлигини таъминлай оладиган бўлсин. Кимки бизга бошқача кўз билан қарайдиган бўлса, чегараларимизни бузишга уринмоқчи бўлса, бизнинг Қуролли Кучларимиз қандай куч ва қудратга эга эканини билсин, баъзи ёвуз ниятларидан қайтсин, деб ўз вақтида огоҳлантириб қўйяпмиз.

Биз уч йилдан бери мана шундай ислохотни олиб боряпмиз, Америка Қўшма Штатлари бу оғир масалани ечишда бизга ёрдам беряпти. Керак бўлса, Америка Мудофаа вазирлиги эртага бу кумакларни янада кучайтириши ҳам мумкин. 2002 йилда Америка Қўшма Штатлари армиямизни ислоҳ қилишда, унинг ихчам, лекин жанговар бўлиб, энг замонавий қурол-яроғлар билан таъминланишида, йигитларимизга энг замонавий билим бериш, уларнинг интеллектуал савиясини оширишда ёрдам курсатишга тайёр. Менинг мақсадим — бизнинг армиямиз фақат қурол билан, фақат жисмоний куч билан эмас, балки маънавий, ақлий етуклик билан кучли бўлсин, ватанпарварлик мактаби, йигит-

ларнинг камолотга эришиш учоғи булсин. Токи бола-ларимиз армияда ҳавас билан хизмат қиладиган булсин. Агар ёшларимиз комилликка интилиб, ҳарбий бу-лиш — менинг касбим деб ҳисобласа, бу энг обрули, энг фахрли касб деб қараса, узини фидоийлик билан Ватанга бағишласа, йигитларнинг сараси булиб етиш-са, мен энг катта орзуимга эришган буламан.

Армия қачон кучли булади? Армия замонавий қуrol-ланган булиши билан бирга, узининг кучига ишонган, нима учун хизмат қилаётганини англаган аскарлари билан ҳам кучли булади. Ҳар бир аскар ва офицер мен нима учун хизмат қиляпман, мақсадим, муддаоим нима деб, узига савол берса, ватанпарварликни сузда эмас, амалда кўрсатса, бутун ҳаракатини, бутун вужудини шунга қаратса, Ватанимни ҳимоя қилишга, Ватаним-нинг озодлиги, эркинлиги, дахлсизлигини ҳимоя этишга ҳаётимни бағишладим, бу йўлда ҳамма нарсага тайёр-ман, деган ишонч билан ҳаракат қилсагина, бу ҳақиқий замонавий армия булади. Мана шу ҳақиқий чиниқиш ва мардлик мактаби булади.

Мана сержантлар мактабларига катта аҳамият бера-япмиз. Чунки, биз сержант деганда, энди погонининг устида уч-туртга белгилари булган кичик командирни эмас, ҳамма жиҳатдан етук булган шахсни тушунамиз. Сержант бугунги кунда бутун армиянинг шахсий тар-кибини бугинма-бугин мустаҳкам ташкил этадиган, унинг қудратини ва маҳоратини ҳар томонлама оши-ришга хизмат қиладиган ҳам мураббий, ҳам командир булиши керак. Унинг интеллектуал даражаси, ақлий савияси, билими шунчалик юқори булиши керакки, у олдимизга қўйган янги-янги мақсадларимизга эришишда асосий таянч, асосий суянч булиши керак. Яъни кеча-ги сержант билан бугунги сержантимиз бир-биридан мутлақо фарқ қилиши лозим.

Биз яқинда бешта сержантлар мактабини ташкил қилдик. Бизни кувонтирган нарса шу булдики, бу мак-табларга олий даражада тайёргарлик курган, ҳатто олий ўқув юртини битирган ёшлар қиряпти экан.

Аллоҳ таолога минг қатла шукрки, бизнинг имко-ниятларимизни, йўлимизни очиб беряпти. Мана энди

армиямиз мутлақо бошқача булади. Сержант булиш учун олий ўқув юртини битирувчилар ҳам ўқишга кираётган экан, демак, улар ўзининг келажак касбини танлаяпти, ўзини шу касбга бағишламоқчи.

Яна тақрор айтаман, бизнинг армиямиз шундай шароитга эга булиши керакки, болалар ҳавас билан хизмат қиладиган бўлсин, улар ҳордиқ чиқарадими, овқатланадими, кино кўрадими, китоб ўқийдими, хуллас, уларнинг барча интилишлари учун зарур шароит яратиб беришимиз керак, шунга эришишимиз керак. Бунга қанча вақт кераклигини мен ҳозир аниқ айтолмайман. Лекин биз шу марраларга етиб борамиз, албатта.

Мен битта рақамни айтмоқчиман, 2002 йилда биз шу ислохотларни амалга ошириш, армиямиз учун зарур шароит яратиб бериш мақсадида 43 миллион АҚШ доллари миқдорида ёрдам оляпмиз. Бу, айтайлик, расмий молиявий ёрдам. Бундан ташқари, болаларимизнинг ўқув юртларида тайёргарлик куриши, маҳоратини оширишига ҳам ёрдам беришди. Масалан, Қуролли Кучлар академиясида янги-янги турдаги билимларни ургатиш, курсантларимизга замонавий услубда тарбия бериш масалаларига кумаклашиш ҳам биз учун ўта муҳим аҳамиятга эга. Жаноб Дональд Рамсфельд билан учрашганимизда мана шу масалалар куриб чиқилди ва, ўйлайманки, биз туғри йул тутдик. Бизларга мана шундай армия керак ва шундай армияни биз албатта тузамиз.

*2002 йил 14 март.
10-жилд, 288—291-бетлар*

БИЗ ДУНЁДА ҲЕЧ КИМДАН КАМ БЎЛМАГАН ЖАМИЯТ ҚУРАМИЗ

*Президент И.А. Каримовнинг Олий Мажлиснинг
8-сессияси танаффус пайтида маҳаллий ва хорижий
мухбирларнинг саволларига берган жавобларидан*

«Коммерсант» газетаси, Россия (Ю.Черногаев):

— Ислом Абдуганиевич, шартномага кура америкаликлар Хонободдаги уз ҳаракатларини Узбекистон томони билан қай даражада келишган ҳолда олиб боришлари зарур? Гап шундаки, бу ерда муайян фаоллик кузатилмоқда.

Ислом Каримов:

— Узбекистон, хусусан, Қашқадарё вилояти ҳудудида жойлашган Хонободдаги Америка ҳарбийларининг фаоллиги ошганлиги ҳақида шуни айтишим мумкинки, уларнинг миқдори зарра ҳам ортгани йўқ. Уларнинг сони 1500 кишигача булиши мумкинлиги келишиб олинган. Агар Қуролли Кучларнинг сони ортмаса, инфраструктураси кенгаймаса, қандай фаол ҳаракатлар ҳақида суз булиши мумкин?

Бошқа жиҳатдан қараганда, Хонободда чиндан ҳам фаоллик бор. Чунки ундан фақат Америка самолётлари эмас, балки антитеррористик коалицияга кирган бошқа давлатлар, жумладан, Дания, Голландия сингари мамлакатларнинг самолётлари ҳам фойдаланмоқда. Австралияликларнинг ҳам келиши кутилмоқда. Афғонистон ҳудудига учишда улар Хонободга қунишлари, техник хизматдан фойдаланишлари мумкин. Шу нуқтаи назардан, фаоллик бор. Буларнинг ҳаммаси Узбекистон билан АҚШ уртасида имзоланган битим доирасида амалга оширилмоқда. Битимда америкаликларга шундай ваколат берилган.

Сизларни энг қизиқтираётган масала, яъни улар қай даражада назорат қилинаётганлигига келсак, мен,

Ўзбекистон Президенти сифатида қатъий айтаманки, бугунги кунда америкаликларга ҳеч қандай эътирозим йўқ. Чунки, Ўзбекистон билан АҚШ ўртасида имзоланган битимларга тўла риоя қилинмоқда. Хонобод ҳудудига қандай самолётлар келиб қунади, қандай мақсадлар билан қунади — ҳаммаси ҳақида бизга олдиндан хабар беришади. Шунини ҳам эътибордан соқит қилмаслик керакки, Хонобод аэродроми ҳудудида бизнинг самолётларимиз ва уларга хизмат курсатадиган ходимларимиз ҳам бор. Бу аэродром айни вақтда Ўзбекистон Қуролли Кучларининг ҳаракатдаги аэродроми ҳам бўлиб қолмоқда.

*2002 йил 4 апрель.
10-жилд, 346—347-бетлар*

ЎЗБЕКИСТОНДА ДЕМОКРАТИК ЎЗГАРИШЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИ- РИШ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ АСОСЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Ҳурматли депутатлар!

Сизлар мамлакатимиз Қуролли Кучларини ислоҳ қилиш буйича олиб борилаётган амалий ишлардан, уйлайманки, хабардорсиз. Мен бугун, мана шу жараён-га доир масалалар ҳақида батафсил тухталиб утмоқчи-ман.

Мамлакатимиз сарҳадларининг дахлсизлигини ва худудий яхлитлигини сақлаш, эл юртимизнинг осуда ҳаётини ишончли ҳимоя қилишга қодир, замонавий қурол аслаҳа ва техника билан таъминланган, яхши тайёрланган ва бугунги кун талабларига тулиқ жавоб берадиган, сон жиҳатидан ихчам ва ҳаракатчан Қуролли Кучларни вужудга келтириш — Ўзбекистонимиз-нинг буюк келажагини барпо этиш йулидаги энг му-ҳим вазифаларимиздан биридир.

Мана шундай тамоман янги, профессионал асосда-ги армияни шакллантириш буйича ислохотларни амал-га ошириш вазифаси бир неча йилдан буён бизнинг диққат марказимизда тургани ҳеч кимга сир булмаса керак.

Профессионал Қуролли Кучлар деганда нимани ту-шунаимиз?

Бундан мақсад шартнома-контракт асосидаги ҳар-бий хизматни узи учун касб деб биладиган, ҳақиқатан ҳам оғир ва шарафли касб эгаси буламан, деб интила-диган фуқаролардан ташкил топадиган армияни барпо этишдир.

Содда қилиб айтганда, халқ ҳужалигида ҳар қандай мутахассис, мисол учун, қишлоқ ҳужалигида агроном буладими ёки саноатда муҳандис-инженер, қурилиш

соҳасида қурувчи буладими, уз қобилияти ва салоҳиятини қандай намоён этса, профессионал армияда хизмат қиладиган ҳарбийлар ҳам уз касб маҳорати ва билимини амалда шундай қўллаш имконига эга булсин.

Ҳеч бир касбни камситмаган ҳолда, шуни очиқ айтиш керакки, ҳарбий хизмат кишидан бошқа соҳа мутахассисларига нисбатан купроқ мардлик, матонат ва фидоийлик фазилатларини, уз Ватани олдидаги бурчи ва қасамёдига содиқликни талаб этади.

Вояга етган ҳар бир йигит, ҳар бир фуқаро учун Қуролли Кучларимиз сафида хизмат қилиш ўз конституцион бурчини шунчаки адо этишдан иборат бўлмасдан, балки ҳарбий хизмат унинг учун нуфузли ва шарафли бир ишга айланиши зарур. Токи у ўзи англаб, ўзи танлаб олган мана шу ҳарбий касб эвазига ҳаётдан муносиб ўрин ва эътибор топа олсин.

Ҳарбий хизматнинг қанчалик қийин ва маъсулиятли, айна пайтда давлат ва жамият учун нечоғли зарур эканини ҳисобга олган ҳолда, бу хизмат учун туланидиган ҳақ ҳам, рағбату ҳурмат ҳам шунга яраша булмоғи керак. Бизнинг ҳарбий қурилиш соҳасида олиб борилаётган давлат сиёсатимизнинг асосий мазмун-моҳиятини ҳам ана шунда кўришимиз зарур.

Биз, энг ривожланган мамлакатлар тажрибасига таянган ҳолда, шартнома-контракт асосидаги, яъни ҳар бир ҳарбий хизматчи ва давлат уртасида шарнома тузилдиган армияни вужудга келтиришимиз керак. Бу шартномада, бир томондан, хизматни уташнинг барча талаблари, меҳнатга ҳақ тулаш, ҳарбий соҳа кишилари-нинг хизмат поғоналари бўйича ўсиш истиқболлари, уларнинг оилаларини ижтимоий муҳофаза қилиш масалалари ва бошқа шартлар, иккинчи томондан эса, унвони ёки лавозимидан қатъий назар, ҳар бир ҳарбий хизматчининг мамлакат олдида ўз зиммасига оладиган мажбуриятлари аниқ белгиланган ва мустаҳкамлаб қўйилган булиши керак.

Ҳурматли депутатлар!

Маълум сабабларга кўра, мен бугун ушбу минбардан туриб, Қуролли Кучларимизни ислоҳ этиш жараё-

нида қилинаётган ва бундан кейин амалга ошириладиган вазифаларнинг барча жиҳатлари хусусида батафсил гапира олмаслигим табиий.

Шунга қарамай, бизнинг Мудофаа доктринамизга мувофиқ, Мудофаа вазирлиги ва Чегара қўшинлари бўлинмаларини, Ички ишлар вазирлиги ва Миллий хавфсизлик хизматининг махсус қисмларини, шунингдек, бошқа идораларнинг ҳарбий тузилмаларини ўз ичига олган Қуролли Кучларимизни модернизация қилиш бўйича сўнгги уч-тўрт йил мобайнида қўламини ва аҳамияти нуқтаи назаридан улкан ишлар қилинганини таъкидлаб ўтиш зарур.

Қуролли Кучларимизни ислоҳ қилиш борасидаги тадбирлар мамлакат хавфсизлигига таҳдид солаётган хавф-хатарларни чуқур таҳлил этиш асосида, амалга оширилиши мумкин бўлган жанговар операцияларнинг таркиби ва йўналиши, хусусияти ва мазмунини, шунингдек, Марказий Осиё минтақасидаги ҳарбий ҳаракатлар майдонининг ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда ўтказилмоқда.

Қуролли Кучларимизда ислоҳотларни олиб бориш мақсадида ривожланган демократик давлатларнинг бу соҳадаги тажрибаси синчиклаб ўрганилмоқда. Мудофаа ҳамда ҳарбий қурилиш соҳасида давлат сиёсатини амалга оширувчи Мудофаа вазирлиги, Давлат чегараларини ҳимоя қилувчи қўмита, Ички ишлар вазирлиги ва умуман, Қуролли Кучларга алоқаси бўлмаган давлат органлари ва ташкилотларининг мақсад-вазифалари қайтадан кўриб чиқилди. Ўзбекистон Республикасининг суверенитети ва ҳудудий яхлитлигини қуролли ҳимоя қилиш борасидаги қарорларни ишлаб чиқадиган ва амалга оширадиган мутлақо янги тизим, ягона қўмондонлик органи — Қуролли Кучларнинг бирлашган штаби тузилди.

Сизларга маълумки, мана, икки йилдан буён Ўзбекистон Мудофаа вазирлигини ҳарбий бўлмаган шахс бошқариб келмоқда. Бу ва шу йўналишда амалга оширилаётган бошқа тадбирлар Қуролли Кучлар ва куч ишлатишга қодир бўлган тузилмалар устидан фуқаролик назорати ўрнатиш мақсадида ўтказилмоқда.

Барча турдаги қушин ва тузилмаларнинг узаро яқин ҳамкорлиги ва самарали бошқаруви йулга қўйилмоқда, мамлакат хавфсизлигини ҳарбий жиҳатдан таъминлашнинг уюшган яхлит тизими такомиллаштирилмоқда. Бу эса, уз навбатида, моддий ва молиявий ресурсларни сезиларли миқдорда тежаган ҳолда, давлатнинг мудофаа қобилиятини зарур даражада таъминлаш имконини бермоқда.

Замонавий уруш амалиётларида эҳтимоли бор жанговар ҳаракатларни, уларнинг йўналишлари ва мазмун-моҳиятини, шу билан бирга ҳудудларимизнинг узига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда, хавфсизлигимиз ва мамлакатимиз яхлитлигини ишончли ҳимоя қилиш мақсадида асосий ҳарбий-маъмурий бирликлар шаклидаги ҳарбий округлар тузилганини алоҳида таъкидлаб ўтиш керак.

Бугунги кунда Қуролли Кучларни ташкил қилишнинг замон талаб қиладиган тамойилларига асосланган батамом янги тизими жорий этилмоқда. Аввало, қуйи ҳарбий бўлинмаларнинг ташкилий-штат таркиби, уларнинг қуролланиши, низом талаблари, узига хос хусусиятлари ҳамда вазифалари қайтадан куриб чиқилмоқда. Юқори поғоналарда эса ривожланган мамлакатлар тажрибаси асосида бўлинмалар ва махсус операциялар ўтказувчи қисмлар шакллантирилмоқда.

Ҳарбий хизматчиларни тайёрлашнинг бутунлай янги шакллари — сержантлар мактаби, тайёрлов марказлари фаолият кўрсатмоқда. Бу марказларда ўқув жараёнлари компьютер технологияларини қўллаш, моделлаштириш ва симуляция каби турли ҳарбий машқ амалиётларини ўз ичига олган ҳолда таълимнинг замонавий услубларига асосланиб, янгича ўтказилмоқда.

Пировард натижада биз бугунги кунда Қуролли Кучларни ташкил қилишнинг узимизга хос моделини яратдик ва уни ҳаётга жорий этмоқдамиз, десак, тўғри бўлади. Шу асосда Қуролли Кучларимизнинг давлат қурилиш тизимидаги роли, сарҳадларимиз дахлсизлиги, мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлигини таъминлашдаги ўрни ва аҳамияти ортиб бормоқда.

Бу соҳада олиб борилаётган катта ишларимизнинг натижаси сифатида одамларнинг, аҳолимизнинг Куроли Кучларимизга бўлган муносабати ҳам сезиларли даражада ўзгармоқда. Жамоатчилик тафаккурида армиямиз борган сари халқимизнинг узвий бир қисми, миллий давлатчилигимиз ва мустақиллигимизнинг энг асосий бўғинларидан бири сифатида, барчамизнинг гурур-ифтихоримиз манбаи сифатида намоён бўлмоқда.

Азиз дўстлар !

Биз яхши тушунамиз, Куролли Кучларимизни ислох этиш ва сифат жиҳатидан янги армияни шакллантириш — бу бир кунда ёки бир ойда ҳал бўладиган иш эмас, албатта. Буни исбот қилиб утиришга ҳожат йўқ, деб уйлайман. Мазкур масала ҳам давлат тизимини ривожлантириш ва янгилаш каби узлуксиз давом этадиган жараёндир. Бу вазифа бизнинг олдимизга янги-янги муаммоларни қўймоқда. Мен бу борада кечиктирмай ечиш керак бўлган айрим масалалар ҳақидагина тўхталиб ўтмоқчиман.

Биринчидан, шартнома асосидаги ҳарбий хизматни ташкил этиш билан боғлиқ равишда бизнинг олдимизда кескин саволлар пайдо бўлмоқда. Хусусан, шартнома-контракт асосида хизмат қилишга кимлар олинади? Жавоби аён — улар муддатли ҳарбий хизматни утаган, шу шароитда чиниққан, таъбир жоиз бўлса, порох ҳидини сезган йигитлар орасидан танлаб олинади.

Ҳақиқатан ҳам, контракт асосига қуриладиган ҳар қандай профессионал армияда ҳарбий тайёргарликка эга бўлган шахс, ҳарбий мутахассислар билан битим тузилади. Қисқаси, ҳар қандай профессионал армиянинг узагини ҳарбий тайёргарликдан утган кишилар ташкил этади.

Бугунги кунда милицияга, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига одатда армия мактабини ўтаган ёшлар қабул қилинишини ҳисобга олсак, ҳарбий малакага эга бўлган кишиларга эҳтиёж нечоғли катта экани маълум бўлади. Шу билан бирга, сарҳадларимиз ва минтақамизда кутилмаган вазиятлар юзага келиши ва кескинлашуви мумкинлигини инобатга олиб, бундай ҳолатларга шай

туриш учун муайян заҳирага эга бўлиш асло ортиқчалик қилмайди.

Шу ўринда эътиборингизни бу борадаги **иккинчи муҳим масалага** қаратмоқчиман. Барчангизга яхши маълумки, фуқаролар йилига икки марта муддатли ҳарбий хизматга чақирилади. Бироқ армия ёшидаги, яъни соғлиги ва бошқа жиҳатларига кура муддатли ҳарбий хизматга яроқли фуқаролар сони хизматга сафарбар этилиши лозим булган йигитларимиз сонидан анча кўп, ҳатто айтиш мумкинки, 3—4 баробар ортиқдир. Бу ҳол, ҳеч кимга сир эмаски, субъективизм учун қулай имконият тугдиради, аниқроғи, узбошимчалик, турли қонунбузарлик иллатларининг юзага чиқиши учун шароит яратади.

Лунда қилиб айтганда, бугун шундай вазият юзага келганки, туман мудофаа ишлари бўлими раҳбарлари ва чақирув комиссиялари кимни хизматга чақиришни, кимга эса чақирув муддатини узайтириб бериш ёки уни умуман чақирувдан четда қолдириш, баъзида эса муайян манфаатдорлик эвазига армиядан бутунлай озод қилиш масаласини ўзларича ҳал этмоқда.

Яқинда жойларда ўтказилган махсус текширув натижалари шуни кўрсатдики, амалдаги муқобил хизматни ташкил қилиш ва уни уташ масаласида жуда кўп қонунбузарликларга йўл қўйилмоқда.

Масалан, Фарғона, Андижон, Самарқанд, Қашқадарё, Хоразм вилоятлари ва Тошкент шаҳридан 2002 йилнинг баҳорида чақирилган ёшларнинг қарийб учдан бир қисми аслида мутлақо соғлом булгани ҳолда, ҳарбий хизматга қисман яроқли деб топилган ва асоссиз равишда муқобил хизматга йўлланган. Ваҳоланки, уларнинг соппа-соғ экани аввалроқ чақирилувчиларнинг дастлабки рўйхатга олиш комиссияси томонидан тасдиқланган.

Афсуски, армияга чақирилаётган айрим фуқаролар томонидан муқобил хизмат ҳуқуқини берувчи қалбаки, сохта ҳужжатларни тақдим қилиш ҳоллари ҳам кўп учрайди. Муқобил хизматни утаётганлар тегишли қорхона ва ташкилотларда ишламасдан, шунчаки, номига рўйхатда туриши, мудофаа вазирлигининг муқобил хиз-

мат бўлимларига сохта маълумотномалар тақдим этаётгани тўғрисида жуда кўп далиллар мавжуд.

Бундай ҳолатда биздан муқобил хизмат тизимини тубдан қайта қуриб чиқишни, ҳарбий хизматга чақирув пайтида руй бераётган бундай бемаза ишларга бутунлай чек қуйиш учун кескин чоралар қуришимизни талаб этади. Шу мақсадда 1992 йили қабул қилинган «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида» ҳамда «Муқобил хизмат тўғрисида»ги қонунларни мутлақо қайта қуриб чиқиш лозим. Армияга чақирувнинг шундай тизим ва усул-услугларини шакллантириш керакки, улар биринчи галда ҳар қандай қонунбузарликнинг олдини олишга хизмат қилсин.

Чақирув ва ҳарбий хизматни уташ тизимини ўзгартириш заруратини тараққий топган давлатларнинг тажрибаси ҳам курсатиб турибди. Уйлайманки, бу тажрибани диққат билан урганиб чиқиш, унинг энг яхши, илгор ва узимизга мос жиҳатларидан фойдаланиш ҳар томонлама мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Бугун эса мана шу юксак минбардан туриб, сизларнинг эътиборингизни Қуроли Кучларимизни ислоҳ этишнинг энг муҳим масалаларидан бирига қаратмоқчиман ва барчамизни ўйлантирадиган саволларни уртага қўймоқчиман.

Қани, айтинг, азиз дўстлар, биродарлар, қандай қилсак, армияда хизмат қилиш том маънодаги нуфузли ишга айланади? Қандай қилсак ёшларимиз уртасида армия хизматидан бўйин товлаш эмас, аксинча, унинг сафидан жой олишга интилиш кучаяди? Қандай қилсак, мустақил ҳаётга қадам қўяётган ёш авлоднинг энг муносиб вакиллари армияга танлаб олинadиган бўлади?

Албатта, бу оғир саволларга жавоб топиш осон эмас ва бунинг устига барчамиз бош қотиришимиз зарур. Мен бугун фурсатдан фойдаланиб, бу муаммоларнинг ечими тариқасида бир таклифни уртага қўймоқчиман. Яъни, болаларимиз, фарзандларимизнинг Қуроли Кучларда хизмат уташ муддатини 18 ойдан 12 ойга, лунда қилиб айтганда, бир йилга кеттиришни таклиф қилман.

Ушбу таклиф негизда қандай муҳим далиллар мавжудлигини алоҳида айтиб утмоқчиман.

Биринчи далил. Илғор мамлакатлар тажрибаси шуни курсатмоқдаки, ёш йигитнинг тулақонли билим олиши — қишки, ёзги, кузги ҳарбий тайёргарликдан утиши, энг замонавий қуроолларни ишлатиш ва жанговар ҳаракатлар олиб бориш куникмаларига эга булиши учун — 12 ой кифоя қилади. Энг муҳими, у армияда керакли ҳарбий билим олади, ҳар томонлама пишиб, чиниқади. Бир йиллик муллатнинг етарли эканини армиядаги хизмат даври 12 ойдан ошмайдиган Германия, Дания, Испания, Польша, Австрия каби мамлакатлар тажрибаси ҳам тасдиқлайди.

Иккинчи далил. Агар биз ҳарбий хизматнинг иссиқ-совугини ҳисобга оладиган булсак, ҳар ҳолда, 12 ой — 18 ой дегани эмас. Айтайлик, ота-она учун углининг армиядан бир ярим йилда қайтгани қандай-у, бир йилда қайтгани қандай. Уз-узидан аёнки, бундай шароитда ёш йигитлар уз хоҳиши билан, айтиш мумкин, кўпроқ катта ҳавас ва ишғиёқ билан армияга интилади. Бу жуда муҳим омилдир.

Учинчи далил. Ҳарбий хизматнинг янги, анчагина қисқарган муддати ҳаётга қадам қўяётган ёш йигитларимизга шу муддат мобайнида уз ҳаёт йулини белгилаб олиш учун етарли булади. Ва узининг келажагини аниқ танлаб олиш — ҳарбий касб буладими ёки фуқаролик касби буладими — унинг узига ҳавола.

Тўртинчи далил. Яна шу нарса муҳимки, хизмат муддатининг қисқариши натижасида совет замонидан қолиб келаётган «эски хизматчилар» ва «янги келганлар» деган бемаъни тушунчаларга, агар улар бугун гоҳ-гоҳ учрайдиган булса ҳам, бундан кейин бутунлай барҳам берилади, аскарлар жамоасида соғлом муносабатлар кучаяди.

Яна бир масала — муқобил хизмат ҳақида. Бундай хизматнинг шаклини ўзгартиришни ҳаётнинг узи тақозо этмоқда. Ҳар ҳолда, ҳозирги пайтда амалда булган муқобил хизмат шакли узини оқламаяпти. Буни руйрост тан олиш керак.

Шу муносабат билан ҳарбий ва фуқаро экспертлардан иборат махсус комиссия тузиш мақсадга мувофиқ булар эди. Ушбу комиссия Қуролли Кучларимизга чақирув ва муддатли ҳарбий хизматни уташнинг янги концепциясини ишлаб чиқиши лозим.

Мазкур концепцияда биринчи галда намуна олишимиз мумкин бўлган мамлакатлар тажрибасида бу вазифалар қандай ҳал этилганига эътибор қаратиш зарур.

Бу масалада тарихимизнинг энг мураккаб даврларида Қуролли Кучларимиз сафида хизмат қилган, командирлик ва аскарлик борасида бой тажрибага эга бўлган фахрийларимизнинг фикр-мулоҳазаларини ҳам инобатга олиш керак.

Шунингдек, мустақил Ўзбекистон Қуролли Кучлари сафида хизмат қилиб қайтган ёки хизматни утаётган йигитларимизнинг ҳам таклифларини урганиш фойдадан ҳоли бўлмайди.

Шу билан бирга, мазкур комиссияга мамлакатимизда Қуролли Кучлар захираси, яъни резервчилар институтини ташкил этиш концепциясини ишлаб чиқиш вазифасини топшириш керак. Ушбу концепцияда резерв хизмати самарали фаолият курсатаётган тараққий топган мамлакатларнинг тажрибасини чуқур урганиш асосида резервчилар тузилмаларини шакллантириш принциплари, уларнинг мақоми, вазифалари, тинчлик даврида ҳам, уруш шароитида ҳам мамлакат мудофаа қудратини мустаҳкамлашда улардан самарали фойдаланиш усул-услублари белгилаб берилиши даркор.

Бу концепциялар ҳар томонлама пухта ишлаб чиқилганидан кейин ҳарбий хизмат билан боғлиқ қонунларни қайта кўриб чиқишда, зарурат туғилганда эса, янги қонун лойиҳаларини тайёрлашда асос бўлиб хизмат қилиши керак.

Уйлайманки, бу ишларнинг барчасини қисқа муддатда бажариш мумкин ва лозим.

Қадрли ватандошлар!

Мен юқорида билдирган фикрларимни яна бир бор такрорлаб айтмоқчиман. Биз Ўзбекистон мустақиллигининг нисбатан қисқа мана шу тараққиёт даври мо-

байнида кўп асрлик тарихимизнинг синов ва сабоқларига бениҳоя бой бўлган гоят мураккаб, лекин шарафли босқичидан ўтдик.

Энг муҳими, энг асосийси — халқимиз ўзининг сабру матонатини, донишмандлигу бағрикенглигини, меҳнатсеварлик фазилати ва бунёдкорлик қудратини, белгиланган мақсад сари, аввало, ўз кучи ва салоҳиятига таянган ҳолда қатъият билан боришга қодир эканини бутун дунёга намойён этди.

Бугун олдимизда янада юксак марралар турибди.

Юқорида зикр этилган муҳим вазифалар, тамойил ва устувор йўналишлар, очиқ айтиш керакки, жамоатчилигимиз, халқимиз учун янгилик эмас. Бу вазифаларни амалга оширишни мустақилликнинг биринчи кунларидан бошлаб мамлакатимизда олиб борилаётган демократик ва бозор ислохотларини мантиқий ва изчил давом эттириш зарурати тақозо этмоқда.

Биз олдимизда турган бу йўналишларни бир-бири билан узвий боғлиқ бўлган, ягона тизим сифатида ифода этилган мақсад ва вазифалар дастури, деб қабул қилсак, асло хато бўлмайди.

Бу дастурни, маъно-моҳиятига қура, Ўзбекистонни янгилаш ва тараққий топтириш йўлидаги ҳаракатларимизни узида мужассам этган, ҳар томонлама чуқур уйланган, пухта ишлаб чиқилган стратегик дастур, деб қабул қилишимиз керак.

Бу устувор вазифаларни амалга ошириш, аввало, узимизга, олийжаноб мақсад-муддаоларимиз сари оғишмай, қатъият билан боришимизга, ташаббус ва тадбиркорлигимизга, ҳар биримизнинг Ватан ва халқ олдидаги фарзандлик бурчимизни нечоғли маъсулият билан адо этишимизга боғлиқ.

Шу фурсатдан фойдаланиб, мен барчангизни бир нарсага даъват этмоқчиман.

Биз бугун барпо этаётган янги ҳаёт, янги жамият-ни, авваламбор, узимиз учун, униб-ўсиб келаётган, бугун бошлаган ишларимизни эртага давом эттиришга қодир бўлган болаларимиз учун қўрмоқдамиз.

Ҳеч шубҳасиз, биз бугун ҳаётга кириб келаётган янги навқирон авлодимизга, насл-насабимиз давомчи-

ларига қандай орзу-умид билан қараётган булсак, келажакда улар ҳам бизга — уз ота-оналарига худди шундай гурур ва ифтихор билан қарашини истаймиз, шуни ҳавас қиламиз.

Менинг даъватим, азиз дўстлар, биродарлар — мана шундай юксак ҳурмат-эҳтиромга муносиб бўлайлик, шунинг учун курашайлик, бу мақсадга етишиш учун бутун борлигимизни бахшида этайлик.

Сузимнинг ниҳоясида барчангизни Ватанимиз истиқлолининг ун бир йиллик қутлуғ байрами билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман. Сизларга сиҳат-саломатлик, ишларингизга омад, хонадонларингизга файзу барака тилайман.

*Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлисининг иккинчи чақириқ
тўққизинчи сессиясидаги маърузадан.
Халқ сўзи, 2002 йил 30 август*

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Азиз аскар ва сержант углонларим!

Қадрли офицер ва генераллар, муҳтарам фахрийлар!

Ўз ҳаётини она-заминимизни ҳимоя қилишдек муқаддас ишга бағишлаган юртдошларим!

Авваламбор барчангизни қутлуғ байрам — Ватан ҳимоячилари кuni билан чин қалбимдан самимий муборакбод этишга рухсат бергайсизлар.

Бугун биз юртимизда эркин ва обод ҳаёт, демократик давлат ва фуқаролик жамияти қуриш, халқимиз турмушини ҳеч кимдан кам булмайдиган даражага кўтариш, жаҳон майдонида узимизга муносиб нуфузли урин эгаллаш йулида қўлга киритаётган, халқаро ҳамжамият тан оладиган ютуқларимиз ҳақида мамнуният билан гапиришга ҳақлимиз.

Шу билан бирга, атрофимизда, яқин ва узоқ минтақалардаги қарама-қаршилик, зиддият ва низолар, халқаро терроризм каби даҳшатли хавф тобора кучайиб бораётган мураккаб бир вазиятда эл-юртимизнинг тинчлиги ва осойишталигини сақлаш, уни турли балоқазолардан асраш, сарҳадларимиз дахлсизлигини таъминлашни бугунги кундаги ўта муҳим ва энг долзарб вазифамиз тариқасида қабул қилишимиз даркор.

Шу борада замонавий қурол-яроғ ва техника билан таъминланган, ихчам ва ҳаракатчан, бугунги кун талабларига тула жавоб берадиган Қуроли Кучларимизни шакллантириш ва шу мақсадда амалга ошираётган ислохотларимиз нақадар долзарб эканини, уларнинг аҳамияти ва моҳиятини тушуниш, англаб етиш қийин эмас.

Миллий қадриятларимиз ва аждодларимизнинг жанговар анъаналарига, шу билан бирга, энг замонавий талаблар ва андозаларга мос келадиган армиямизни

барпо этиш ҳақида гапирар эканмиз, утган қисқа давр мобайнида ана шу мақсадга эришиш йулида дастлабки қадамлар қўйилганлигини айтиш зарур.

Аввало, мамлакатимизнинг Мудофаа доктринаси ишлаб чиқилиб, шу негизда Қуролли Кучларимиз модернизация қилинаётган бир пайтда унинг таркибини мутлақо янгича асосда — энг кичик гуруҳдан тортиб бригадагача қайтадан тузиш, ҳарбий округлар, махсус қисм ва булинмалар ташкил этиш, биз яшаётган Марказий Осиёдаги мавжуд хавф-хатарлар, юртимизга қарши қаратилган ҳар қандай хуруж ва юришларнинг олдини олиш борасидаги ислоҳотлар минтақамиздаги ҳарбий ҳаракатлар майдонининг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда ўтказилаётгани шулар жумласидандир.

Юртимизнинг хавфсизлиги ва мамлакатимиз истиқболини таъминлашда ҳал қилувчи аҳамиятга молик булган бундай йўналишда олиб борилаётган ислоҳотларни қатъиятлик билан охирига етказиш, бир сўз билан айтганда, **халқимизнинг энг ишончли таянчи ва суянчи, фахри ва ифтихори бўлмиш миллий армиямизни барпо этиш давлатимиз ва жамиятимиз, Ватанимизнинг тақдирига бефарқ қарамайдиган ҳар қайси инсоннинг муқаддас бурчига айланиши зарур.**

Албатта, ўз Қуролли Кучларини қураётган ва унинг куч-қудратини оширишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган ҳар қайси давлат ҳарбий тузилмаларни энг замонавий, мутлақо янги тамойиллар асосида яратилган техник ва ҳарбий ускуналар, қурол-яроғ билан таъминлаши даркор. Буни ҳеч ким инкор этолмайди.

Аммо бундай вазифани ҳисобга олган ҳолда Қуролли Кучларимизнинг ҳарбий маҳоратини ошириш, ҳар қандай вазиятда ҳам ҳар қандай машаққатли синовдан шараф билан чиқиш, аввало, сиз, бугун хизмат қилаётган ҳарбийлардан нафақат жисмоний тайёргарликни, балки юксак ақл-идрок, интеллектуал салоҳият, алоҳида руҳий-маънавий хусусият ва фазилатга эга бўлишни, энг замонавий қурол-яроғларнинг сир-асрорларини пухта эгаллашни тақозо этади.

Бу ўз навбатида Қуролли Кучларимизда хизмат қилаётган инсонларимиз, авваламбор, оддий аскар ва сержантлар, офицер ва генералларимизнинг мустақкам ирода ва фидоийлиги, она-юртга меҳр-муҳаббат ва садоқатига сузсиз боғлиқдир.

Шу маънода, армиямизда соғлом маънавий муҳитни яратишда таълим-тарбия ишларига алоҳида эътибор бериш, ҳарбий тайёргарлик жараёнини илғор техник ва технологик воситалар, янгича усул-услуглар асосида ташкил этиш, ҳарбий хизматнинг интеллектуал мезонлари ва йўналишларини такомиллаштириш йўлида бошлаган ишларимизни изчил давом эттиришимиз шарт.

Айниқса, сержантлар тайёрлаш мактаблари, замонавий ҳарбий полигонлар, офицер кадрларни тайёрлаш бўйича моделлаштириш ва симуляция марказлари фаолиятини, шунингдек, НАТОнинг «Тинчлик йулида ҳамкорлик» дастури доирасида амалга оширилаётган ўқув машғулотларининг самарадорлигини юксак босқичга кўтаришимиз лозим.

Энг муҳими, шуни такрор ва такрор айтмоқчиман: ҳарбий хизматни ўзининг касби, Ватан ва халқ олдидаги муқаддас бурчи деб биладиган, бутун ҳаётини Қуролли Кучларимиз сафида хизмат қилишга бағишлаган ўғлонларимизнинг оғир хизматини қадрлаш, уларнинг туну кун, тиним билмасдан ўз ҳарбий маҳоратини ошириш йўлида қилаётган машаққатли меҳнатини эъзозлаш барчамиз учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Биз бу борада ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилаларининг ижтимоий муҳофазасини кучайтириш, нафақат сержант ва офицерлар, шартнома-контракт бўйича хизмат қиладиган ҳарбийларнинг, айтилиб вақтда муддатли хизматга чақирилган оддий аскарларнинг ҳам молиявий таъминотини янада яхшилашни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганмиз.

Шундай амалий мақсадларга эришиш йулида Олий Мажлисимизнинг яқинда бўлиб ўтган X сессиясида қабул қилинган «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»ги Қонун алоҳида урин тутуди. Бу қонунга мувофиқ ҳарбий хизмат муддатини 12 ойгача қисқартириш, янги турдаги армияни шакллантиришга

доир ҳуқуқий асосларнинг яратилиши уз фарзандларини катта орзу-умидлар билан армия сафига кузатаётган ота-оналарнинг кунглини хотиржам қилишига, мухтасар қилиб айтганда, фуқароларимиз учун **армияда хизмат қилишни нафақат фахрли бурч, балки олий шарафга, ўз Ватани ва халқига садоқат, жасорат ва матонат мактабига айлантиришига, унинг нуфузини янада оширишига ишонаман.**

Қадрли Ватан ҳимоячилари, мард уғлонларим!

Тинч ҳаётимиз, мусаффо осмонимиз, жажжи болаларимизнинг қувноқ кулгиси, ота-оналаримизнинг осуда умр кечириши — Оллоҳ таоло узи бизга берган мана шундай ҳаётнинг ҳимояси, уни асраб-авайлаш, кўз қорачиғидай сақлаш барчамизнинг, авваломбор, сизларнинг қўлингиздадир.

Халқимиз армия сафларида хизмат қилаётган уз фарзандларига ҳамиша гурур ва ифтихор билан қарайди, уз армиясига, Ўзбекистон Қуролли Кучларига ишонади.

Ана шу юксак ишончга доимо муносиб булишингизни иштайман.

Халқ сўзи, 2003 йил 14 январь

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Азиз аскар ва сержант уғлонларим!

Қадрли офицер ва генераллар, мухтарам фахрийлар!

Авваламбор, сизларнинг барчангизни бугунги кутлуғ айём — бутун халқимиз кутаринки руҳ билан нишонлаётган Ватан ҳимоячилари куни, Ўзбекистон Қуролли Кучларининг 12 йиллик байрами билан чин қалбимдан табриклаш менга катта мамнуният бахш этади.

Ҳар қайси миллат ва халқ учун муқаддас саждагоҳ бўлмиш она Ватанни қадрлаш, унинг эркинлиги ва озодлигини ҳимоялаш, бу йулда, керак бўлса, жон фидо қилиш — шу юртнинг жасур уғлонлари, узини эр йигит деб биладиган инсонлар учун қадим-қадимдан орномус ва мардлик белгиси бўлиб келган.

Кухна ва шонли тарихимиздан яхши биламизки, халқимиз мана шундай фидоийлик ва қаҳрамонлик намунасини кўрсатган фарзандларини ҳамиша юксак қадрлаган, уларнинг жасорати ва садоқатини қушиқ ва дostonларда тараннум этган.

Бугунги нотинч ва таҳликали замонда, узоқ ва яқин атрофимизда тобора кучайиб бораётган таҳдид ва хатарларни, бутун инсониятга катта хавф солаётган халқаро терроризм балосини инобатга оладиган бўлсак, мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлигини, сарҳадларимиз дахлсизлигини таъминлашга қодир бўлган миллий армиямизни барпо этиш, уни ҳар томонлама замонавий талабларга жавоб берадиган Қуролли Кучларга айлантириш ҳозирги кунда энг долзарб ва устувор давлат вазифаси бўлиб қолмоқда.

Биз бутун Қуролли Кучларимизнинг 12 йиллик байрамини нишонлар эканмиз, янги, профессионал замонавий армияни барпо этиш мақсадида кейинги йилларда амалга оширган ишларимизни сарҳисоб қилиб, бу йулда қуйган қадамларимиздан мамнун бўлишга, албатта, ҳақлимиз.

Миллий армиямизнинг келажаги ҳақида гапирганда, авваламбор, юртимизнинг жуғрофий ва геосиёсий

шароитини, минтақамиздаги ҳарбий ҳаракатлар майдонининг узига хослигини, мамлакатимизга таҳдид солиши мумкин булган хавф-хатарларни аниқ англаган ҳолда, тезкор ва ихчам, замонавий қурол-аслаҳа ва техника воситалари билан таъминланган, юксак маҳорат ва жанговар руҳга эга булган Қуролли Кучларни узимизга тасаввур қиламиз..

Шу борада бошланган ислохотларни изчил давом эттириш ва охирига етказиш, жумладан, жанговар низомиларни, норматив тартиб ва қоидаларни янада такомиллаштириш, қушин турларининг фаолиятини мувофиқлаштириш, уларнинг узаро ҳамкорлигини ошириш, кичик офицерларни тайёрлайдиган ҳарбий билим юрларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш масалаларига, айниқса, армиямизнинг узаги булган сержантлар мактабларининг тулиқ шаклланишига алоҳида эътибор қаратишимиз зарур.

Энг асосийси, ҳозирги пайтда армия сафларида хизмат қилиш ҳар қайси йигит учун унинг зиммасига юкланган мажбуриятни бажаришгина эмас, балки барчанинг ҳавасини тортадиган шароитда давлат хизматида булиб, эл-юрт олдидаги ғоят мураккаб, шу билан бирга, ута масъулиятли вазифани адо этишга, ватанпарварлик, мардлик мактабини уташдек шарафли ишга айланиши даркор.

Бу соҳадаги ўзгаришлар, хусусан, армиямизнинг таркиб ва бошқарув жиҳатидан янгича негизда ташкил этилаётгани, муддатли ҳарбий хизматнинг 12 ой этиб белгилангани, янги — сафарбарлик-чақирув резерв хизматининг жорий қилингани, ҳарбий қисмларнинг моддий базаси, хизматчиларнинг эса таъминоти ва маошлари оширилгани ҳам ана шу йулда мустаҳкам пойдевор булиши шубҳасиз..

Жанговар тайёргарликнинг интеллектуал даражасини юксалтириш, уни илғор усул-услуглар, моделлаштириш, компьютер ва информацион технологиялар, замонавий фан ютуқлари асосида ташкил этиш йулида олиб бораётган ҳаракатларимиз, бир томондан, ҳарбий хизматни узи учун касб деб танлаган инсонларнинг ақл-заковати ва маҳоратини оширишни тақозо этмоқда, иккинчидан, бугун ҳарбий хизматни уташга ҳозирлик кураётган ёшларимиз олдига янги, юксак талаблар қуймоқда.

Шу билан бирга, биз Қуролли Кучларимизнинг халқаро алоқаларни, НАТО ва Евроатлантик ҳамкорлик уюшмаси каби халқаро ташкилотлар, турли давлатлар билан муносабатларини ривожлантириш, жумладан, «Тинчлик йулида ҳамкорлик» дастури доирасида утказилаётган уқув машгулотларининг самарадорлигини янги босқичга кутариш — ҳаётий зарурат эканини ҳам унутмаслигимиз лозим.

Олдимизда турган муҳим вазифалардан яна бири — ҳарбийларимизнинг хизмат ва яшаш шароитини янада яхшилаш, эски маънодаги «казарма» деган тушунчадан бутунлай воз кечиб, сержант ва офицерларимизни ривожланган давлатлар армияларидаги каби барча қулайликларга эга бўлган замонавий тураржойлар билан таъминлаш, уларнинг оила аъзолари ва фарзандлари учун муносиб шароит яратиб бериш ҳам доимий эътиборимиз марказида бўлмоғи керак.

Бир сўз билан айтганда, биз халқимизнинг асрий орзуси бўлмиш мустақиллигимизни, тинч ва осуда ҳаётимизни ҳар қандай хавф-хатарларда, бало-қазолардан асраш ва ҳимоялаш мақсадини уз олдимизга қуяр эканмиз, бунинг учун, аввало, бугунги кун талабларига жавоб берадиган миллий армияни барпо этишимиз, унинг салоҳияти ва маҳоратини оширишимиз зарурлигини ҳаётнинг узи кун тартибига қўймоқда. Бу кенг маъноли, теран ҳақиқатни барчамиз яхши англаб, тушуниб олишимиз даркор.

Сиздек мард ва довжурак фарзандларимиз Ватанимизнинг тақдири, халқимизнинг бугуни ва келажагини, оналаримиз ҳаловатини, аёлларимиз, опа-сингилларимиз шаънини, болаларимизнинг қувноқ овозини, мусаффо осмонимизни сақлаш учун Оллоҳ таолонинг узи ато этган фазилатларни, белингизда, билагингизда бўлган куч-қувватни тула сафарбар этасиз, деб ишонаман.

Сизларни бугунги қутлуг шодиёна билан яна бир бор муборакбод этар эканман, ҳар бирингизни бағримга босиб, барчангизга сиҳат-саломатлик, куч-ғайрат, жанговар фаолиятингизда муваффақиятлар, шахсий ҳаётингизда бахт ва омад тилайман.

«Халқ сўзи» газетаси, 2004 йил 14 январь

М У Н Д А Р И Ж А

Сузбоши	3
Миллий армиямиз — мустақиллигимизнинг, тинч ва осойишта ҳаётимизнинг мустаҳкам кафолатидир	5
Истиқлол йули: муаммолар ва режалар	19
Ўзбекистоннинг келажаги буюклигига ишончим комил!	21
Эҳтиром	22
Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари шахсий таркибига	25
Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари шахсий таркибига	27
Ўзбекистоннинг сиёсий-ижтимоий ва иқтисодий истиқболнинг асосий тамойиллари	28
Диёримиз тинч, осмонимиз доимо мусаффо булсин	41
Ҳарбий таълим замон талабларига мос келсин	44
Мақсадимиз — тинчлик, барқарорлик, ҳамкорлик	50
Ватан ҳимоячиларига	54
Биз ўз куч ва имкониятларимизга ишонамиз	56
Ватан ҳимоячиларига	60
Давлатчиликни шакллантириш ва мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш	61
Ватан ҳимоячиларига байрам табриги	75
Халқимиз жипслиги — тинчлик ва тараққиёт гарови	77
Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари шахсий таркибига	78
Озод булсанг — озод бул, эркин булсанг — эркин бул, мустақил булсанг — мустақил бул!	80
Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда	85
Жалолиддин Мангуберди таваллудининг 800 йиллигига бағишланган тантанали маросимда сузланган нутқ	89
Соғлом авлод — халқимиз келажаги	95
Энг катта бойлигимиз — мамлакатимизда тинчлик, миллатлар ва фуқаролар тотувлигини кўз қорачигидай асрайлик	97
Ватан ҳимоячиларига байрам табриги	99
Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт — пировард мақсадимиз	101
Узгариш ва янгиланиш — ҳаёт талаби	106
Эғали юрт эркини бермас	110
Ватан ҳимоячиларига байрам табриги	128
Тинчлик ва барқарорликдан барчамиз манфаатдормиз	131
Олий Мажлис V сессияси фойесида журналистлар билан булган суҳбатдан	133
Мақсадимиз — тинчлик ва бунёдкорлик	137
Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримовнинг Баёноти	139
Ватан ҳимоячиларига байрам табриги	148
Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримовнинг Америка Қўшма Штатларига расмий ташрифи ниҳоясида журналистларга берган интервьюсидан	152
Биз дунёда ҳеч кимдан кам булмаган жамият қурамыз	155
Ўзбекистонда демократик узгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари	157
Ватан ҳимоячиларига байрам табриги	168
Ватан ҳимоячиларига байрам табриги	172

АРМИЯ — ДАВЛАТ ТАЯНЧИ, ТИНЧЛИК КАФОЛАТИ

Т ў п л а м н и т а й ё р л о в ч и л а р :

Содиқов Ҳамдам Жўраевич
Иноятлов Ислон Юсупович
Остонов Сафар Остонович
Курбонов Раем Юлдашович
Раҳимова Дилором Абдурашидовна

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти
Тошкент — 2004

Муҳаррир *А.Баҳромов*
Бадий муҳаррир *Г.Шоабдураҳимова*
Техник муҳаррир *Р.Бобохонова*
Мусаҳҳиҳлар *Ш. Хуррамова, Н. Охунжонова*
Матнларни компьютерда терувчи *Б.Холова*
Саҳифаловчи *Л.Бацева*

Теришга берилди 3.11.2003. Босишга рухсат этилди 22.01.2004.
Бичими 84x108^{1/32}. Таймс гарнитураси. Офсет босма. Шартли босма
табоғи 9,2. Нашриёт-ҳисоб табоғи 8,9. Адади 5000 нуска. Буюртма
№ 5695. Баҳоси келишилган нарҳда.

**«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси босмаҳонаси.
700083, Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.**